

Deng Xiaopingin teoria poliittisena argumenttina

Marko A. Kauppinen

Pro gradu - tutkielma

Valtio-oppi

Jyväskylän yliopisto

Helmikuu 2000

"Deng Xiaopingin teoria poliittisena argumenttina"

Marko A. Kauppinen, ohjaaja: prof. Pekka Korhonen

Valtio-oppi

Helmikuu 2000 / Jyväskylän yliopisto

99 sivua + liite

Pro gradu-tutkielmani paneutuu Kiinan kansantasavallan poliittiseen kulttuuriin pääasiallisesti maan modernisaation aloittaneen Deng Xiaopingin, tai hänen teoriansa, kautta. Tutkin Deng Xiaopingin teoriaa, Mao Zedongin ajatuksen seuraavaa 'astetta', erityisesti poliittisena argumenttina, jota Kiinan nykyinen johto (so. Jiang Zemin) käyttää legitimizeetin uusintajana. Näin ollen en pyri tarkastelemaan 'dengismiä' poliittisena toimintamallina, vaan pikemminkin monitahoisena retorisenä figurina, joka muodollisena ohjeena johtaa Kiinan kommunistisen puolueen (KKP) reformipolitiikkaa.

Poliittinen argumentti sisältää eri dimensioita, joista keskeisimmät, historia ja tulevaisuus, ovat temporaalisia määreitä. Näihin määreisiin yhdistyy myös legitimizeetti, joka viittaa perusteluna sekä jo olleeseen sekä vielä tulevaan. Tuonkin tutkielmassa esiin klassisen kiinalaisen käsityksen politiikasta ja laajemmin maailmasta, jonka kautta kontekstualisoin tulkintani varsinaisen osion. Lisäksi tarkastelen mahdollisia muutoksia, jotka vaikuttavat poliittiseen argumentointiin. Työni varsinaisessa 'klimaksissa' sovitan kontekstin Jiang Zeminin KKP:n 15. kansalliskongressissa pitämään linjapuheeseen lähinnä tutkimalla kuinka Jiang argumentoi Deng Xiaopingin teorian avulla, ja mitkä ovat mahdolliset motiivit argumentointiin. Näin puheen tulkinta muodostuu de-kontekstualisoivaksi.

Tutkielman avainkäsitteitä on melko vaikea määrittää, joskin ainakin legitimizeetti, argumentti, teoria ja ideologia ovat sellaisia. Argumentti uudistaa legitimizeettiä, mutta myös ideologiaa. Teoria on ideologian perusta, sen puhdas osa. Näin ollen nämä käsitteet korreloivat keskenään, ja toimivat siten kaikki myös omissa rooleissaan poliittisen toiminnan sfäärissä.

Sisällys

1 Prologi	4
2 Ideologian muodostus kiinalaisessa politiikassa	15
2.1 "Puhdas" ja "praktinen" ideologia	16
2.2 Ideologian funktiot vallankumousprosessissa	21
3 Klassisen poliittisen katsannon muutos	26
3.1 Klassinen kiinalainen valtiokäsitys	27
3.2 Poliittisen katsannon muutos	32
3.3 Kaksi vallankumousta, yksi legitimizeetti	39
4 'Dengiläisen' reformipolitiikan sfäärit ja logiikka	44
4.1 Pragmatismi	45
4.2 Esimerkki pragmatismista - Maon avulla Maon yli	48
4.3 Poliitiikan personifioituminen	52
4.4 Esimerkki politiikan personifioitumisesta - Taivas ja Valtias	55
4.5 Dialektiikka	59
4.6 Esimerkki dialektiikasta - tapaus 'demokratia-muuri'	64
5 'Kettu' ja 'leijona' 15. kansalliskongressissa	70
5.1 Historia	73
5.2 Talous	76
5.3 Nationalismi	81
5.4 Tulevaisuus	86
6 Epilogi - uusi auringonnousu?	90

Lähteet

Liite 1

1 Prologi

"The theme of the congress is to hold high the great banner of Deng Xiaoping Theory for an all-round advancement of building socialism with chinese characteristics to the 21st century."

Jiang Zemin

Kiinan kansantasavallan presidentin Jiang Zeminin Kiinan kommunistisen puolueen 15. kansalliskongressissa 12. syyskuuta 1997 pitämästä linjapuheesta on luettavissa esiin merkittäviä poliittisia implikaatioita. Puhe ei sisällä sinällään mitään erityisen dramaattista, vaan Jiang 'tyytyy' toistamaan sen virallisen linjan, joka Puolueella on ollut jo vuodesta 1978, jolloin 11. keskuskomitean kolmas täysistunto merkitsi uuden poliittisen linjan formuloimista sekä politiikan ja talouden 'de-maoisaatiota'. Virallisen linjan toteaminen on siis rituaalinomainen poliittinen akti, jossa nojataan historialliseen legitimitettiin ja valtuutetaan näin uusi viisivuotiskausi.

Kuitenkin puheen merkitys ylittää pelkän rituaalin tehtävän. Jiang Zeminin puhe sisältää tietoisuuden siitä, että vuoden 1997 kansalliskongressi on kuluvan vuosisadan viimeinen, ohjaten siten Kiinan ensi vuosituhannelle. Tämä on puheen yksi tärkeistä implikaatioista. Vuosituhannen vaihtuminen voidaan tulkita "Kiinan vuosisadan" aluksi, jolloin Kiina lopullisesti nousee paikalle, joka sille aina 1800-luvulle asti 'kuului'. Toisin sanoen 2000-luku on uusi alku Kiinalle, uuden "suuremman Kiinan" (*dazhonghua*, engl. Greater China) synty, joka käsitteenä merkitsee taloudellista integraatiota, kulttuurillista kanssakäymistä ja poliittista yhtenäistymistä kansainvälisen kiinalaisen yhteisön piirissä (ks. esim. Harding 1995, 8-34). Tämän implikaation taustalla heijastelee ajatus Kiinan modernisaatioprosessista, joka on ollut

käynnissä erilaisten reformointiyritysten kautta aina 1800-luvulla kärsityistä sekä poliittisista että sotilaallisista tappioista lähtien.

Uuden vuosituhannen korostaminen nostaa näin ollen esiin myös historian voittamisen, toisin sanoen tulkinnan Puolueen kyvystä nostaa Kiina takapajuisesta kehitysmaasta ns. oikealle polulle sekä historiallisten vääryyksien korjaamisesta, joita imperialistinen politiikka Kiinalle aiheutti. On tietenkin selvää, että mentäessä uudelle vuosituhannelle Kiina on edelleen jäljessä läntisiä teollisuusmaita, mikäli edistyneisyyden mittarina pidetään puhtaasti taloudellisia ja siihen liitettäviä vapauden arvoja. Kommunistinen puolue nostaa kuitenkin kernaasti esiin tulkinnan, jonka mukaan juuri *he* ovat se organisaatio, joka on tehnyt mahdolliseksi Kiinan nousun, ja juuri sosialismi on nousun ideologinen instrumentti. Tärkeä implikaatio vuosituhannen vaihteessa on myös Kiinan kansantasavallan 50-vuotisjuhlat (vuonna 1999) ja näin ollen pyrkimys legitimoida kommunistisen puolueen valta onnistuneilla reformeilla "historian käänneasteessa".

Toinen puheesta esiin luettavissa oleva implikaatio on kiinalaisen sosialismin rooli. Kiina on tulkinnut aina melko omintakeisesti kommunistisia oppeja, joten "socialismi kiinalaisin piirtein" ei tässä mielessä muodosta kuin uuden poliittisen doktriinin, jolla poliittisia ratkaisuja voidaan perustella juuri Kiinalle sopivina. Kuitenkin sosialismin nostaminen kommunismin tilalle, sekä uuden doktriinin tuoma poliittinen väljyys ovat mahdollistaneet Kiinan muutoksen eräänlaiseksi socialistista markkinataloutta kannattavaksi sekataloudeksi, jota ei tunnista kommunistiseksi tai socialistiseksi kuin kommunistisen puolueen hegemoniasta. Puolueen virallinen linja on vaihtunut näin ollen dogmaattisesta 'maolaisesta' kommunismista 'dengiläiseen' markkinasosialismiin (tai 'maoismista' 'dengismiin'), joka näyttäisi absorboivan itseensä kaiken länsimaisesta kapitalismista paitsi demokratian sellaisena kuin se esimerkiksi 'eurooppalaisessa' poliittisessä traditiossa ymmärretään.

Socialismi kiinalaisin piirtein tuo esiin myös nationalistisen perspektiivin, jota varsinkin Jiang Zemin usein puheissaan käyttää. Siinä missä esimerkiksi Deng Xiaoping vielä käytti enimmäkseen marxilaista terminologiaa, on Jiang entistä

voimakkaammin introdusoinut Puolueen politiikkaan nationalistisen puhunnan. Näin Puolue kanavoi kiinalaisuuden yhteenkuuluvaksi sosialismiin, rinnastaen sosialismin ja nationalismin.

Kolmas ja käsillä olevan työn kannalta merkittävin implikaatio on Deng Xiaopingin roolin nostaminen keskeiseksi Puolueen ideologiassa. Deng Xiaoping oli kyllä mies maolaisuuden romuttamisen ja Kiinan reformipolitiikan takana, mutta poliittisena teoreetikkona *vahvassa mielessä* häntä ei nähdäkseni voida pitää. Deng Xiaoping ei itse koskaan luonnehtinut harjoittamaansa politiikkaa sanalla dengismi. Hän ei myöskään koskaan pyrkinyt formuloimaan mitään "Mao Zedongin ajatuksen" kaltaista ideologista ohjenuoraa, vaan pyrki pikemminkin säilyttämään tietyn etäisyyden ideologisiin tematisointeihin, jonka vuoksi häntä pidetään yleisesti pragmatistisena johtajana. Kuitenkin Jiang Zemin ja koko Puolueen johto viittaa jatkuvasti Deng Xiaopingin teoriaan, joka implikoisi *teoreettisen* dimension Dengin formuloinneissa. Voiko pragmatisti näin ollen omata teorian ja voiko teoriaa nimetä ideologiseksi, kuten Jiangin puheesta voisi tulkita? Entä kuinka tällainen teoria konstruoidaan, mitä aineistoa hyväksi käyttäen konstruointi olisi järkevää toteuttaa ja ennen kaikkea, mikä metodi tuottaisi parhaan lopputuloksen? Eksplikoin ensiksi tutkimukseni motiiveja ja nostan esiin keskeisen aineiston, jonka jälkeen puran tutkimuksen mahdolliset metodit ja paradigmat, joihin työ viime kädessä nojaa. Lopuksi selvitän tutkimuksen rakenteen ja logiikan, jonka varaan se rakentuu.

Motiivi jonkin asian tutkimiseen on pääsääntöisesti tutkittavaa asiaa kohtaan koettu mielenkiinto, halu saada selville jotain uutta. Tämä työ ei tee tästä poikkeusta. Suurin kiinnostukseni kohde on poliittisessä teoriassa, jota eurooppalaisesta politologisesta perspektiivistä katsottuna ei pitäisi olla lainkaan olemassa. Siinä missä eurooppalainen käsitys pitää teoriaa systemaattisena, ikään kuin jotain perustavaa todellisuudesta sanovana 'lakina', toimii kiinalainen teoria eri roolissa. 15. kansalliskongressissa Jiang Zemin kanonisoi Deng Xiaopingin teorian rakentaa sosialismia kiinalaisin piirtein tehden siitä näin ollen *muodollisen* ohjenuoran Puolueelle; kuitenkin teorian *sisällöllinen* määrittelemine on huomattavasti vaikeampaa. Ongelma tietenkin

poistuu, mikäli Deng Xiaopingin teoriaa käsiteltäisiin pelkkänä retorisenä figurina, jonka käsitteellinen genesis ja esiintyminen olisi pääasiallinen kiinnostuksen kohde. Tämän työn puitteissa ja myöskin nykyisten kielellisten realiteettien vallitessa en kuitenkaan lähde pelkkään muodolliseen analyysiin (eli tarkastelemaan teorian syntyä ja käyttöönottoa), vaan pyrin myös 'substanssoimaan' Deng Xiaopingin teoriaa.

Teorian substanssoiminen merkitsee aineiston kannalta periaatteellisesti kahta asiaa: aineiston on kosketettava *sekä* teoreettista *että* empiiristä pintaa, jolloin voidaan sopivassa suhteessa tematisoida lainalaisuuksia ja vetää historiallisia johtopäätöksiä, toisin sanoen argumentoida historian avulla. Tutkimuksessa käytetty aineisto on melko vaikea rajata primaari- tai sekundaariaineistoksi. Ehkä kaikkein tärkein lähde on Jiang Zeminin 15. kansalliskongressissa pidetty linjapuhe, johon palaan erityisesti työn loppuosassa. Lisäksi käytän melko laajalti tunnettujen "Kiinan seuraajien", kuten Richard Baumin ja David Shambaughin huomioita, kuitenkin nojaamatta niihin kanonisoivalla otteella.

Runsas historiallinen osuus työssä on paitsi osa historiallisen jatkuvuuden argumentointia, niin myös käytännön pakko. Jyväskylän yliopiston voimakas suuntautuminen 'mainstream-eurooppalaisiin' kielialueisiin asettaa ongelmia tarpeellisen ja ennen kaikkea ajankohtaisen materiaalin hankinnan kannalta, koska Kiinaa koskevan kirjallisuuden suhteen aika näyttää pysähtyneen jonnekin 1970-luvulle. Niinpä esimerkiksi Mao Zedongin osuus on jossain määrin suurempi kuin mitä aluksi suunnittelin. En kuitenkaan pidä tätä ongelmana, koska Maon historiallinen rooli on kiistatta suuri, jonka lisäksi siirtymä maoismista dengismiin selittyy paremmin.

Pelkkään historialliseen argumentointiin ei politologisessa tutkimuksessa voi tietenkään tyytyä. Ajankohtaisen aineiston puuttuminen ratkesi vähintään tyydyttävästi Nordic Institute of Asian Studiesin (NIAS) myöntämän stipendin turvin syyskuussa 1999, jolloin sain mahdollisuuden hyväksikäyttää NIAS:in resursseja kahden viikon ajan Kööpenhaminassa, Tanskassa. Instituutin tarjoamat palvelut, kuten kirjasto

julkaisuineen sekä virikkeellinen ympäristö auttoi paitsi saamaan kattavamman näkökulman tutkittavaan aiheeseen, niin myös jäsentämään jo aiemmin kokoon kerättyä materiaalia syventäen näin tulkintarepertuaaria.

Metodologisesti työni on yhdistelmä historiallista analyysiä (tai historisismia), positivismia ja dialektisuutta. Olen omaksunut jokaisesta metodista sen rakenteen, joka sopii käsillä olevaan tutkimukseen parhaiten ja muodostanut tästä metodologisen synteessin. Historisistinen metodihan hylkää kaikki lainalaisuudet ja pyrkii enimmäkseen hetkelliseen, tilannesidonnaiseen (Pirttilä 1979, 33). Historisismien pääteesi on siis "kaikki muuttuu", myös teoriat. Historisismien vahvuus on tietenkin siinä, että kaikki voidaan perustella melko vaivattomasti muuttuvana "ajan kuvana". Heikoimmillaan se on siinä, että koko teorioiden mielekkyys hiipuu, koska ne ovat viime kädessä vain ohimeneviä.

Historisismien vastaparina on positivistinen metodi, joka pyrkii majesteettilliseen yleistyksen, eräänlaiseen ylivertaiseen teoriaan. Positivismien tavoitteena on siis yksi suuri teoria, josta kaikki yhteiskunnalliset ilmiöt, menneet ja tulevat, saavat selityksensä (Pirttilä 1979, 33). Positivismi etsii ikuista lakia, joka selittäisi kaiken. Historisismi ja positivismi voidaan kuitenkin nähdä muutoinkin kuin metodologian 'teesinä' ja 'antiteesinä'. Mikäli ne kombinoidaan, voidaan synnyttää metodi, joka ikään kuin menee historiallisuus-probleeman "tuolle puolen". Metodien mukaan on olemassa tavallaan muuttumattomia lakeja, joten teorioiden tavoittelemisen on mahdollista ja ne voivat olla myös pysyviä; ne ovat samaan aikaan *sekä* muuttumattomia *että* muuttuvia, toisin sanoen dialektisia (Pirttilä 1979, 33). En kuitenkaan suoraan sano, että metodini olisi dialektinen, joskin se on sitä ainakin osittain. Dialektisuus saa usein pejoratiivisen konnotaation, koska sitä pidetään ymmärrettävästi 'marxahtavana', jonka lisäksi sitä tuskin pystyy käyttämään esimerkiksi tekstianalyysin välineenä. Kuitenkin sen kiistaton hyöty on historiallisuuden tulkinnan rikastamisessa, koska se tarjoaa eräänlaisen metodologisen irtioton nykyisin vallalla olevista tulkinnoista.

Deng Xiaopingin teoriaa ei dialektisella metodilla pystytä tyydyttävästi ratkaisemaan, vaikkakin historiallisen prosessin abstrahoiminen helpottuu huomattavasti. Teorian konstruointi ja substanssointi tarvitsevat kuitenkin erilaisia välineitä. Siinä missä dialektisuus antaa apparaatin systematisoida historiallista aikaa ja yrittää luoda historiallisia lakeja, tarvitsee Deng Xiaopingin teorian tutkiminen erilaisen metodin tai väljässä mielessä paradigman. Lisäksi on erotettava Deng Xiaopingin teoria dengismistä. Tulkintani mukaan dengismissä on kyse juuri historisistisesti ajan määreestä, joka ei ole pysyvä, kun taas Deng Xiaopingin teoria on erilainen käsite, jota voidaan pitää jossain määrin jopa miedon positivistisesti lakina. Näin ollen dengismin ollessa *vain* temporaalinen (ei kuitenkaan puhtaasti johonkin tiettyyn tilanteeseen sidottu määre), on Deng Xiaopingin teoria lainomainen ja jopa sitova. Esimerkiksi Jiang Zeminin runsas viittailu Deng Xiaopingiin viittaa juuri sitomiseen ja retoriseen lain olemassaolon muistuttamiseen, jonka avulla hän kykenee ylläpitämään paitsi omaa, niin myös Puolueen legitimitettiin.

Deng Xiaopingin teorian substanssoiminen voidaan nähdäkseni tehdä pääasiallisesti kolmella tavalla. Voimme lähteä konstruimaan teorian sisältöä pyrkimällä tematisoimaan tiettyjä Deng Xiaopingin valtakauden aikana vallinneita poliittisia probleemeja ja vastaamaan niihin tutkimalla poliittisia ratkaisumalleja. Toisin sanoen valtion ja erityisesti Puolueen superstruktuurin *kaikki* poliittinen toiminta selventää (ainakin) jollain tasolla Deng Xiaopingin teoriaa ja toimii näin ollen teorian määrittäjänä. Tämä on eräs käytäntö, jolla Kiinan kommunistinen puolue näyttäisi konstruoivan teoriaa, koska ko. metodi on varsin sovelias legitimoimaan poliittiset ratkaisut. Tulkinta pyrkii olemaan myös tieteellinen, toisin sanoen poliittisten toimintamallien nähdään olevan jonkun poliittisen ideologian (tai tässä tapauksessa teorian) ilmentymää ja näin ollen myös teoria kristallisoituu käytännön kautta (ks. esim. Wu 1996). Tulkinta on kuitenkin jossain määrin epämääräinen, koska tässä teoria nähdään tietyssä mielessä emergenttinä pelkästään pragmatistisesta politiikasta, toisin sanoen käytäntö redusoi teoreettisen. Toinen selkeä ongelma on teorian piiriin sisällytettävät asiat eli mitkä poliittiset päätökset kuuluvat tässä tapauksessa Deng Xiaopingin teorian sfääriin ja mitkä taas eivät. Koska teorialla ei ole mitään tarkkaa

muotoa, voidaan siihen sisällyttää mielivaltaisesti melkein mitä tahansa.

Toinen mahdollisuus on lähteä David Shambaughin tavoin tutkimaan Deng Xiaopingia pelkästään poliittisena toimijana tai kuten John King Fairbank (1994, 406) tiivistää: "We can study the horseman but not the horse." Shambaugh (1995, 49-82) asettaa omassa tutkielmassaan kolme mahdollista paradigmaa, joiden kautta hän tarkastelee Deng Xiaopingia poliitikkona. Ensimmäinen paradigma on perinteinen "power base"-lähestymistapa, jonka kautta on mahdollista tutkia kuinka poliitikko etenee poliittisten (tai myös ei-poliittisten) organisaatioiden läpi ja luo itselleen poliittisen 'tilan'. Tilalla ymmärrän tässä yhteydessä lähinnä sitä positiota, jota poliitikko pitää faktisesti hallussaan jossain organisaatiossa, virallisesti tai epävirallisesti, sekä tämän position tuomia mahdollisuuksia käyttää poliittista valtaa. "Power base"-paradigma voidaan jakaa Kiinan tapauksessa vielä neljään alaosaan: kredentiaaliseen, persoonalliseen, institutionaaliseen ja territoriaaliseen.

Kredentiaalinen lähestymistapa keskittyy tutkimaan henkilön nousemista poliittisissa asemissa, ruohonjuuritasolta huipulle. Lisäksi kredentiaalisen metodin kautta voidaan melko mielekkäästi tutkia kuinka ja kenen toimesta henkilö värvättiin osaksi poliittista organisaatiota. Persoonallinen lähestymistapa perustuu lähinnä kahteen eri tyyppiin: "mesenaatti-asiakas"-suhteeseen sekä asiapohjaiseen fraktionaaliseen verkkoon. Ensimmäinen pyrkii hahmottamaan poliittisten suojelijoiden ja heidän suojattiensa keskinäisiä suhteita, ja tarkastelemaan tämän kautta (yleensä) suojeltavan nousua poliittisessa hierarkiassa. Jälkimmäinen sen sijaan keskittyy joidenkin tiettyjen asioiden pohjalta syntyneisiin liittoihin, joiden jäsenet ovat suhteessa keskenään. Institutionaalinen lähestymistapa nojaa puolueen, armeijan ja valtion byrokraatiaan; toisin sanoen tarkkailun kohteena on se, kuinka henkilö onnistuu nousemaan byrokraatiassa kohti pyramidin huippua. Territoriaalinen lähestymistapa korostaa alueellista merkitystä ja pyrkii tulkitsemaan kuinka 'alueellinen' tai 'alueellisuus' vaikuttaa poliittiseen uraan.

Toinen paradigma, "Paramount leader"-tulkinta, on usein liitetty Deng Xiaopingin kuvaamiseen poliittisena johtajana. Päinvastoin kuin Mao Zedong, Deng ei valtakautensa aikana juurikaan pitänyt hallussaan mitään tärkeitä Puolueen avainpaikkoja. Asetelma on "power base"-paradigman kannalta hankala, koska poliitikon positiota ei voida tässä spesifioida. Kuitenkin, vaikka Deng oli organisaatiosta 'ulkona', oli hän silti selvästi Kiinan johtaja *de facto*. Paradigman yksi ulottuvuus onkin nähdäkseni poliittisen suvereenisuuden idea. Irrallaan koneistosta voi olla vain poliittinen suvereeni, joka on silti poliittisen tilanteen tasalla. Tällöin organisaation on tunnustettava poliittisen suvereenin suvereenisuus ja toimittava tietoisena hänen asemastaan. Paradigma näyttäisi kuitenkin oletettavan suvereenin ja organisaation toimivan tietynlaisen määrittelemättömän apparatuurin läpi, toisin sanoen suhde vaikuttaa jokaiseen organisaation jäseneseen. Kaikilla tässä suhteessa olevilla on siis jokin intuitio toimia suvereenin ehdoilla. "Paramount leader"-paradigma, ongelmistaan huolimatta, tarjoaa kuitenkin välineen irtautua Deng Xiaopingin ja Puolueen välisistä suhteista asiaspesifillä tasolla, toisin sanoen tutkielmassa ei tuhraannu aikaa yksittäisten suhteiden eksplikoimiseen.

Kolmas paradigma fokusoi tulkinnan poliittisiin agendoihin ja niiden asettamiseen. "Agenda-setting"-paradigma pyrkii tutkimaan kuinka poliittiset agendat asetetaan, kuinka ne toimivat käytännössä ja mitkä ovat agendan asettamisen menetelmät. Tämä tulkinta on hyödyllinen mikäli välittömien intressien kohteena on tutkia poliitikkoa (tai myös organisaatiota) jonkin poliittisen ohjelman, päämäärän, poliittisen linjauksen tms. kautta. Tulkinta siis painottuu asiasisältöön, jonka saavuttamisen tapa nähdään tärkeämpänä kuin poliittinen seuraus. Tässä huomataan, että "agenda-setting"-paradigma on lähellä 'yleispoliittista' formulointia, jossa poliittiset agendat asetetaan vastaamaan poliittisia vaateita varsin yleisellä tasolla. "Agenda-setting"-dimensioon voidaan laskea kuuluvaksi useita poliittisia metodeja tai strategioita, ns. aladimensioita, jotka spesifioivat muuten varsin yleisellä tasolla liikkuvaa paradigmaa.

Käsillä olevan tutkimuksen kannalta kolme aladimensiota nousee esiin hyödyllisinä: poliittinen tinkiminen, byrokraattisten hierarkioiden (*xitong*) hyväksikäyttö sekä

poliittisten kampanjoiden (*yundong*) introdusoiminen. Poliittinen tinkiminen on strategia, jolla pyritään voittamaan poliittisia liittolaisia ja varmistamaan näin halutun poliittisen agendan läpimeno. Tavoitteena on siis rakentaa William H. Rikerin (1962) teesin mukaisesti "voittavia koalitioita" (*winning coalitions*).

Byrokraattisten hierarkioiden hyväksikäyttö on traditionaalinen ja sosialistisille maille hyvin tyypillinen strategia, muttei tietenkään vain niiden 'oikeus'. Tämän strategian käyttö vaatii luottamusta byrokraattisen koneiston ja hyväksikäyttäjän välillä. Esimerkiksi Mao Zedongin ja Kiinan kommunistisen puolueen politbyroon välillä oli 1960-luvulla vakavia ideologisia erimielisyyksiä, jotka osaltaan johtivat Suureen proletariaariseen kulttuurivallankumoukseen 1966-1976. Asetelma voi myöskin muuttua siten, että byrokraattinen organisaatio on itsessään hyväksikäyttäjä ja hyväksikäytettävä on kansa tai jopa johtaja, kuten esimerkiksi Boris Jeltsinin valtakauden loppupuolella näytti käyneen. Näissä tapauksissa voidaan tuskin kuitenkaan puhua mistään luottamussuhteesta.

Poliittisten kampanjoiden introdusoiminen oli hyvin yleinen tapa Mao Zedongin ollessa vallassa, joskin se on sitä yhäkin. Kampanjoiden tarkoituksena oli yleensä hyökätä jotain vallitsevalle poliittiselle eetokselle epämieluisaa asennetta tai ideologiaa vastaan. Tosin mikäli Kulttuurivallankumous halutaan laskea tietynlaiseksi pidennetyksi kampanjaksi, voidaan kampanjoiden päämääräksi laskea myös poliittiset ambitiot, jotka verhoetaan retorisesti kampanjan naamioon. Maon Kulttuurivallankumouksen päämääristähän ainakin kolme voidaan eksplikoida melko selvästi. Ensinnäkin Mao halusi indoktrinoida oman tulkintansa sosialismista *yhä* tiiviimmin ihmisten mieliin ja luoda struktuurit, jotka pystyisivät vastaamaan "uuteen sosialismiin". Toiseksi Mao tunsu vallan liukuvan pois käsistään, jolloin vastareaktio oli 'välttämätön'. Kolmanneksi Maolla oli huoli vallankumouksen kuolemista ilman jatkajia, toisin sanoen Kulttuurivallankumouksen tehtävä oli kouluttaa uusi vallankumouksellinen sukupolvi, "vallankumouksen jatkajat". (Evans 1993, 167-9)

Edellä mainitut paradigmat eivät kuitenkaan pysty vastaamaan tyydyttävästi kysymykseen Deng Xiaopingin teorian roolista. Kolmas vaihtoehto teorian tulkinnalliseksi sfääriksi onkin prosessin tematisointi. Tällä tarkoitan lähinnä sitä, että pyritään löytämään historiasta jokin jatkumo, jonka kautta tulkitaan kyseisenä aikana tapahtuneiden poliittisten asioiden olemusta. Tarkoituksena on siis hahmottaa ilmiöt, joiden olemuksesta rakennetaan tulkintoja ja teorioita. Prosessista muodostuu siis *das Vehikel des Denkens*, tietty tulkinta-apparaatti, jonka läpi tutkittava aines voidaan suodattaa. Tätä metodia voidaan varauksella kutsua historiallisloogiseksi, koska ko. metodin ehkä merkittävin hyöty on sen suoma mahdollisuus tarkastella asioita tiettyinä historiallisloogisena kontekstina tai jatkumona, jonka aikana prosessi saa sisällön.

Tulkinta johtaa nähdäkseni siihen, että prosessi nähdään ajanjaksoina, jossa historiaa ohjaa tietyt poliittiset katsannot. Käsillä oleva tutkimus asettaa näin paradigman historian loogisuudesta, toisin sanoen historian tapahtumilla on jokin tematisoitavissa oleva logiikka. Tämä paradigma kiistää myös ajatuksen historiasta (pelkästään) kontingenttien poliittisten spasmien temmellyskenttänä, jonka perusluonne olisi lähinnä sporadinen. En kiistä kontingenssia enkä kontingenttien tapahtumien olemassaoloa *an sich*; prosessin kannalta historian ja sitä kautta politiikan spastisuus ei vain tarjoa mielekästä tulkintaa. Tutkimuksen johtavaksi teesiksi voisikin asettaa: historiaa ohjaa tietyille ajanjaksoille ominaiset poliittiset katsannot, joiden vaihtuminen, muovautuminen, dominanssi ja vihdoin luhistuminen voidaan tematisoida historiasta loogisena prosessina.

Historiallislooginen metodi on positivistisen ja historisistinen synteesi, joka on luonteeltaan dialektinen. Prosessi ja koko historiallisloogisuus haikahtaa tietenkin vahvasti 'hegeliläiseltä' tulkinnalta, mitä se jossain määrin onkin. G.W.F. Hegelin mukaanhan historia on deterministinen ja kehittyvä prosessi kohti aktuaalisuutta eli eksistenssin ja olemuksen yhteyttä, jonka realisaatio on kehityksen kohde ja päämäärä (Avineri 1972, 221). Hegelin tulkinta on kuitenkin teleologinen, kun taas historiallislooginen on tässä työssä pikemminkin syklinen käsite. Toisin sanoen historiallislooginen implikoi sekä etenemisen että vetäytymisen, tietyn

vuorotteluperiaatteen, jonka vallitessa historia näyttäytyy loogisena, koska sillä on 'rytmi'.

Historiallisloogisuus ei tietenkään ole mikään puhdas metodi, ja se ei sovellu periaatteellisesti kuin historiallisen jakson abstrahointiin, jossa ko. jaksosta muodostetaan jonkinasteinen tulkinnallinen sfääri. Niinpä historiallisen ulkopuolelle menevä kaipaa toisenlaista lähestymistapaa. Työni ensimmäisessä kappaleessa nostan esiin tutkielman teoreettisen perustan eli kuinka ideologia muodostuu (tai muodostetaan) kiinalaisessa politiikassa; tämä kappale on ilmeisen ulkona historiallisuudesta. En kuitenkaan yritä nimetä kappaleelle omaa metodologiaa, koska vaikka teoreettinen esitys onkin *aina* jossain määrin tulkitsevaa, ei sitä ole *aina* syytä pakottaa johonkin metodologiseen matriisiin. Pikemminkin tämä osa työtä palvelee kahden seuraavan osan kanssa *kontekstualisoivana* osana suhteessa työhön, toisin sanoen pyrin eksplikoimaan näiden kappaleiden kautta historiallisen prosessin olemusta ja logiikkaa suuntaamalla huomion nimenomaan yksilöiviin ja historiallisiin aspekteihin, en niinkään 'immanenttisesti' yleisiin ja rakenteellisiin (ks. Palonen 1988, 61).

Tutkimuksen perusrakenne noudattaa pitkälti kaavaa, jossa prologin jälkeiset kappaleet antavat työlle historiallisen merkityksen, jonka kautta tulkitseen työni tärkeimmässä kappaleessa, eräänlaisessa kliimaksissa, Jiang Zeminin puheen sisältöä koskien Deng Xiaopingin teoriaa. Näin työn alkuosan ja kliimaksin suhde muodostuu tulkintamahdollisuuksien horisontin ja sen 'sisällä' tehdyn 'legitiimin' tulkinnan suhteeksi (ks. Palonen 1988, 62). Jiang Zeminin puheen tulkinta muodostuu *dekontekstualisoivaksi*, koska tulkinnan huomio on suuntautunut keskittyneesti, pelkistävästi ja yksipuolisesti vain yhteen aspektiin, Jiangin tulkintaan Deng Xiaopingin teoriasta (ks. *ibid.*, 87). Käsittelen Jiangin puhetta poliittisena argumenttina, joka määrittää paitsi puheessa olevan tulkinnan sisällön, niin myös viime kädessä poliittisen motiivin ja strategian. Pyrin myös keskusteluttamaan Deng Xiaopingin tekstejä Jiangin puheen kanssa ja löytämään ne perusteet, joihin Jiang argumenttinsa perustaa.

2 Ideologian muodostus kiinalaisessa politiikassa

Ideologia voidaan määritellä hyvin monella tapaa. Esimerkiksi 'maolainen' ideologia voidaan melko löyhästi määritellä Philip L. Bridghamin (1973, 326) tapaan "*...as a body of ideas derived from Marxist-Leninist doctrines and shaped by a half a century's experience of the Chinese Communist revolution...*". Vaikka ideologian tulkitseminen näin löyhästi onkin helppo tapa tematisoida 'maolaisuus', on määritelmä paljon sisällökkäämpi kuin miltä se aluksi näyttää. Ensinnäkin määritelmä erottaa ideologian taustalla olevan teoreettisen perustan (marxismi-leninismi) ja käytännön kokemuksen, joka ideologiaa on muokannut (vallankumous ja käytännön hallinto). Näin ideologiassa yhdistyy sekä teoria että käytäntö.

Teoria (kiin. *lilun*) on erittäin tärkeä käsite lähes kaikille poliittisille ryhmittymille, koska useimmat nojaavat johonkin teoriaan tai teoreettiseen malliin. Teoria ymmärretään kiinalaisessa politiikassa kuitenkin eri tavalla verrattuna esimerkiksi ns. länsimaiseen käsitykseen teoriasta. Siinä missä länsimaissa teoria on abstrakti ja usein hyvin systemaattisesti ja jopa lainomaisesti formuloitu, on kiinalainen teoria varsin käytännönläheinen käsite. Kiinalaisessa politiikassa teorian ja käytännön välillä on läheinen suhde. Usein onkin esitetty eräänlainen metateoria, jonka mukaan kiinalainen filosofia (ja tätä kautta myös kiinalainen ajattelu) on perusolemukseltaan pragmatistinen, absoluuttisia ja joustamattomia teorioita välttelevä, jonka vuoksi se on helpommin sovellettavissa käytäntöön (Chan 1967, 11). Kiinalaisen filosofian käsite viittaa tässä yhteydessä nimenomaan kongzilaiseen¹ filosofiaan, sisältäen sekä realistisen että idealistisen siiven. Näin ollen näiden traditioiden määrittelemisen kiinalaiseksi filosofiaksi, eräänlaiseksi pelkistetyksi yleiskäsitteeksi, on perusteltua siinä mielessä, ettei tarvitse eksplikoida ko. traditioiden sisältöä, joka olisi jo oma tutkimuksensa.

¹Kongzilaiseen eli kungfutselaiseen. Nykyisin kiinankieli translitteroidaan pinyin-systeemin avulla, jonka vuoksi erityisesti tunnetut nimet saattavat tuntua kirjoitusasultaan oudoilta. Mikäli vanha termi on todennäköisesti tunnetumpi, olen lisännyt sen uuden termin jälkeen sulkeisiin.

Ideologiasta puhuminen ja käsitteen käyttö yleensä vaatii sen muodon ja rajojen eksplikoimista. Tästä on se merkittävä hyöty, että rajojen ollessa eksplikoituina, on nähdäkseni mahdollista pyrkiä hahmottamaan ideologian funktiot. Kiinan kommunistisen puolueen ideologisen struktuurin perusdimensioita voidaan tematisoida periaatteellisesti ainakin kolme: teoria (puhtaasti teoreettinen osa ideologiaa), ajatus (teorian ja käytännön erottamaton linkki) sekä konseptuaalinen järjestys (tai epistemologinen osa ideologiaa) (Israel 1973, 23). Epistemologisen osan korvaan totuuden käsitteellä, jolloin kolmiyhteys "teoria-ajatus-totuus" muodostaa ideologian tärkeät elementit.

2.1 "Puhdas" ja "praktinen" ideologia

Kiinan kommunistinen puolue erottelee ideologian melko tyypillisesti kahteen sub-ideologiaan, "puhtaaseen" ja "praktiseen". Jaottelu peilaa enimmäkseen maolaista ajattelua ja nähdäkseni tuo raja on nyttemmin hämärtynyt itse ideologian sisällön hämääntyä. Käsillä olevan tutkimuksen kannalta on kuitenkin tarpeellista tutustua ideologian kahteen sfääriin, joiden kautta voidaan eksplikoida teorian, ajatuksen ja totuuden käsitteet.

Ideologia määrittyy Kiinassa organisaation, toisin sanoen Kiinan kommunistisen puolueen kautta. Ideologia on näin ollen jonkin organisaation (ainakin jossain määrin) systematisoitu idearypäs, jonka tarkoituksena on saada kaikki organisaation piiriin kuuluvat kokemaan ideologia ohjaavana ja yhdistävänä tekijänä (ks. Schurmann 1968, 18). Ideologia on siis Kiinassa puolueorganisaation puitteissa tapahtuva systemaattinen (tahdon)ilmaus, jota representoi kulloinen puolueohjelma, joka puolestaan vahvistetaan Puolueen kansalliskongresseissa. Tämä ei tietenkään tarkoita sitä, että ideologia olisi *vain* poliittinen arvio vallitsevasta situaatiosta paperilla. Ideologia ei näin ollen ole alati muuttuva, joskaan ei ole mielekästä väittää sen perusolemuksen olevan myöskään täysin muuttumaton. Kompromissina voitaisiin esittää ideologian 'elävän', jossa se tietyn muodon ja rajan sisällä suorittaisi liikehdintää muotoutuen

uudelleen riippuen organisaation johdosta. Tämä tulkinnan mukaan esimerkiksi revisiointi poliittisena uudelleenarviointina ei voi olla liian drastinen, koska tietyt rajat eivät voi ylittyä.

Ideologia voidaan silti määritellä melko mielekkäästi periaatteessa temporaalisena ilmiönä, joka hahmottuu suhteessa katsojaan riippuen tilanteesta. Katsoja katsoo näin ollen ideologiaa joko menneisyyteen tai tulevaisuuteen, nähden joko *jo* tehdyn tai *vielä* mahdollisesti tulevan. Menneisyyteen katsominen tavallaan nostalgisoi ideologian ja nostaa *jo* tehdyn ideaaliksi. Tulevaisuuteen katsominen asettaa puolestaan horisonttiin tietyn skenaarion, joka on mahdollisimman houkutteleva. Tulevaisuuden peruselementti on tietenkin muutos. Perusajatuksena ideologian määrittelemisessä siis on, että se on aina suhteessa johonkin temporaaliseen skeemaan. Näin ollen ideologiaa ei voi olla tässä-ja-nyt, koska se olisi suhteessa "ei mihinkään" ja siis ilman substanssia, pelkät kuoret.

Vaikka ideologia onkin tulkintani mukaan tietyn ajanjakson ilmentymää, en sulje pois jakoa puhtaaseen ja praktiseen ideologiaan. Tämän kahtiajaon kautta on helpompaa lähteä tarkastelemaan tutkimukselle tärkeitä käsitteitä, koska jakamalla ideologia osiin sekä vielä metaosiin (teoria, ajatus ja totuus) auttaa ymmärtämään itse käsitteet paremmin.

Teoria kuuluu kommunistisessa kielenkäytössä puhtaan ideologian piiriin, toisin sanoen se esittää jotain abstraktista. Tämä on tietenkin melko selvää, onhan Kiinan kommunistisen puolueen yksi kulmakivi, marxismi-leninismi, paitsi tuontitavaraa niin myös länsimainen systemaattinen teoria tai teoreettinen suuntaus. Teoria ymmärrettiinkin kommunistien (ja lähinnä Mao Zedongin) toimesta alunperin kahdella eri tapaa. Mao piti marxismi-leninismiä teoriana, jonka olivat kehittäneet Karl Marx, Friedrich Engels, V.I. Lenin ja Josef Stalin historiallisen ja vallankumouksellisen kokemuksen perusteella (Schram 1963, 115-6). Maon mukaan teoria on siis historiallisessa prosessissa muotoutuva, eräänlainen temporaalinen formula, jonka olosuhteet ja niiden muutokset määräävät. Niinpä Mao näkikin tarvetta omaan, aivan

erityisesti Kiinan olosuhteisiin vastaavaan teoriaan (ks. Schurmann 1968, 25). Kiinan kommunistinen puolue mielsikin totaalisen ideologian koostuvan kahdesta pääosasta: marxismi-leninismistä ja Mao Zedongin ajatuksesta. Tämän *Weltanschauungin* keskeinen sisältö on manifestoituneen tai latentin polarisaation olemassaolo progressiivisten ja taantumuksellisten sosiaalisten voimien välillä. (ibid., 27) Toisin sanoen paitsi että teoria on tässä suhteessa ortodoksimarxilainen, on se myös puhtaasti maolainen, koska maolaisuuden ytimen muodostaa vallankumouksellisuuden faustinen eetos.

Kuitenkin teoria on periaatteellisella tasolla muuttumaton, toisin sanoen vaikka teoria voi olla seurausta jostain historiallisesta kokemuksesta, on sen olemus universaali ja siten myös tiettyjen rajojen sisällä joustamaton. Näin ollen puhdas ideologia toimii eräänlaisena lakina, joka asettaa vaatimuksen toimia tietyn tavan mukaan, mutta myös antaa legitimitetin tuolle poliittiselle toiminnalle. Teoria ei kuitenkaan yksittäisenä ohjenuorana pysty tarjoamaan mallia poliittiselle toiminnalle. Oikea teoria tarvitsee siis myös oikean ajattelun, koska ilman ideologisesti sopivaa tietoisuutta ihmisen toimet ovat viime kädessä merkityksettömiä.

Ajatus (*sixiang*) kuuluu ideologian praktiseen sfääriin. Kommunistit käyttivät alunperin käsitettä "ajatuserformin ja indoktrinaation" sekä jonkin "individuaalin sosiaalisesti konditoidun ajattelun" yhteydessä (Schurmann 1968, 30). Ajatuserformi liittyi Mao Zedongin tulkintaan, jonka mukaan ihminen voi oikean ideologian kautta kokea prosessin, jossa päästään 'irti' subjektiivisesta hengestä ja lähestytään näin tiedostavaa, puhdasta poliittista entiteettiä². Indoktrinaatio oli luonnollisesti 'vapauttavan' ideologian introdusoiminen. Vapauttava ideologia on kuitenkin luotava. Vapauttaminenhan implikoi prosessia, jossa vapautumisen akti tapahtuu. Kommunistisen liikkeen yksi periaate onkin nimenomaan vapautuminen sorrosta, joka viime kädessä on tuotantosuhteiden uudelleenarviointia. Näin ollen ideologian luomiseksi voidaan ymmärtää prosessi, jossa muotoutuu jonkin poliittiseksi luonnehditun liikkeen johtava periaate, jonka päämääränä on vapautuminen, joka

²Tässä Mao on melko lähellä kongzilaisen idealismin tulkintoja.

voidaan muotoilla tarkoittamaan oman poliittisen agendan läpimenoa eli laajemmassa mittakaavassa pääsyä valtaan, vallankumousta.

Franz Schurmann (1968, 30) esittää ideologian luomisen prosessin seuraavasti:

Teoria	+	Käytäntö	=	Ajatus
"Marxismi-Leninismin totuudet"	+	"Vallankumouksen harjoittaminen ja konstruoiminen Kiinassa"	=	Mao Zedongin ajatus

Kuten skeemasta käy ilmi, Mao Zedongin valtakaudella Kiinan kommunistinen puolue piti teoriana marxismi-leninismia³. Tämän teorian kaikkein merkittävin olemus oli dialektiikka tai historiallinen materialismi, joka paljasti tuotantosuhteiden vääristymän, joka yhteiskunnassa vallitsi. Näin marxismi-leninismi toimii muodollisena prinsiippinä, ei niinkään sisällöllisenä 'lakina', toisin sanoen marxismi-leninismi toimi metodina tai apparaattina havaita vääristymät niiden korjaamisen ollessa kiinni oikeasta toiminnasta. Maon pyrkimys formuloida Kiinan olosuhteisiin soveltuva poliittinen ajattelu (tai marxismin tulkinta) on siinä mielessä ymmärrettävää, että lähinnä teollistuneisiin länsimaihin suunnattu teoreettinen malli oli mahdoton sovittaa Kiinan olosuhteisiin sellaisenaan jo senkin takia, että Kiinan proletariaatti oli väkiluvultaan vain 2 miljoonaa (ks. Mao 1968, 7).

Sen sijaan marxismi-leninismin yksi pääpiirre, luokkataistelu, sovellettiin melko kivuttomasti kiinalaiseen kommunismiin. Luokkataistelun keskeinen sisältöhän oli vapautuminen, joka puolestaan implikoi taistelun ja vallankumouksen. Näin ollen marxismi-leninismin totuus näytti olevan pääsääntöisesti vallankumous ja taistelun tärkeys poliittisessa toiminnassa. Käytännön piiriin jää siis teorian tekeminen aktuaaliseksi, sen hengen realisoiminen, joka tarkoittaa juuri vallankumouksen

³Kuten tietenkin nykyäänkin, olkoonkin että ideologian tulkinta on täysin erilainen.

harjoittamista ja konstruointia Kiinassa.

Puhdas ja praktinen ideologia muodostavat siis toisistaan erottamattomat osat, jotka ovat ideologiassa toistensa ehtoja. Puhdas ideologia antaa ihmisille yhtenäisen ja tietoisien *Weltanschauungin*, kun taas praktinen ideologia antaa rationaaliset instrumentit toiminnalle. (Schurmann 1968, 23) Näin siis praktisen ideologian avulla organisaatio pystyy muuntamaan maailmankatsomuksensa varsinaiseksi poliittiseksi toiminnaksi, joka on usein vallankumouksen harjoittamista, mutta myös varsinaista hallinnointia. Paitsi että käytäntö on teorian testaamista poliittisessä maastossa, toimii se myös kokemuksena, josta on mahdollista etsiä totuus.

Totuus (*zhenshi*) on tärkeä käsite teorian ja ajatuksen ymmärtämisen kannalta. Totuuden käsitettä ei tule ymmärtää jonain ylhäältäpäin paljastettavana tai abstraktina periaatteena, vaan se on pikemminkin ihmisten kanssakäymisestä löytyvä, historiasta todellisen testinsä saava (Chan 1967, 12). Totuus on siis jotain, joka tulee esille aktuaalisten tapahtumien kautta, toisin sanoen se osoittautuu todeksi. Historia on kaiken totuuden mitta, vain historian kautta voi totuuden saada selville. Nyt Schurmannin formula saa uuden piirteen: tietyn teorian varassa oleva, historiassa menestyksekkäästi 'työskentelevä' käytännöllinen poliittinen toiminta on totuudellista, koska se menestyksekkästä. Koska mikään menestyksekkäs ei voi olla 'ei-totta', on sen totuudenmukaisuus testattu. Näin teorian ja käytännön summa, Mao Zedongin ajatus, on osoittautunut oikeaksi. Tässä on periaatteessa nähtävillä ikuinen totuus, voittajan oikeutus ja häviäjän tuomio. Voittaja ansaitsee legitimitetin, koska menestyminen implikoi toiminnan olevan oikeaa.

Koska historia on totuuden mitta, implikoi tämä myös totuuden olevan moraalinen. Historiassa esiintyvien ikuisten totuuksien täytyy olla moraalisia, koska luonnollinen laki vallitsee maailmassa. Luonnollisen lain mukaan "kaikki luonnollinen on hyvää". (Chan 1967, 13) Näin ollen totuus on paitsi pragmatistinen, toisin sanoen historiasta todettavissa oleva, myös moraalinen. Tämä näyttäisi johtavan tulkintaan, jonka mukaan totuus kätkee sisäänsä moraalisen velvoitteen; näin ollen esimerkiksi ideologia, joka on

'voittajan', saa moraalisen konnotaation. Totuuden käsitteen moraalinen ulottuvuus saa klassisessa kiinalaisessa kontekstissa selvästi konsekventialistisen piirteen, koska totuus löytyy historiasta. Toisin sanoen viime kädessä tekojen suorat seuraukset ovat niiden todellinen arvo, ei teko *an sich*. Näin ollen tekoja ei voida arvioida deontologisesti tai formaalin rigorismin mukaisesti, vaan voidaan vasta jälkepäin tarkastella, oliko jokin teko moraalinen vai ei.

2.2 Ideologian funktiot vallankumousprosessissa

Puhtaan ja praktisen ideologian ollessa eksplikoituina, voimme määrittää myös ideologian funktiot. Richard H. Solomonin (1973, 47-77) mukaan ideologialla on vallankumouksen yhteydessä ja sen jo tapahduttua kuusi funktiota, jotka muokkaavat poliittista toimintaa: legitimaatio- (*legitimacy*), identiteetti- (*identity*), solidaarisuus- (*solidarity*), agitaatio- (*agitation*), kommunikaatio- (*communication*) ja päämääräspesifiointifunktio (*goal-specification*). Funktiot eivät aina ole selvästi erotettavissa, koska usein useampi funktio toimii yhtäaikaan; on kuitenkin mahdollista erottaa funktioiden keskeiset piirteet teoreettisella tasolla.

Legitimaatiofunktio on ehkä kaikkein 'yleisin' funktio, jonka voi poliittiselle ideologialle antaa. Legitimiteetti haetaan yleensä paitsi tulevaisuuteen suuntautuneen poliittisen toiminnan avulla, myös kiinnittämällä huomio menneisyydessä tapahtuneisiin menestyksiin (Solomon 1973, 49). Varsin selvä historian legitimaatiopiste Kiinan kommunistiselle puolueelle on vuoden 1949 vallankumous, jonka tuloksena Kiinan kansantasavalta syntyi. Koska vallankumous onnistui, legitimoit se myös kommunistien vallan ja puolueen hegemonisen aseman. Vallankumouksen onnistumisen takasi kommunistinen ideologia, joka näytti olevan voimakas ja kykenevä toteuttamaan sen poliittisen muutoksen, eli lähinnä vapauttamisen, jonka se oli luvannut. Näin ollen ideologia oikeuttaa itsensä toiminnan kautta. Ideologian (tai sen taustalla olevien ideoiden summa, puhdas ideologia) ja toiminnan (reaalisen ja

käytännön kenttä, praktinen ideologia) välillä vallitsee siis erottamaton dialektiikka.

Legitimaatiosfunktio liittyy läheisesti poliittiseen auktoriteettiin. Jotta vallankumous saisi hyväksynnän, on sen toteutettava poliittiselle auktoriteetille asetetut ehdot.

Vallankumouksen on omattava luottamus, jonka on perustuttava Taivaan mandaattiin, jotta uudet poliittiset johtajat toimisivat ihmisten parhaaksi. Hallitus on näin ollen luotu ainakin periaatteessa ihmisiä varten, ei ihmiset hallitusta varten (Wu 1967, 214-5). Taivaan mandaatti on siis jotain, joka ilmentää hallitsijan tahtoa toimia kansansa parhaaksi. Jos hallitsija on tyranni, ei ole pelkästään oikeus, vaan suoranainen velvollisuus Taivaalle nousta kapinaan hirmuhallitsijaa vastaan. Vanhassa kiinalaisessa oikeusjärjestelmässä jonkun velvollisuus toista henkilöä kohtaan tarkoittaa nimenomaan sitä, että tällä toisella on myös oikeus vaatia 'minua' toimimaan saman velvollisuuden mukaisesti (ibid., 219). Koska johtajilla on velvollisuus Taivaalle, on myös Taivaalla oikeus vaatia uusilta johtajilta parasta mahdollista suoritusta ja tavallaan oikeus antaa valta uusille, oikeudenmukaisille ja vastuuntuntoisille johtajille.

Identiteettifunktio on tärkeä osa ideologiaa; ihmisten täytyy tuntea ideologia osaksi itseään, toisin sanoen heidän täytyy omaksua ideologian eetos. Identiteettifunktio nojaa voimakkaasti emotioihin. Ideologian ottaminen osaksi omaa persoonaa on henkilökohtaisen sulauttamista kollektiiviseen. Esimerkiksi Mao Zedong koki 1900-luvun alun Kiinan poliittisten instituutioiden heikkouden ja Kiinan aseman surkeuden henkilökohtaisena kriisinä (Solomon 1973, 53). Näin hän näytti tulleen tietoiseksi siitä historiallisesta tilanteesta, joka johti kommunistiseen vallankumoukseen 1949. Tässä on myös preludi Mao Zedongin ajatukseen kiinteänä osana kuuluville kontradiktioille; vanha traditionaalinen kiinalainen yhteiskunta ja tulevaisuuden odotukset eivät näyttäneen kohtaavan, vaan muutoksia oli tapahduttava niin sosiaalisella kuin poliittisellä rintamalla. Koska vanhat johtajat ja perinteinen hallintojärjestelmä ei kyennyt (ja näin ollen ei ollut myöskään enää oikeutettu) hallitsemaan Kiinaa, oli Maon tapaisilla nuorilla, itsensä muutoksen instrumentiksi identifioivilla, velvollisuus suorittaa tarvittavat poliittiset muutokset.

Solidaarisuusfunktio on ideologian kannalta ilmeisen tärkeä. Ilman solidaarisuuden tunnetta mikään organisaatio ei pysty saamaan poliittista kannatusta ja sitä kautta poliittista valtaa *de facto*. Solidaarisuus liittyy läheisesti persoonallisen tarkoituksen (tai motiivin) etsimiseen kollektiivisen toiminnan kautta (Solomon 1973, 60). Tällä voidaan ymmärtää lähinnä sitä, että epävarmuus nostaa esiin solidaarisuuden siemenen. Epävarmuuden olosuhteissa vetoaminen solidaarisuuteen jonkin organisaation puitteissa (esimerkiksi puolue) on tehokas keino pyrkiä saavuttamaan tukea, vaikka poliittinen eripura olisikin vallalla organisaation sisällä. Toisin sanoen vetoaminen solidaarisuuteen toimii keinona samastaa epävarmuus pelkoon; mikäli solidaarisuuden nimissä ei toimita, valuu jo aikaansaatu hukkaan. Helppona keinona solidaarisuuden aikaansaamiseksi on yleensä käsillä olevaa ongelmaa suurempaan vetoaminen, jossa pyritään luomaan skenario loppujen lopuksi kaikkein tärkeimmistä.

Solidaarisuus on myös poliittinen pakko siinä mielessä, että ilman yhteenkuuluvuuden ja samastumisen aikaansaamista organisaatiosta tulee liian 'ohut' toimiakseen tehokkaasti. Pelkkien käskysuhteiden ja sääntöjen varassa oleva organisaatio ei pysty ylittämään itseään, kuten esimerkiksi Kiinan kommunistit tekivät Mao Zedongin johdolla Pitkällä marssilla 1934-35. Solidaarisuusfunktio on myös viime kädessä ideologian ylläpitäjän asemassa. Tällä tarkoitan lähinnä sitä, että organisaation sisäiset konfliktit pystytään ohittamaan vetoamalla yhtenäisyyden nimiin, 'toverihenkeen'. Varsinkin Kiinan kommunistinen puolue suosii itsekritiikin tapaisia käytäntöjä, joiden avulla 'virheen' tehnyt voi osoittaa solidaarisuutensa muita kohtaan tunnustamalla olleensa väärässä.

Kannatuspohjaa hakevan organisaation osalta agitaatiofunktio (tai propaganda) nousee hyvin keskeiseksi osaksi ideologiaa. Jotta organisaatio saattaisi nousta poliittiseen valtaan, on sen pystyttävä saamaan kannatusta rahvaan keskuudesta. Organisaation on siis välitettävä poliittinen sanomansa yksinkertaisessa muodossa halutulle sektorille halutulla tavalla (Solomon 1973, 64). Agitaation keskeinen tarkoitus onkin vedota uusiin kannattajaryhmiin ja pyrkiä näin vahvistamaan jo saavutettua asemaa. Tämä edellyttää sanoman muokkaamista kohderyhmän kielelle, toisin sanoen organisaatiossa

täytyy olla tiettyä potentiaa toteuttaa sille annettu tehtävä. Toinen agitaation keskeinen funktio on tietenkin tietty säilyttäminen, toisin sanoen sen varmistaminen, että oma poliittinen sanoma ei unohdu.

Agitaatio toteuttaa penetroivaa funktiota. Agitaatio nähdään usein menemisenä kansan luo. Yleensä helppo tapa voittaa kannatusta on asettaa kontradiktioita (esim. eliitti vs. rahvas). Hyvä esimerkki kontradiktioiden luomisesta on Mao Zedongin poliittinen logiikka, joka tuki vahvasti dualistiseen "ystävä-vihollinen"-malliin, jonka Mao puki asuun "kansa" ja "kansan vihollinen" (ks. Mao 1966, 2). Maon mukaanhan kontradiktiot olivat olennainen osa kommunismin tiedostamista, jossa vain kontradiktioiden 'aina vallitessa' vallankumous ja vallankumoukselliset sodat ovat väistämättömiä ja jopa 'pakollisia' (ks. Mao 1967, 66). Tekemällä erottelu kansan ja sen vihollisten välillä pelasti minkään spesifien vihollisuussuhteiden formuloinnilta, koska kansan vihollinen saattoi olla kuka tahansa, myös Puolueen jäsen. Tästä esimerkkinä toimii antioikeistolainen kampanja 1957-8, jonka aikana vihollisia oli löydyttävä, toisin sanoen tietty määrä tuomittiin 'oikeistolaisiksi' ja siten kansan vihollisiksi, oli heidän poliittinen vakaumuksensa (ja faktiset tekonsa) mikä tahansa.

Kommunikaatiofunktio toimii ideologian poliittisena kielenä (ks. Solomon 1973, 67). Sen kautta organisaatio käy keskustelua ideologiasta pyrkien spesifioimaan sen sisältöä ja mahdollisesti revisioimaan poliittisia agendoja. Kommunikaatiofunktio saattaa toimia kvasiavoimena foorumina, jossa keskustelu on lähinnä varovaista mielipiteettäolemista (vrt. Stalinin aika Neuvostoliitossa). Kuitenkin funktio saattaa täyttää tehtävänsä ja muokata näin ideologisia kategorioita stilisoiduiksi konsepteiksi, joiden kautta voidaan esittää tulkintoja ja deskriptiivisiä arvioita poliittisesta todellisuudesta (ibid.). Kiinan kommunistisen puolueen ollessa kysymyksessä, selkeä foorumi on kansalliskongressi. Kuten on jo käynyt ilmi, toimii kansalliskongressien kaltaiset puolueen eliitin kokoontumiset suunta-antavina, toisin sanoen ne ohjaavat ideologiaa määräämällä "tuulen suunnan" ja ilmentämällä kulloistakin poliittista ilmapiiriä. Kommunikaatiofunktion voidaan nähdä olevan myös tietynlainen integraation ja rakentamisen instrumentti; ideologia muovautuu ja rakentuu poliittisen

debatin kautta, ja vahvistaa ja integroi siinä osallisina olevia. Kysymyksessä on siis byrokratisoituminen, niin organisaation osalta kuin henkisestikin, toisin sanoen organisaatio alkaa muotoutua lopulliseen muotoonsa ja sen ideologiaan alkaa sementoitua tietty logiikka, jolla se operoi.

Poliittinen toiminta voidaan sanoa lähtevän liikkeelle jonkun päämääräasettelun kautta. Yleensä poliittinen organisaatio (tai ehkä tällöin vielä liike) asettaa alkuvaiheiden poliittisessa taistelussa päämääränsäärkevimmältä vaikuttavan taktiikan mukaan (Solomon 1973, 72). Tällöin saatetaan pyrkiä voittavien koalitioiden luomiseen, mutta tämä ei tietenkään ole välttämätöntä. Päämääräspesifioinnin kautta voidaan erotella myös radikaalit ja ideologiset johtajat pragmatistisista johtajista (ks. *ibid.*, 73). Radikaalit johtajat vetoavat voimakkaasti ideologian 'puhtauteen' ja vaativat poliittisen käytännön redusoimista aatteeseen, kun taas pragmatistiset johtajat näkevät ideologian praktisen puolen tärkeämpänä (ansaiten usein nimen revisionisti). Tämä jako ei kuitenkaan edusta joko-tai -asetelmaa, koska puhdas ideologia ei voi 'elää' ilman praktista, ja päinvastoin. Pikemminkin kysymys on painotuksesta eli lähinnä siitä, missä määrin puhtaan ideologian sisältöä noudatetaan ja kuinka kiivaasti sitä tulkitaan.

3 Klassisen poliittisen katsannon muutos

Jonkin aikajakson määrittelemisen prosessiksi merkitsee kyseisen jakson näkemistä loogisena ja aivan erityisesti yhteen nivoutuvana jatkumona, jolle voidaan nimittää jokin keskeinen yhdistävä tekijä. Prosessiin on aina syytä määrittää tietty vedenjakaja, jossa prosessi leikkaa historiallista aikaa. Näin ollen on ensisijaisen tärkeää pyrkiä selvittämään Kiinan klassinen poliittinen katsanto, sen muutos ja se *momentum*, jolloin ajatus modernisaatiosta tuli väistämättömiksi. Käsillä on siis prosessin alku ja loppu, emergentiksi tulleen uuden poliittisen katsannon genesis. Ennen ekskurssia Kiinan klassiseen poliittiseen katsantoon, on kuitenkin syytä spesifioida kuinka prosessi voidaan modernisaation yhteydessä ymmärtää.

Modernisaatio voidaan määrittää Benjamin I. Schwartzin (1968, 168) tapaan pääasiallisesti kahdella tavalla. Ensimmäinen tulkinta pitää modernisaatioprosessia valtavana, kaiken sisälleen kattavana impersonaalisenä historiallisena voimana. Vallankumoukset, ideologiat, nationalismi ja muut poliittisen toiminnan kategoriat ovat pinnallisia (ja merkityksettömiä) spasmeja tässä itsenäisessä prosessissa, jolla on oma, ihmisistä täysin riippumaton tahto. Tämä näkemys lähentelee G.W.F. Hegelin *Weltgeistia*, jossa henki on objektiivinen ja osin jopa fantastinen entiteetti. Toinen tulkinta määrittää modernisaation tietoiseksi prosessiksi, joka sisällyttää itseensä ison tai pienen määrän ihmisten asettamia päämääriä. Tämä tulkinta siis mahdollistaa kontingentin tekijän, joskin tässäkin prosessilla näyttäisi olevan vääjäämätön suunta.

On selvää, että jälkimmäinen modernisaatioprosessin määritelmä tarjoaa käsillä olevan työn kannalta mielekkäämmän tulkinnan. Näin ollen prosessissa on kontingenssin mahdollisuus, vaikkakin sen tosiasiallinen merkitys jää melko pieneksi. Kuten jo prologissa eksplikoin, prosessissa voi olla tiettyä poliittista spastisuutta, mutta kuitenkin sen logiikkaa 'yksittäinen' ei kykene murtamaan. Näin prosessin logiikka operoi oman tahtonsa mukaisesti, toisin sanoen se liikkuu kehällä, joka on sykli. Lähden konstruoimaan modernisaatioprosessia eksplikoimalla traditionaalista kiinalaista

valtiokäsitystä. Klassisen poliittisen katsannon luhistuminen ja uuden syntyminen muodostavat vaiheen, jota voisi kutsua vallankumoukseksi ilman vallankumouksen statusta.

Klassinen kiinalainen poliittinen katsanto voidaan määritellä monella tapaa, joskin tietyt peruselementit pysyvät samoina. C.P. Fitzgerald (1964, 30-3) esimerkiksi näkee kolme perustavaa pilaria, joilla Kiina seiso i ennen klassisen poliittisen katsannon luhistumista. Näistä ensimmäinen on universaal i imperiumin idea, joka on ehkä kaikkein selkein ja tärkein osa traditionaalista kiinalaista poliittista ajattelua. Toinen pilari on fundamentaalisen haltuunoton idea, joka perustuu lähinnä maatalouteen. Kiinalaiset mielsivät oman, jo faktisesti hallussa olevan maa-alueen parhaaksi mahdolliseksi viljelyalueeksi, joten heillä ei ollut suurtakaan halua valloituksiin tai reuna-alueiden haltuunottoon. Kolmas pilari on kongzilainen eettinen ja poliittinen opetus. Koska 'kiinalaisuus' näyttäytyi parhaana mahdollisena sivistyksenä, ei esiintynyt juurikaan tarvetta todelliseen vastavuoroiseen kulttuurivaihtoon 'ulkopuolisten' kanssa. Edellä mainitut kolme pilaria muodostavat tietenkin melko helpon ja osin mystifioidun paradigman klassisesta poliittisesta katsannosta, joka oli dominoiva aina 1800-luvun puoliväliin.

3.1 Klassinen kiinalainen valtiokäsitys

Ennen 1800-luvun puoliväliä kiinalaiset katsoivat olevansa ainoa maa, jolla oli todellista merkitystä. Kiinan imperiumin rajojen ulkopuolella asuvien ihmisten katsottiin olevan barbaareita (*yi*), kansoja joiden moraalinen ja sivistyksellinen taso oli vähäisempi kuin kiinalaisilla (ks. North 1966, 7). Kiinan rajojen ulkopuolella olevat alueet olivat *waiguo*, ulkopuoliset maat, joiden asukkaat olivat ainakin periaatteessa henkisesti ja fyysisesti yhtä hyviä kuin kiinalaiset. Tämä implikoi kouluttamisen, toisin sanoen oppimisen kiinalaisuuteen, olevan mahdollista jopa barbaareille. Näin ollen näkemys, jonka mukaan barbaarien uskottiin poikkeavan fyysisiltä ominaisuuksiltaan omasta kansasta aivan samalla tavalla kuin eurooppalaiset uskoivat esimerkiksi

Amerikan mantereen olevan hirviöiden asuttama, on nähdäkseni virheellinen tai liian pitkälle yleistetty, eräänlainen romantisoitu visio (ks. esim. Turunen 1994).

Kiinalaiset uskoivat Euroopan olevan ryhmä saaria, joilla asuvat ihmiset elättivät itsensä pääasiallisesti tekemällä kauppaa Kiinan kanssa (Pelissier 1963, 28). Ajatus Kiinasta maailman keskipisteenä ja myös koko kiinalainen *Imago Mundi* pohjautuu kiinalaisiin klassikoihin, jotka muodostivatkin kiinalaisten (virallisen) normiston kaikelle elämälle aina vuoteen 1905 asti (Chan 1967, 13). Tuo normisto oli kuitenkin jo tuolloin *de facto* luhistunut ja uuden normiston indoktrinointi oli edennyt verraten pitkälle tultaessa 1900-luvulle. Tavallaan kysymyksessä oli "sateenvarjon keksiminen", koska keisarillinen hovi oli tullut tietoiseksi viidestä mantereesta jo Matteo Riccin toimesta vuonna 1601. Kuitenkaan tuolloin barbaariseen maailmankäsitykseen ei juuri kiinnitetty huomiota. (ks. Ch'en 1979, 59-60)

Klassisen kiinalaisen käsityksen mukaan maailma oli neliön muotoinen. *Gaitian*-teoria (päällystetty taivas) sisälsi ajatuksen maasta neliönmuotoisena ylösalaisin kääntyneenä kulhona, jonka peitti hemisfäärinen kupoli, jonka keskellä sijaitsevia Otavan tähtikuvioa ja Pohjantähteä aurinko, kuu ja tähdet kiersivät (Smith 1996, 24 & Bo 1983, 17). Niinpä ei olekaan yllättävää nähdä vanhojen kiinalaisten karttojen olevan neliönmuotoisia, koska kiinalaiseen kosmografiseen ajatteluun kuului tulkinta litteästä, neliömäisestä maailmasta (Yee 1994, 171). Idea neliömäisestä maailmasta on siis ollut kiinalaiselle ajattelulle ominainen hyvin pitkän aikaa.

Kiinalaisessa klassikossa nimeltä "Yun tribuutti" Yu ja hänen jälkeläisensä hallitsivat imperiumia 2204-1766 e.e.a.; Yu matkusti imperiuminsa laidoilta laidoille (voidaan ymmärtää kattamaan koko 'merkitsevä' maailma) järjestämässä valtakunnan asioita. Hän loi kauttaaltaan uuden järjestyksen: hän jakoi maan, järjesti joet uomiinsa ja muokkasi maaperän, ja teki näin imperiumistaan alamaisilleen kaikkein suotuisimman alueen toteuttamalla tavallaan fundamentaalisen haltuunoton. Lisäksi hän jakoi maan viiteen sisäkkäin oleviin neliönmuotoisiin maa-alueisiin, joilla jokaisella oli oma funktio. (ks. Legge 1985, 93-127). Tarinassa kerrotaan siis kuinka Kiinan valtakunta

muotoiltiin maan päälle ja ensimmäinen dynastia sai alkunsa. Yun tribuutti muodosti poliittisesti merkittävän tulkinnan Kiinasta isona, omavaraisena imperiumina, jota yksi perhe (eli keisari ja hänen hovinsa) hallitsee (Li 1956, 43). Teksteissä esiintyy mielenkiintoinen viittaus "keskustan alueeseen" (vrt. *zhongguo*), jotka Yun organisoimat kolme sisintä maa-aluetta muodostivat. Jotta maa-alueiden jaon logiikka ja alueiden funktiot kävisi selville, on syytä tarkastella kutakin viittä maa-aluetta, jotka muodostivat Yun tribuutissa muotoillun ideaalisen valtakunnan rajat. Tarkastelun apuna käytän James Leggen (1985, 92-151) kääntämää versiota Yun tribuutista ja hänen siihen tekemäänsä kommentaaria.

Keskellä sijaitsi imperiaallinen maa-alue; tämä alue oli valtakunnan keskipiste, jossa asui hallitsija (keisari) ja hänen hovinsa. Imperiaallinen alue oli kooltaan 500 *lin*, joka ymmärretään laajentuvaksi jokaiseen neljään ilmansuuntaan: pohjoiseen, itään, länteen ja etelään. 500 *lin* neliö (jonka muotoisia maa-alueet luonnollisesti olivat) muodosti näin ollen alueen, jonka jokainen sivu oli pituudeltaan 500. Ja koska imperiaallinen alue laajentui neljään suuntaan, oli alue kokonaisuudessaan kooltaan neljä 500 *lin* kokoista neliötä eli yhteensä $4 \times 2500 = 10000$. Imperiaalisen maa-alueen ulkopuolella oli ylhäisten maa-alue; tällä alueella asuvat ylhäiset olivat lähinnä prinsskejä ja muita keisarille tärkeitä henkilöitä. Alueen koko kasvoi ulospäin samalla logiikalla kuin imperiaallinen alue. Näin ollen alue oli kooltaan $12 \times 2500 = 30000$. Seuraavana oli rauhanturvaamisen maa-alue, jonka laskettiin olevan moraalisten velvoitteiden ja opetuksen aluetta. Ajatus kielii imperiaalisen alueen välittömän vaikutuksen loppumisesta, toisin sanoen keskustassa sijaitsevan sivistyksen jäämisestä näiden rajojen sisään. Edelleen alueen koko kasvoi edelleen ollen $20 \times 2500 = 50000$.

Neljäs maa-alue oli estämisen maa-alue; alue oli villien asuttama, mutta kyllin lähellä keskustaa (ja siis sivistystä) ollakseen jotakuinkin rauhallinen ja helposti hallittavissa. Tämä oli ensimmäinen ulkona olevista maa-alueista, ja sen koko oli $28 \times 2500 = 70000$. Viides maa-alue oli ns. villi maa-alue; siellä asui villejä heimoja, jotka olivat julmempia, barbaarisempia ja vaikeammin hallittavissa kuin neljännen provinssin asukkaat. Alueen koko oli jo melkoisen suuri, eli $36 \times 2500 = 90000$. Tämä implikoi sen,

että itse asiassa sivistyksen alue on melko pieni verrattuna barbaarisiin alueisiin. Perusidea tässä klassisessa kiinalaisessa skeemassa on, että barbaarisuuden aste nousee mitä kauemmas mennään valtakunnan imperiaalisesta keskuksesta (Henderson 1994, 207).

Koska Yun tribuutissa imperiaalinen alue sijoitettiin keskelle, ei ole yllättävää että Kiina on *Zhongguo*, joka käännetään usein "keskustan valtakunnaksi". Nimi implikoi poliittisesti ja maantieteellisesti Kiinan universumin keskuksiksi, jota ympäröi vähemmän sivistynyt ja sotilaallisesti uhkaava periferia. Kuitenkaan kysymyksessä ei ole ainoastaan geografinen implikaatio, toisin sanoen *Zhongguo* ei konnotoi Kiinaa maailman maantieteellisenä keskuksena, vaan pikemminkin kulttuurillisena ja poliittisena keskustana (Yee 1994, 173). Ennen vuotta 1850 Kiinan Imperiumi katsoikin olevansa maailman mahtavin valtakunta, ainoa sivilisaatio jolla oli todella merkitystä (ks. esim. North 1966, 7). Itse asiassa vielä niinkin myöhään kuin 1850-luvun puolivälissä kiinalaiset poliittiset reformoijat ehdottivat maan jakamista neliömäisiin hallinnollisiin alueisiin, joiden uskottiin parantavan hallinnon tehokkuutta (Yee 1994, 207). Keskustan valtakunta oli ennen kaikkea poliittinen argumentti kiinalaisen kulttuurin ja hallintomuodon ylemmyydestä verrattuna neliömäisen maailman reuna-alueilla asuviin barbaareihin nähden. Kiinan hallitsija oli kaiken taivaan alaisen (*tianxia*) hallitsija; näin ollen myös reuna-alueiden barbaarit olivat ainakin teoreettisesti keisarin vallan alaisia (Smith 1996, 5-6).

Kiinan sijoittaminen poliittisesti ja kulttuurillisesti maailman keskustaan merkitsee myös kiinalaisuuden sijoittamista muiden yläpuolelle. On kuitenkin huomattava, että kiinalaisuus ei merkitse samaa kuin jokin tietty rotu tai tiukassa mielessä etninen ryhmä. Sen sijaan kiinalaisuus oli tietyn kulttuurillisen perimän omaksumista; näin ollen jopa barbaarista voi sopivalla koulutuksella tulla osallinen korkeammasta sivistyksestä. Tämä merkitsi lähinnä kielen, moraalisten arvojen ja rituaalien omaksumista (Smith 1996, 8). Taustalla nähtiin filosofi Mengzin (Mengtse) formuloima ajatus, jonka mukaan kiinalaista kulttuuria voitiin käyttää transformoimaan barbaarien ajatustavat ja käyttäytymismallit vastaamaan kiinalaisia,

jotka ilmensivät todellista sivistystä. Toisin sanoen barbaarien mieli oli oikeiden ajatusten puutteessa kykenemätön ymmärtämään sivistystä, mutta oikealla opetuksella barbaaritkin voitaisiin saattaa sivistyksen piiriin. Tämä idealistista kongzilaisuutta edustava ajatus barbaariuudesta ei ollut kaukana esimerkiksi kreikkalaisten näkemystä: kreikkalaisten mielestä barbaari oli olento, joka ei osannut puhua kreikan kieltä. Itse asiassa sana *barbaros* (βαρβαρος) tarkoittaa alunperin mutisijaa, josta kieleen liittyvä konnotaatio (ks. esim. Mikkeli 1994).

Zhongguo-ajattelun tapainen sinosentrinen katsanto mahdollisti myös barbaarien tekemien valloitusten näkemisen tuloksena ihailusta, jota he osoittivat Keskustan valtakuntaa kohtaan; valloitusten takana oli halu päästä osalliseksi ylivertaisesta kulttuurista ja ikään kuin kääntymisestä kiinalaista kulttuuria kohtaan (Smith 1994, 9-10). Näin ollen esimerkiksi mongolien 'mellastus' pohjoisessa voitiin tulkita merkiksi heidän ihailustaan Kiinaa kohtaan, ei pelkkänä valloitushaluna *an sich*. Tämä asetti myös Kiinan sotilaalliselle doktriinille tietyn 'lain': sotilaallinen toiminta oli ensi sijassa sisäpoliittista. Tietenkin rajojen ulkopuolellakin voitiin operoida, mutta kysymyksessä oli pikemminkin osa hallinnollista toimintaa oleva sotilaallinen aktiviteetti, jossa ulkopuolisille annettiin kuva Kiinan voimasta ja mahdollisesti rangaistiin tottelemattomuudesta, jolloin kysymys ei ollut suoranaisesti valloitusodankäynnistä. Koska Kiinassa sijaitsi jo kaikkein korkein sivistys joka saralla, olisi barbaarien kimppuun hyökkääminen implikoinut kiinalaisten kunnioitusta barbaareita kohtaan, joka olisi ollut tietenkin melko mahdoton ajatus.

Näin ollen Kiina oli teoreettisesti imperiumi ilman naapureita, koska voimakkaat barbaariheimot voitiin asettaa keisarin vallan alaisuuteen yksinkertaisesti toteamalla heidän pyrkivän alitajuisesti tulla hallituksi (*laihua*). Barbaarit siis osoittivat aggressiivisuudellaan vain ihailunsa kiinalaista hurskautta kohtaan, kun taas kiinalaiset passiivisuudellaan olevansa barbaarien suhteen yläpuolella. Klassiseen katsantoon näyttäisi kuuluvan idea fyysisestä passiivisuudesta ulospäin, toisin sanoen kaikkien rajojen yli tapahtuvien asioiden käsittely oli hallinnollista aktiviteettia, joka oli ainakin

periaatteellisesti hoidettava rauhanomaisin keinoin⁴.

3.2 Poliittisen katsannon muutos

Klassinen kiinalainen poliittinen katsanto asetti Kiinan hegemoniseen asemaan, Keskustan valtakunnaksi. Kiinalainen sivilisaatio 'lepäsi' universaalien imperiumien idean varassa. Kiinan rajojen ulkopuolella asuvien barbaarien aktiviteetti oli kulttuurillisesti merkityksetöntä, mikä korosti myös heidän kulttuurillisen perintönsä köyhyyttä. Tämä katsanto implikoi paitsi sen, että Kiinan ulkosuhteita ohjasi ajatus kiinalaisen sivistyksen suhteesta barbaareihin, niin myös sen, ettei Kiina (tai keisari) voinut tunnustaa mitään muuta maata kulttuurillisesti ja sivistyksellisesti yhdenvertaiseksi, koska hän olisi nostanut samalla ko. maan hallitsijan vertaisekseen ja menettänyt näin oikeutensa hallita (vaikkakin vain teoriassa) barbaareita. Näin ollen jokainen barbaarinen kilpailija kyseenalaisti keisarin hegemonian ja oli toinen aurinko taivaalla, ja siten sodan lähde (Fitzgerald 1964, 30).

Idea Kiinasta universaalina valtiona oli niin kauan totuudenmukainen ja validi kuin maan vastapelurit olivat verraten heikkoja. Tilanne muuttui kuitenkin 1514, jolloin ensimmäiset eurooppalaiset saapuivat Kiinaan. Koska saapujat olivat enimmäkseen jesuiittoja, pystyttiin heidän saapumisensa selittämään ihailun osoituksena, koska jesuiitat olivat varsin kiinnostuneita kiinalaisuudesta, joskin jesuiittoja ohjasi tietysti myös halu opettaa omia tietojaan kiinalaisille. Matteo Ricci muun muassa pyrki osoittamaan kiinalaisten käsityksen maailman neliömäisyydestä vääräksi (ks. Li Ma-Tou 1969, 19). Kuitenkin vasta eurooppalaisten taloudellisten intressien kasvu asetti paineita muuttaa käsitystä barbaarien halusta tulla hallituksi.

Ensimmäisinä merkkeinä uudesta suhtautumisesta eurooppalaisiin barbaareihin alkoi näkyä sääntöjen introdusoimisena. Barbaarien tuli sivistyksen sfäärin ulkopuolella

⁴Tämä ajatus on perinpohjin kongzilainen, jonka mukaan hallitsija hallitsee hyvillä esimerkeillä ja välttää kovia toimenpiteitä.

olevina pitäytyä kaupankäynnissä ja noudattaa sääntöjä, joiden pääpiirteet olivat: ulkomaalaiset eivät saaneet pysyä Guangzhoun (Kanton) alueella talven läpi; alueella ollessaan, ulkomaalaisten tuli pysyä heille osoitetuissa paikoissa, jotta heidän käytöstään pystyttäisiin valvomaan ja säätelemään; kiinalaiset kauppamiehet eivät saa lainata ulkomaalaisilta, eivätkä ulkomaalaiset saa ottaa kiinalaisia apureita; viestinviejien palkkaaminen ulkomaalaisten taholta tuli eliminoida; ulkomaalaisten laivojen lastauspaikoilla tuli lisätä poliisivoimia. (Li Shih-Yao 1969, 29-34) Kaupankäynnin vilkastuminen lisäsi kuitenkin myös kauppiaiden voittoja, mikä 'kannusti' sekä ulkomaalaisia että kiinalaisia kiertämään asetettuja säädöksiä.

Eurooppalaiset alkoivat 1700-luvulla yhä voimakkaammin etsiä hyödykkeitä, jotka kiinnostaisivat melko välinpitämättömästi länsimaisiin tavaroihin suhtautuvia kiinalaisia. On huomattava, että Euroopassa oli käsillä teollinen vallankumous, joka mullisti koko maanosan taloudellisen ja teollisen perustan. Näin ollen hyödykkeiden markkinointi ja ylipäänsä kaupan laajentaminen oli enenevässä määrin eurooppalaisten intressien mukaista. Niinpä suuria ongelmia alkoi ilmaantua aina 1800-luvulta lähtien eurooppalaisten (ja aivan erityisesti brittien) alkaessa yhä aggressiivisemmin käydä kauppaa omilla säännöillään. Varsinkin enimmäkseen Intiasta saapunut oopiumi (tai "ulkomainen muta", kuten oopiumia kutsuttiin viranomaisten kielessä) aiheutti suurta huolta keisarillisessa pääkaupungissa lähinnä kahdesta syystä: oopiumi maksettiin hopealla ja tämä aiheutti suunnattoman jalometallin pakenemisen valtion rajojen ulkopuolelle; toisekseen huumeen käyttämisellä oli suunnaton moraalinen ja fyysinen efekti, toisin sanoen ihmisten pelättiin degeneroituvan barbaarisen aineen vaikutuksesta. (Pelissier 1963, 54-5) Näin ollen kaksi keskeistä asiaa nousi agendalle: kuinka lopettaa laitton oopiumkauppa ja kuinka suhtautua ylipäänsä eurooppalaisiin barbaareihin.

1830-luvulla britit alkoivat yhä voimakkaammin pyrkiä yhdenvertaiseen asemaan kiinalaisten kanssa. Näin he vaativat yhdenvertaista asemaa suhteessa Qing-dynastian viranomaisiin, joka kyseenalaisti perinteisen tribuuttijärjestelmän ja koko kiinalaisen poliittisen doktriinin. Brittiläisten ehdotuksen hyväksyminen diplomaattisesta tasa-

arvosta olisi rappeuttanut keisarin ylivertaisen aseman muihin hallitsijoihin nähden, ja se oli näin ollen mahdoton toteuttaa (ks. Fairbank 1994, 199). Niinpä keisari päätti lopettaa oopiumkaupan sotatoimin; nämä tapahtumat johtivat kahteen oopium-sotaan ja epäsuorasti myös Kiinan aseman romuttumiseen. Vuosina 1839-42 käyty ensimmäinen oopium-sota osoitti, että barbaarien sodankäyntitaito ja aseet olivat huomattavasti kehittyneempiä kuin kiinalaisten. Vuonna 1842 solmittu Nanjingin sopimus takasi briteille paitsi kaupan kannalta suotuisan aseman, myös nousemisen sotilaallisesti merkittävään asemaan Kiinassa. Ehkä kaikkein merkittävin seuraus oopium-sodista oli kuitenkin Kiinan taipuminen barbaarien edessä; se teki sopimukset Britannian lisäksi myös USA:n ja Ranskan (1844) sekä Venäjän (1858) kanssa, ja asetti näin itsensä heikompaan asemaan nostaan samalla barbaariset kansat ainakin poliittisesti rinnalleen (ks. Fairbank 1994, 200-1 & Pelissier 1964, 84-5).

Barbaarien menestyminen Kiinaa vastaan sotilaallisesti ja taloudellisesti pakotti maan tekemään poliittisen uudelleenarvioinnin. Kiina ei voinut enää itsepintaisesti pitäytyä ajatuksessa, jonka mukaan se oli kaikilla osa-alueilla vahvempi kuin kaukana keskustasta asuvat barbaarit. Lisäksi oopium-sotien jälkeen oli ilmeistä, että barbaarit eivät suinkaan tulleet Kiinaan ihailusta ja halusta omaksua kiinalainen sivistys, vaan he pyrkivät aggressiivisesti tuomaan mukanaan omat tapansa ja ensisijaisesti saamaan taloudellista hyötyä vailla moraalista 'käsityskykyä'. Kiinalainen oppineisto, kuten myös enemmistö väestöstä, suhtautui esimerkiksi lähetyssaarnaajiin ulkomaalaisina kumouksellisina, joiden immoraalista käyttäytymistä ja opetuksia tuki barbaarien tykkiveneet (Fairbank 1986, 125). Samantapainen ajatusmalli oli tietenkin vallalla eurooppalaisten ja amerikkalaisten keskuudessa suhteessa kiinalaisiin; 'sieluparat' elivät takapajuisessa, feodaalivaiheeseen jääneessä valtiossa 'jumalattomina', vailla tajua todellisesta (so. länsimaisesta) sivistyksestä.

Barbaarien voimakkuus herätti kiinalaiset kuitenkin yhä suuremmissa määrin näkemään, että vaikkakin kulttuurillisesti barbaarit olivat alempia, olivat he tekniikan (ja aivan erityisesti aseiden) osalta ylivertaisina kiinalaisiin nähden. Tämä nostikin esiin melko poikkeuksellisen ajatuksen: Kiinalla saattaisi olla oppimista barbaareilta.

Kiinaa pyrittiinkin vahvistamaan ns. itsevahvistumisen kautta noin vuodesta 1861 *ti-yong* -strategian mukaisesti, jonka esikuva on nähtävissä japanilaisessa sloganissa "itämainen etiikka, länsimainen tiede". *Ti-yong* strategia tulee sloganista "*Zhongxue wei ti, Xixue wei yong*", joka voidaan kääntää "kiinalainen oppiminen periaatteena, länsimainen oppiminen sovelluksena" (Yee 1994, 198). Toisin sanoen kiinalainen kulttuurillinen perintö haluttiin pitää kaiken perustana, eräänlaisena substanssina, kun taas muoto tai funktio oli barbaarien ylivertainen tekniikka, esimerkiksi ampuma-aseet. Kiinalaisten tavoitteena näyttääkin olleen oppia barbaarien ylivertainen tekniikka pitääkseen barbaarit kurissa (Hsü 1970, 342). Sivistyksen taso oli siis edelleen korkeampi kuin ulkopuolisten, toisin sanoen tekninen oli periaatteessa redusoitavissa sivistykselliseen, henkiseen sfääriin.

Ti-yong-strategia oli kuitenkin siinä mielessä ongelmallinen, että Kiinassa substanssi ja funktio korreloivat keskenään eli ovat saman 'entiteetin' kaksi puoliskoa. Näin ollen kiinalainen ja länsimaalainen oppiminen omasivat molemmat sekä substanssin että funktion, joskin *ti-yong* antoi suuremman arvon kiinalaisille arvoille nähden länsimaaisen oppimisen vain sarjana instrumentteja. (Fairbank 1994, 258) Ajatus heijasteli siis vieläkin käsitystä Kiinasta sivistyksen osalta ylivertaisena ja omavaraisena maana. Länsimaista tekniikkaa tulkittiin kiinalaisittain, minkä vuoksi se nähtiin vain ohimenevänä ilmiönä, joka aiheutti vahinkoa Kiinalle. Koska Kiinan historiassa barbaarit olivat aina 'transitoorisia', toisin sanoen aika-ajoin tulevia ja meneviä (vrt. mongoolit), ei kiinalaisessa järjestelmässä nähty juuri korjaamisen varaa tai ainakaan suhtautuminen muutokseen ei ollut turhan innokasta (Hsü 1970, 533).

Kiinan yritykset reformoida ja modernisoida törmäsivät paitsi tehottomaan ja korruptoituneeseen hallintoon, myös vanhakantaiseen (tai klassiseen) *Zhongguo*-asenteeseen keisarillisessa hovissa, joka oli haluton muuttamaan asennoitumistaan barbaareihin. Qing-dynastia ei ollut juurikaan kiinnostunut Kiinan ulkopuolisesta maailmasta, vaan sen intresseissä oli säilyttää auktoriteettinsa Kiinan rajojen sisällä (ks. Fairbank 1994, 197). Toisin sanoen reformeihin ei lähdetty suurella innolla, koska niiden pelättiin kyseenalaistavan keisarin hegemonian ja tuovan barbaarisia vaikutteita

Kiinaan. Tässä yhteydessä on huomattava myös, että Qing-dynastia ei itse asiassa ollut lainkaan kiinalainen; mantsut valloittivat Kiinan vuonna 1644 halliten sitä sitten aina vuoteen 1911, jolloin imperiaalinen järjestys luhistui. Tämä on siinä mielessä merkittävää, että mantsujen hallinto ajautui barbaaripolitiikkansa suhteen riitoihin kiinalaisten kanssa, jotka näkivät reformipolitiikan pakkona. Lisäksi hallinnossa oli jännite, jota leimasi Qing-dynastian jääminen todellisuudessa valloittajan asemaan ja näin ollen kiinalaisten ulkopuolelle. Paradoksaalisesti juuri haluttomuus reformeihin ja yhteistyöhön oli omiaan tahdittamaan dynastian ja koko keisarivallan loppusointuja.

Itsevahvistumisen epäonnistumisen tulos näkyi selvimmin Japanin kanssa käydyn sodan (1894-95) lopputuloksesta. Kiinan armeija oli kykenemätön vastustamaan omaa sotakoneistoaan modernisoitua Japania, joka oli vuodesta 1868 lähtien käynnistänyt sarjan reformeja, jotka tuhosivat feudaalisen järjestelmän, avasivat maan ulkomaalaiselle kaupalle, kehittivät Japanin intressejä maan rajojen ulkopuolella ja vihdoinkin siirsivät pääkaupungin Edoon (nyk. Tokio) (Li 1956, 109). Japani oli toteuttanut kampanjansa sloganin "*fukoku kyōhei*" mukaisesti, jonka tarkoituksena oli luoda Japanista rikas ja sotilaallisesti vahva maa.

Japanin kanssa käyty sota teki ilmiselväksi reformien kapeuden Kiinassa ja niiden lisäämisen tarpeen. Pelkkä länsimaisen teknologian summittainen introdusoiminen ei kyennyt takaamaan Kiinan modernisaatiota. Yleinen johtopäätös oli, että siinä missä länsimaat olivat aktiviteettiorientoituneita, oli Kiina stabiliteettiorientoitunut (Hsü 1970, 508). Tämä johti haluun pyrkiä laajentamaan reformit pelkästä tekniikasta politiikkaan, talouteen, sosiaaliin struktuureihin ja ylipäänsä tieteeseen. Vaikka Qing-dynastia oli selvinnyt useista sisäisistä konflikteista olemassaolonsa aikana (Valkoisen Lootuksen kapina 1796-1804 ja Taiping-kapina 1851-64, jne.), oli maan ulkosuhteiden riistäytyminen käsistä preludi sen romahtamiselle.

Lisäksi Kiina alkoi velkaantua raskaasti. Ensimmäiset yritykset estää ulkomaalaisilta lainaaminen säännöillä romuttui nyt myös ylimmällä tasolla. Maksaakseen Japanin sodan tappion aiheuttamat vahingonkorvaukset Kiina joutui ottamaan lainaa

barbaareilta. Tämän seurauksena Venäjä, Saksa, Britannia, Japani ja Ranska miehittivät tai ottivat vuonna 1898 *de facto* haltuun suuria alueita Kiinasta. (Fairbank 1994, 221). Tämä johti siihen, että Kiina ajautui yhä suuremmissa määrin imperialististen kilpailijoiden taistelulentäksi, jonka keskipisteessä oli vallasta epätoivoisesti kiinnipitävä dynastia.

Kiinan romahtamiselle voidaan nähdä useita merkittäviä syitä. Ensinnäkin Qing-dynastia oli korruptoitunut, tehoton ja vanhanaikainen. Korruptio ylti paitsi hallintoon, niin myös armeijaan, mikä oli omiaan rapauttamaan sen taistelukykyä. Hallinto näki reformien pääasiallisen päämäärän olevan stabiliteetin säilyttämisen, ei niinkään Kiinan transformoimisen moderniksi valtioksi. Toiseksi yhtenäisyyden puute vaivasi kokonaisvaltaisesti hallinnollisia, poliittisia, taloudellisia, diplomaattisia ja sotilaallisia asioita. Koska Qing-dynastialla ei ollut yhtenäistä poliittista agenda, toimi hallinto usein ristiriitaisesti, Kiinalle ei-edullisten päämäärien saavuttamiseksi. Hallinnossa esiintyi myös ristiriitoja mantsujen ja kiinalaisten välillä. Lisäksi dynastian oleminen ei-kiinalainen vähensi mahdollisuuksia mihinkään suuriin poliittisiin uudistuksiin. Kiinaa vastassa oli moderneja valtioita, jotka olivat useilla osa-alueilla huomattavan ylivertaisia verrattuna vielä feudalistiseen Kiinaan. Kaiken kaikkiaan Kiina oli tippunut vajaan puolessa vuosisadassa Keskustan valtakunnasta imperialististen valtioiden siirtomaavallaksi.

Kiinan ajautuminen suurvallasta barbaarien nöyryyttämäksi ja poliittisesti jopa heidän alapuolelle asetetuksi valtioksi ei voinut olla aiheuttamatta vastareaktiota. Paitsi että poliittinen levottomuus kasvoi, myös Qing-dynastia alkoi menettää lopullisesti otettaan. Qing-dynastiaa kannatettiin (lähinnä patrioottisista syistä) kuitenkin vielä vihamielisyyksien kohdistuessa barbaareihin. Esimerkiksi nk. Bokseri-kapina kohdistui ensisijaisesti eurooppalaisten (ja erityisesti saksalaisten) röyhkeyteen lähetystyössä, sekä Kiinaan kohdistuneisiin nöyryytyksiin (ks. Fairbank 1994, 230). Sloganin "Kannattakaa Qing-dynastiaa, tuhotkaa ulkomaalainen" alla kapinalliset hyökkäsivät

barbaarien kimppuun⁵. Kapina oli tuhoon tuomittu, ja sloganin sanoma kääntyi juuri päinvastaiseksi. Kapinan tarkoituksena ollut keisarivallan kannattaminen ja barbaarien vastustaminen muuttui hieman poleemisesti formuloiden keisarivallan vastustamiseksi ja länsimaisen poliittisen järjestelmän kannattamiseksi.

Qing-dynastia näytti olevan kykenemätön sekä reformoimaan Kiinaa että vastustamaan barbaareita sotilaallisesti, joka merkitsi sen hallinnollisen legitimitietin murtumista ja koko keisarivallan luhistumista. Kiinalaiset alkoivat yhä enenevässä määrin nähdä keisarin toimivan epäpatrioottisesti; niinpä poliittinen levottomuus ja Kiinan aseman romuttuminen nähtiin yhä selvemmin myös keisarivallan heikkoutena. Lisäksi esiintyi fundamentaalista kritiikkiä jopa kongzilaisuutta kohtaan (ks. esim. Li 1956, 163). Kiinan barbaaristen vastustajien etumatka oli saatavissa kiinni vain pyrkimällä oppimaan heiltä paitsi tekniikka, niin myös hallintomuoto, joka oli osoittautunut tehokkaammaksi kuin vanha keisarivalta. Vanha kiinalainen valtiomuoto kuin myös sen perusperiaatteet kyseenalaistettiin (Fairbank 1994, 234). Luopuminen vanhasta ajattelutavasta aktivoi poliittisen potentiaalin; politiikka miellettiin yhä voimakkaammin aktiiviseksi ja dynaamiseksi, näkökanta joka oli täysin päinvastainen passiiviselle ja staattiselle poliittiselle katsannolle, joka aikaisemmin oli vallalla Kiinassa. Tämän muutoksen suurin seuraus oli, että politiikka tulkittiin yhä enenevässä määrin instrumenttina muutoksiin, ei enää niinkään keinona säilyttää vanhaa. Kävi myös yhä selvemmäksi, että vanhaan perustaminen ei kyennyt modernisoimaan Kiinaa, vaan todelliseen kansakunnan uuteen genesikseen tarvittiin vallankumous.

⁵Vuosina 1897-98 Pohjois-Kiina oli kärsinyt pahoista tulvista. Luonnonmullistusten uskottiin johtuvan ulkomaalaisista ja aivan erityisesti rautatieprojekteista, joihin moni kiinalainen suhtautui taikauskoisesti. Kiinalaisten joukosta alkoikin nousta mystisyyteen ja patriotismiin taipuvaisia 'henkitaistelijoita', jotka uskoivat olevansa haavoittumattomia eräänlaisen transsin vaikutuksesta. Nimitys "Bokserikapina" liittyyne *kung fun* tai *quan faan*, joka tarkoittaa "nyrkin lakia" (vrt. engl. boxer, suom. nyrkkeily). (ks. Young 1970, 100-8)

3.3 Kaksi vallankumousta, yksi legitimizeetti

Lokakuun 10. 1911 kapina puhkesi Wuchangissa. Vallankumoukselliset voimat tohtori Sun Zhongsan (Sun Yat-sen)johtajanaan julistautuivat itsenäiseksi ja Kiinan tasavalta perustettiin tammikuun ensimmäisenä 1912. Tämä johti keisarin eroamiseen ja uudistusmielisen Yuan Shikain nimittämiseen presidentiksi saman vuoden maaliskuussa. (Fairbank 1994, 250) Vuoden 1911 vallankumous epäonnistui kuitenkin olemaan todellinen vallankumous kahdesta syystä. Ensinnäkin keisarivallan romahtaminen johti selvään legitimizeettityhjiöön Kiinassa. Keisari oli ollut kongzilaisen moraalisen järjestyksen symboli, joten hänen valtansa katoaminen kadotti myös Kiinan poliittisen identiteetin, toisin sanoen selkeän katsannon, jonka kautta valtaapitävät voitiin määrittää suhteessa kansaan (ks. Meisner 1986, 13-4). Siinä missä Sun pyrki määrittämään legitimizeetin kolmen periaatteen (nationalismi, demokratia, ihmisten toimeentulo) mukaan (ks. Sun 1981), pyrki presidentti Yuan määrittämään presidenttiyden vanhan keisarivallan kautta. Yuan uskoi, että Kiinan johtaminen oli jatkossakin perustuttava autoritaariseen periaatteeseen, jossa oli vain yksi aurinko. Yuan murhautti toisen vallankumouksellisen johtajan Song Jiaorenin, joka oli onnistunut saavuttamaan vallan parlamentin puheenjohtajana. Samalla Kiinassa siirryttiin vanhaan keskitettyyn hallintomalliin, joka oli ollut voimassa keisariajalla.

Vallankumouksen teki vihdoinkin täysin tyhjäksi Yuan Shikain yritys tehdä itsestään keisari 1915, pyrkimys joka kuitenkin jäi toteutumatta Yuanin kuoltua 1916. (Fairbank 1994, 251-2) Yuan määritteliäänkin usein Kiinan kommunistien taholla vastavallankumoukselliseksi, koska keisarivallan restauraatio oli 'selvästi' määriteltävissä taantumukselliseksi kehitykseksi. Vallankumouksen aiheuttama poliittinen sekasorto merkitsi poliittisesti konservatiivisen siiven nousua, jonka mukaan kaikki muutos johtaisi väistämättä kaaokseen. Ajatus oli lähellä vanhaa staattisen politiikan periaatetta, joka pyrki välttämään kaikenlaista välttämättömyysajattelua, koska muutos merkitsi aina degeneraatiota.

Toinen merkittävä epäonnistumisen syy oli vallankumouksen pysyminen elitistisenä. Yuan Shikain periaatteina näytti olleen keskusvallan vahva asema, ei tasavallan idean mukainen kansaan perustuva valta. Yuan oli lisäksi "sotaherrojen isä", sotilas, joka oli toiminut Qing-dynastian alaisuudessa (ks. Fairbank 1994, 251). Ei ollut siis loppujen lopuksi yllättävää, että Yuan pitäytyi tiukasti keskitetyssä hallintomallissa ja mieli jopa keisariksi. Vaikka parlamentin avulla pyrittiinkin luomaan silta hallitsijan ja hallittujen välille, epäonnistui se tehtävässään lähinnä sen vuoksi, että Kiinassa ei ollut muotoutunut parlamentarismille ominaista intressipoliittista käytäntöä. Toisin sanoen parlamentin edustajat eivät olleet parlamentissa todellisuudessa jonkun tietyn ryhmän edustajana, vaan toimivat enimmäkseen omissa nimissään. Vallankumouksen elitistisyys johti myös väistämättä siihen, että siltä jäi puuttumaan Taivaan mandaatti, joka olisi todellisen vallankumouksen tunnusmerkki.

Vuoden 1949 kommunistinen vallankumous oli perusolemukseltaan taistelu legitimitetistä hallita Kiinaa. Mao Zedongin käskyttämän Kiinan kommunistinen puolueen ja Jiang Jieshin (Chiang Kaishek) johtaman Nationalistisen puolueen, Guomindangin, välinen valtataistelu oli kahden roolimallina kommunistista Neuvostoliittoa pitävän puolueen taistelu. 1920-luvulla kommunistit toimivat Guomindangin sateenvarjojärjestönä, joten nämä kaksi pyrkivät yhteistyössä tuhoamaan sotaherrat, jotka olivat nousseet hallitsemaan Kiinaa seurauksena Yuan Shikain epäonnistuneesta presidenttikaudesta. Lisäksi puolueiden yhteinen vihollinen oli imperialismi, joka oli johtanut Kiinan ajautumiseen siirtomaavallaksi. Kommunistien ja Guomindangin yhteisymmärrys olikin juuri pitkälti seurausta leninistisestä anti-imperialismista asetettuna maailmanlaajuiseen taisteluun; koska kiinalainen poliittinen ajattelu on aina pitänyt kiinni universaaleista periaatteista ja Kiina on traditionaalisesti kattanut koko sivistyneen maailman, pitivät molemmat puolueet tarpeen perustaa toimintansa universaalien doktriinien varaan (ks. Fairbank 1994, 280).

Vuonna 1927 Jiang teki välirikon kommunistien kanssa pyrkien lopettamaan vallankumouksellisen toiminnan laajenemisen sosiaalisesti vallankumoukseksi ja

luokkasodaksi, joka alkoi yhä selvemmin olla kommunistien tavoite. Kommunisteille alkoi formuloitua oma ideologia, mikä johti henkiseen irtautumiseen Guomindangista. Suurimmat erot puolueiden välillä oli suhtautumisessa väestön potentiaaliseen 'poliittisuuteen': kommunistit pyrkivät löytämään proletariaatin maaseudulta, kun taas Guomindang sitoutui yhä voimakkaammin kaupunkiin. Voidaan sanoa, että Guomindangin johtamalla Kiinalla oli dualistinen luonne: melko modernit, urbaanit keskustat ja ulkosuhteet, toisaalta vanhanaikainen ja feudaalinen maaseutu sotaherroineen (Fairbank 1994, 289).

On huomattava, että maaseudulla oli valtava vallankumouksellinen potentiaali, joka oli aktualisoitunut useaan otteeseen kapinoina keisarivallan aikana. Niinpä ei ollut yllättävää, että Mao Zedong 'tunnisti' vallankumouksen todellisiksi ystäviksi proletariaatin ja semi-proletariaatin; juuri nämä olivat ne voimat, jotka motivoivat vallankumousta, ja olivat *jo valmiiksi* luonteeltaan luotettavaa sosialismin raaka-ainetta (Mao 1968, 5-9). Proletariaatti tarkoitti näin ollen perinteisestä marxilaisesta tulkinnasta poiketen Kiinassa maaseudun väestöä ja ylipäänsä köyhälistöä, ei alunperin teollistuneisiin länsimaihin sovitettua tehdastyöläistä, joka oli lähinnä suurpääoman palveluksessa.

Kuitenkin vasta Japanin aggressio Kiinaan teki mahdolliseksi kommunistien nousun valtaan, lähinnä romuttamalla Guomindangin aseman, mutta myös antamalla kommunisteille mahdollisuuden propagoida omaa ideologiaansa Japanin-vastaiseen retoriikkaan naamioituneena. Aikaisemmin 'kiinalaisella proletariaatilla' ei ollut mahdollisuutta vaikuttaa Kiinan politiikan suuntaan. Kommunistit tarjosivat heille mahdollisuuden olla ensi kertaa todellisia toimijoita modernissa historiassa, eikä vain historian uhreja (Meisner 1986, 8). Näin ollen uusi poliittinen katsanto, massojen poliittisuuden realisaatio ja dynaamisuus, nousivat kommunismin kautta politiikan näyttämölle ohjaamaan kiinalaista poliittista henkeä.

Japanin armeija valtasi 1931 Mantsurian, tunkeutui 1932 Shanghaihin ja pian sen jälkeen Beijing-Tianjin-akselille, hyökäten lopulta laajamittaisesti koko maahan

vuosina 1937-45 (Fairbank 1994, 286). Guomintang ja kommunistit liittoutuivat vielä 1937 sotaan japanilaisia miehittäjiä vastaan ajautuakseen vain jälleen kerran vihollisiksi Japanin tappion myötä 1945. Koska Guomintang oli toiminut vain kaupungeissa (jotka olivat olleet *de facto* Japanin hallussa) ja Sichuanissa, jonne se vetäytyi, oli sen sodan jälkeen vaikea saavuttaa enää sellaista asemaa, jolla se olisi pystynyt vastustamaan sodan aikana maaseudulla ja kylissä voimistunutta Kommunistista puoluetta. Niinpä kommunistit olivat vuoteen 1949 mennessä lyöneet Jiang Jieshin armeijan pakottaen sen vetäytymään Taiwanin saarelle, jonne Guomintang 'siirsi' Kiinan tasavallan.

Kiinan kommunistisen puolueen ja Mao Zedongin noustessa valtaan 1949, oli asetelma dramaattisesti erilainen verrattuna vuoden 1911 vallankumoukseen. Ensinnäkin kommunisteilla oli takanaan voittajan historia (eli lähinnä sisällissota Guomintangia ja myös toimet Japania vastaan), toisin sanoen heidän menestyksensä näytti legitimoivan heidän valtansa asettaen kommunismin totuudenmukaiseksi. Historiallinen kokemus oli siis osoittanut kommunismin olevan mandaatin arvoinen. Näin ollen kommunistinen vallankumous 'sisällytti' itseensä vallankumouksen olemukseen kuuluvan yhteiskunnan struktuurien sosiaalisen muutoksen, väkivallan ja menestyksen, joka viime kädessä erottaa vallankumouksen esimerkiksi kapinasta (ks. esim. Salert 1976, 5-8). Vallankumous ei kuitenkaan välttämättä tarkoita historiallista katkosta, jolloin alkaisi kokonaan uusi aika.

Legitimiteetti manifestoituu kommunistisessa vallankumouksessa historiallisena jatkuvuutena, jossa sakrosantti imperiaalinen hallitsija korvautuu puoluejohtajalla ja vanha epäoikeudenmukainen hallinto korvautuu uudella puolue-eliitillä. Taivaan mandaatti, joka antoi dynastialle oikeuden ja auktoriteetin hallita, reflektoituu hallittujen 'tahtona' etujoukon, puolueen, kautta. (ks. Hsü 1970, 797) Legitimiteetin saavuttamiseksi on vallankumouksen kuitenkin omattava kolme päämäärää: ultimaattinen, implementaattinen ja taktinen. Ultimaattinen päämäärä asettaa vallankumoukselle vision (vielä) kaukaisesta päämäärävaltiosta, joka on olemukseltaan ideaali, mutta myös osin utopistinen. Implementaattinen päämäärä pyrkii sosiaalisen

struktuurin vaihdokseen, toisin sanoen muuttamaan olosuhteet sellaisiksi, että ultimaattisen päämäärän saavuttaminen tulisi mahdolliseksi. Taktinen päämäärä pyrkii institutionalisoimaan labiilin kehityksen, joka muutoksen kautta syntyy. Toisin sanoen se pyrkii hallitsemaan labiiliutta, jottei tuloksena olisi kaaos ja uusi vallankumous. (ks. Hart 1971, 113) Kommunistinen vallankumous näytti kykenevän täyttämään kaikki ehdot.

Ultimaattinen päämäärä oli tietenkin kommunismi, joka oli varsin epämääräinen tila jossain tulevaisuudessa. Tarvittavan legitimitteettiperustan kommunismille antoi edessä olevan työn eetos; kommunismin saavuttaminen asetettiin kaikkien (sosiaalisten luokkien) tehtäväksi ja päämääräksi. Implementaattinen päämäärää palveli siirtymä kollektivisoituun maatalouteen ja Neuvostotyylliseen industrialisaatioon (1954-57) ja taloudelliset eksperimentit kuten Suuri harppaus vuosina 1958-60. Taktista päämäärää palveli Puolue; organisaatio ja puolueen jäsenet pitivät huolen siitä, ettei labiliteetti horjuttanut kommunistien asemaa, toisin sanoen se pyrki sellaiseen politiikan harjoittamiseen, joka toteuttaisi mahdollisimman edulliset olosuhteet kommunistisen tietoisuuden ja päämäärien aktualisoitumiselle, eräänlaiselle kiinalaisten 'proletarisaatiolle'.

4 'Dengiläisen' reformipolitiikan sfäärin ja logiikka

Kiinan ollessa sekä poliittisesti että taloudellisesti kaaoksen vallassa 1800-luvun loppupuolella, nosti kiinalainen oppineisto esiin vanhan praktisen valtiomiehuuden idean, jossa tieto ja käytäntö korreloivat erottamattomasti keskenään. Maata kohtasi paitsi ulkomaalainen imperialismi, myös sisäpoliittinen levottomuus. Oppineet tunsivat näin moraalisen velvoitteen antaa osansa sosiaalisen ja poliittisen stabiliteetin saavuttamiseksi. (Hsü 1970, 503) Historiallisena tilauaationa vuosi 1976 näyttöytyy monessa suhteessa samankaltaisena kuin 1800-luvun loppu. Poliittisesti ja taloudellisesti keinot oli ajettu loppuun, toisin sanoen suunnanmuutos oli välttämätön. Valittavana olikin lähinnä kaksi suuntaa: reformit tai pitöytyminen 'jarrupolitiikassa'.

Mao Zedongin kuoltua 1976 poliittisesti merkittäväksi tekijäksi nousi kysymys tulevasta poliittisesta linjasta. Mikä olisi ns. 'oikea tie'? Kuka tämän tien viitoittaisi? Voisiko kukaan 'ylittää' tai edes ottaa *de facto* haltuun Maon mandaattia? Yrittöjiä oli pääasiallisesti kaksi, vanhoillinen Maon nimeämä seuraaja Hua Guofeng⁶ sekä reformistisen siiven keulakuvaksi noussut Deng Xiaoping. Huan yritys ratsastaa Maon nimellä oli merkki pitöytymisestä vanhassa, 'maolaisessa' linjassa, joka kieltöytyi tunnustamasta tosiasioita. Yhtälöisyys keisarivallan loppuaikoihin oli ilmeinen. Niinpä Deng Xiaopingin paluu valtaan vahvistettiin virallisesti 11. kansalliskongressissa 1977 huipentuen joulukuun 1978 lopulliseen voittoon, jolloin Deng nostettiin kiistattomaksi Puolueen johtajaksi (Baum 1994, 48 & Yang 1998, 205).

Taustatekijät olivat valtakamppailussa Deng Xiaopingin puolella. Sosiaalisen disintegraation merkkejä ja tyytymättömyyttä oli havaittavissa, talous oli pahasti stagnatisoitunut, Puolue ja hallitus olivat kilpailevien fraktioiden repimiä (Meisner 1996, 61). Puoluetta ei varsinaisesti kohdannut mandaatin menettämisen uhka, vaan pikemminkin epävarmuutta herätti se, kuinka jo saavutettu legitimitetti pystyttäisiin

⁶ Hua Guofengin 'mandaatti' perustui Mao Zedongin kuolinvuoteen muminaan, joka käännettiin tarkoittamaan Hualle edullista lausetta "*Ni banshi, wo fangxin*". Lauseen sanoma on vapaasti käännettynä "Sinä johdossa, minä vapautunut". (ks. esim. Baum 1994, 38)

säilyttämään ja vahvistamaan. Tämä tarjosi Dengille mahdollisuuden nousta esiin, koska hän kuului Kiinan kommunistien ensimmäiseen vallankumoukselliseen eliittiin (*lao yidao de gemingjia*) ja oli näin arvovallaltaan sekä uudemman että vanhemman kaartin luottamuksen arvoinen. Lisäksi Deng pyrki pysymään poliittisten kiistojen ulkopuolella, toimien ikään kuin harmaana eminenssinä ja tasapainottavana tekijänä. Ehkä legitimizeetikysymystäkin tärkeämpää oli uuden poliittisen position introdusoiminen, toisin sanoen sellaisen poliittisen argumentin löytäminen, jonka avulla siirtyminen maolaisuudesta post-maolaisuuteen pystyttäisiin suorittamaan ilman mandaatin menettämistä.

Pyrin eksplikoimaan Deng Xiaopingin voiton syitä tarkastelemalla 'dengismin' sfäärejä lähinnä kolmen eri kategorian kautta. Kategoriat eivät niinkään 'substansoi' Dengin poliittista ajattelua poliittisten agendojen tasolla, vaan antavat sille pikemminkin tietyn olemuksen ja logiikan. Kategorioiden tarkastelu jakaantuu kahteen osioon, teoreettiseen ja käytäntöön. Teoreettisessa osiossa annan tarkastelulle temaattisen viitekehyksen, toisin sanoen eksplikoin sfäärien muotoa. Käytännön osiossa paneudun sfäärin toimintaan reaaliosalla tasolla, toisin sanoen tarkastelen temaattisen osion käyttäytymistä käytännössä esimerkin avulla.

4.1 Pragmatismi

Deng Xiaopingin sanotaan usein edustaneen pragmatistista poliittista johtamistyyliä. Pragmatismi voidaan kuitenkin ymmärtää Lucien W. Pyen (1995, 32) tavoin ainakin kahdella tavalla. Pragmatisti voi jossain kulttuureissa olla täysin periaatteeton henkilö, jolle ei ole olemassa mitään muuta pyhää kuin oma etu. Tässä yhteydessä kysymyksessä on eufemistinen ilmaisu, toisin sanoen pragmatismien käsitteen avulla 'kevennetään' epäluotettavan henkilön statusta ja sanotaan häntä 'vain' pragmatistiksi. Hieman kunnioitettavampi tulkinta asettaa pragmatismien operationaaliseksi koodiksi, eräänlaiseksi poliittiseksi toimintamalliksi, jossa kaikki on kaupan, kunhan hinta on oikea. Deng Xiaoping ei kuitenkaan mahdu mielestäni kummankaan tulkinnan piiriin.

Vaikka Dengin tunnettu "Kaksi kissaa"-slogan⁷ (*bai mao hei mao lun*) implisiittisesti ehdottaakin kaiken olevan kaupan, oli hänen pragmatismilleen selvät rajat.

Dengin pragmatismi oli tiettyyn pisteeseen asti "anything goes"-tyylistä politiikkaa, joskin monella alueella rajat olivat hyvinkin kapeat. Tässä voidaan selvästi erottaa poliittinen taloudesta; 'dengiläinen' talouspolitiikka ei ole oikeastaan koskaan asettanut rajoja itselleen, toisin sanoen sen keskeinen periaate näyttää olevan talouden mahdollisimman nopea kasvu. Dengiläisyys tarkoittaa siis taloudellisesti tietynlaista maksimien eksellenssiä, jossa pyritään nostamaan tuotto huippuun lähes hinnalla millä hyvänsä. Päinvastoin kuin esimerkiksi Mao Zedongilla, Dengillä ei voida lainkaan sanoa olleen ekonomista visiota (Naughton 1995, 83). Tämä implikoi talouden toimivan pitkälti toimivuuden ehdoilla. Kaikki mikä toimii, introdusoidaan laajaan käyttöön ja kaikki epäonnistuneet taloudelliset eksperimentit tuomitaan sosialismin kiinalaisin piirtein sopimattomaksi. Voidaankin siis väittää, että talouden alueella pragmatistinen puhunta liikkuu akselilla tehokas/tehoton, jossa pyritään mahdollisen suureen todennäköisyyden arvioimiseen ja asioiden kalkyloitavuuteen, kuin myös kasvuun ylipäänsä.

Talouden kuuluessa vahvasti *laissez-faire*-henkiseen poliittiseen koodiin, toimi politiikka *an sich* selkeästi eri koodilla. Poliitiikan koodi poikkeaa suuresti talouden instrumentaalista koodista, joka mittautuu suureksi osaksi lähinnä talouden kasvua kuvaavilla numeroilla. Poliittinen koodi sen sijaan liikkuu stabiliteetti/labiiliteetti-akselilla, toisin sanoen poliittisesti koodi on täysin päinvastainen talouteen verrattuna, jossa pyritään nimenomaan jatkuvaan kasvuun. Vaikka Deng Xiaoping ei näyttäisi pitäneen sosialismia taloudellisesti päämääränä (ainakaan marxismin klassisen tulkinnan mielessä), oli se poliittinen päämäärä mitä suuremmissa määrin. Tällä en tarkoita sitä, että Deng 'näki' Kiinan olevan matkalla kommunistiseen *non plus ultra*-tilaan, vaan että politiikan puitteet oli pidettävä muuttumattomina *de facto*. Kaikkein

⁷"Ei ole väliä onko kissa musta tai valkoinen, kunhan se pyydystää hiiriä". Lauseen alkuperästä ja lähinnä siitä, onko kysymyksessä lainkaan Deng Xiaopingin formuloima ajatus, on käyty kiistelyä. 'Virallisen' historian mukaan lause on kuitenkin kuultu Dengin suusta jo vuonna 1962. (ks. Li 1995, 12-4)

tärkein periaate näyttäisi olleenkin Puolueen organisatorinen yhtenäisyys ja poliittinen hegemonia (Pye 1995, 33). Toisin sanoen Deng oli niin kauan pragmatisti kuin Puolueen asema ei ollut vaarassa. Historiallisessa perspektiivissä voidaankin väittää Dengin toimivan samalla *ti-yong*-strategialla, jolla 1800-luvulla yritettiin reformoida Kiinaa, toisin sanoen muoto ei saa uhrata substanssia vaikka tässä tapauksessa tekninen redusoikin puhtaan politiikan.

Eräs pragmatismiin piiriin kuuluva politiikan muoto on nk. fraktio- ja koalitiopolitiikka, jota esiintyy Kommunistisen puolueen sisällä erittäin runsaasti ja varsin omaperäisellä tavalla. Fraktio- ja koalitiopolitiikassa yhdistyy William H. Rikerin teesi voittavien koalitioiden rakentamisesta ja David Shambaughin paradigma poliittisesta tinkimisestä. Fraktiot ja koalitiot voidaan erottaa toisistaan ainakin teoriassa. Fraktiot edustavat vallan struktuurissa ideologisella pohjalla operoivaa klikkiä, kun taas koalitiot operoivat nimenomaan ei-fraktionaalisilla instrumenteilla tai metodeilla (Chang 1976, 124). Käytännössä fraktioiden erottaminen on vaikeaa, koska kiinalaisessa politiikassa persoonallista vaikutusvaltaa käytetään harvoin formaalien kanavien ja komentoketjujen kautta, ja fraktioiden väliset taistelut käydään "suljettujen ovien" takana. Tyypillisesti fraktioiden välinen kiista tulee emergentiksi ensin käytetyn retoriikan 'läpi', josta voidaan erottaa terminologisia muutoksia ja valintoja poliittisia kiistoja ilmentämässä. (Baum 1994, 12)

Käytännössä fraktioiden ja koalitioiden erottaminen ei aina ole mielekäästä, koska fraktioiden sisällä on pienempiä fraktioita, kuten myös koalitioiden sisällä voisi kuvitella olevan. Onkin syytä vain todeta, että oli kysymyksessä sitten fraktio tai koalitio, on niiden muodostuminen seurausta tiettyjen rajojen yli menevien vaihtoehtojen puutteesta. Yhden puolueen järjestelmässä kaikkien on oltava periaatteessa samaa mieltä, jolloin pienempien klikkien muodostuminen on 'luonnollinen' tapa pyrkiä ajamaan spesifimpien intressiryhmien etuja, koska Puolueen tulisi esiintyä yhtenä miehenä, solidaarisuutta osoittaen. Fraktioilla ei ole tällöin tarkkoja sääntöjä tai pysyvää organisaatiota, vaan niiden jäsenyys on joustavaa (Chang 1976, 126). Tämä merkitsee lähinnä sitä, että vanhat liittolaiset ja klikkien

jäsenet voidaan tarvittaessa vaihtaa tai jopa hylätä, mikäli se on tarpeen. Fraktiot ovatkin kiinalaisessa politiikassa sen takia tärkeitä, koska Puolue kokonaisuutena on liian kapea tarjoamaan erityisintresseille formaalia kanavaa (ks. Hood 1994, 124).

4.2 Esimerkki pragmatismista - Maon avulla Maon yli

Toukokuussa 1978 Kiinan johtava intellektuaalinen julkaisu, *Guangming Daily*, julkaisi anonyymin artikkelin⁸, jossa vaadittiin poliittisten linjauksien formuloinnin yhteydessä ideologisten käskyjen (tai määräyksien) asettamista kokemuksen (*jingyan*) ja käytännön (*shijian*) testiin, jotta selviäisi ovatko ne totuuden mukaisia. Artikkelisi julisti, ettei poliittiset, taloudelliset ja sosiaaliset totuudet ole johdettavissa *a priori* doktrinaalisista ohjeista tai dogmeista, vaan ainoastaan käytännön kokemuksesta. Artikkelisi julistikin: "*Shijian shi jianying de weiyi biao zhun*", "käytäntö on totuuden ainoa kriteeri". (Baum 1994, 58) Artikkelin sanoma oli ilmeinen. Ensinnäkin viesti oli suunnattu selvästi Puolueen piirissä olevia Mao Zedongin kannattajia vastaan. Heistä erityisesti Hua Guofeng oli pyrkinyt jatkamaan Maon perintöä, joka merkitsi lähinnä yhden miehen johtomallin säilyttämistä ja Kiinan pitämistä Maon viitoittamalla tiellä. Näin Hua pyrki pitäytymään linjassa, jonka mukaan kaikki Maon tekemä ja sanoma oli periaatteellisesti totta, ja sitä tuli seurata. Juuri tästä syystä Huan klikki nimettiin *fanshi paiksi*, "mitätahansafraktioksi", jonka pääasiallinen intentio oli jatkaa dogmaattista poliittista linjaa.

Artikkelin viittaus siirtymisestä dogmien seuraamisesta käytännön ja kokemuksen seuraamiseen oli näin suunnattu myös Mao Zedongin aikaista poliittista linjaa vastaan. Perverssillä tavalla Maon perintö ja maolaisuus pelattiin vakavasti otettavana ideologiana ulos Maon omin aseineen. Maohan väitti, että mikäli kontradiktiot ja niiden ratkaisemiseksi suunnatut ideologiset kamppailut loppuvat puolueen sisällä, käy puolue kuolinkamppailuaan (Mao 1967, 14). Näin dengiläinen fraktio meni Maon avulla Maon yli, koska Maon ajattelu riisuttiin mystiikasta toteamalla sen perusidean olevan

⁸ Artikkelisi oli David Wen-Wei Changin (1988, 40) mukaan professori Hu Fumingin käsialaa.

totuudenmukaisuus, realiteeteista eteneminen ja produktiivisten voimien kehittäminen (ks. Deng 1995, 137-9).

Toisekseen artikkeli implikoi halua kääntyä kohti realistisempaa politiikkaa. Mao Zedongin aikainen poliittinen fantasma ei selvästikään pystynyt nostamaan Kiinaa taloudellisesti ylöspäin. Maoismi oli enimmäkseen fokuoinut politiikan keskeiseksi sisällöksi jatkuvan vallankumouksen (*budan geming*) tai vuodesta 1969 eteenpäin vallankumouksen jatkamisen (*jixu geming*), joista edellinen perustui progressiiviseen "asteittain kohti kommunismia"-ajatteluun ja jälkimmäinen toimi hieman omituisesti eräänlaisena negaationa kapitalismille ja kaikille niille myriadeille voimille, jotka ajavat Kiinaa kohti kapitalistisen järjestelmän palauttamista (Meisner 1996, 50). Näin maolainen tulkinta uskoi politiikan toimivan eräänlaisena veturina yhteiskunnassa, toisin sanoen politiikkaan oli redusoitavissa kaikki yhteiskunnalliseen sfääriin kuuluva. Tämä tulkinta aktualisoitui "politiikka ottaa komennon" (*zheng zhi gua shuai*) sloganissa, joka oli keskeisiä Kulttuurivallankumouksen iskulauseita.

Sen sijaan käytännön nostaminen totuuden ainoaksi kriteeriksi implikoi yksinkertaisesti, että mikäli jokin ei toimi, se ei ole myöskään totuudenmukainen ja näin ollen validi. Toimivuuden kriteeri näytti pitkälti olevan taloudellinen kasvu, joka alkoi yhä voimakkaammin toimia politiikan mittarina Kiinassa tultaessa 1980-luvulle. Tämä tarkoittaa merkittävää muutosta verrattuna maolaiseen politiikkaan. Siinä missä Mao Zedongille oli tärkeää esimerkiksi asioiden itseliikunnan tunnustaminen keskeisenä osana kehityksen prosessia, pyrkii käytännöllinen (so. pragmatistinen) asenne irti kontradiktioista totuudessa. Tällä tarkoitan lähinnä sitä, että toimiva metodi ei voi olla pragmatistisesti asennoituneesta henkilöstä kontradiktioiden 'riivaama', tai ainakaan se ei ole suuren kiinnostuksen kohde, koska metodi on osoittautunut validiksi. Maolle sosialistisen yhteiskunnan kehitys oli keskeytymätön vallankumouksellinen prosessi (ks. esim. Starr 1979, 275), kun taas pragmatistille se on pyrkimys löytää mahdollisimman toimivat apparatit yhteiskunnan kehittämiseen ilman sen suurempaa intohimoa asioiden 'todellisen' luonteen löytämiseksi.

Toinen slogan, jonka alla Deng Xiaopingin fraktio ratsasti, oli Mao Zedongilta (ja jonka Mao oli lainannut vanhasta kiinalaisesta valtiotaito-aforismista; ks. Fairbank 1994, 406-7 & Li 1995, 412-3) lainattu "*shishi qiushi*", "etsikää totuutta tosiasioista". Tämä lause re-popularisoitui Deng Xiaopingin 11.kansalliskongressissa 1977 pitämän lopetuspuheen kautta. Puheessa Deng vaati Puoluetta palauttamaan ja viemään eteenpäin periaatetta etsikää totuutta tosiasioista, eli sitä hienoa traditiota ja tyyliä, jota puhemies Mao vaali Puolueessa (Baum 1994, 50 & Deng 1995, 137-9). Tapa, jolla Deng asian ilmaisi, oli merkittävä. Dengin vaatimus etsikää totuutta tosiasioista-periaatteen palauttamiseksi oli selvä viittaus siihen, että menneisyyden politiikka oli ollut virheellistä. Periaate oli ollut olemassa Maon puheissa ja se kuului näin olennaisena osana Mao Zedongin ajatukseen, mutta se oli unohdettu, jonka myötä oli sorruttu väärin tosiasioiden ja väärän totuuden etsimiseen.

Väärän totuuden etsimiseksi on luettavissa esimerkiksi Kulttuurivallankumouksen poliittinen hurmos, joka oli stigmatisoinut maolaisuuden ja antanut sille pejoratiivisen konnotaation. Kulttuurivallankumouksen slogan "*Taistelu-kritisismi-transformaatio*" (*dou, pi, gai*) ilmensi koko Mao Zedongin poliittisen ajattelun ytimen: oli pyrittävä tuomaan esiin asioiden sisällä olevat kontradiktiot. Tämä ajatus oli Deng Xiaopingille vieras, koska pragmatistina asioiden saattaminen konfliktiin ei ollut kuin pyrkimystä kaaokseen. Näin ollen Maon ajatus siitä, että kommunistisen puolueen perustaminen oli valmistautumista kaikkien puolueiden, myös kommunististen, lakkauttamiseen on pragmatistiselle ajattelutavalle mahdoton (ks. Wakeman Jr. 1973, 297). Jos puolue, toisin sanoen apparaatti jolla pragmatistista politiikkaa kyetään ylipäänsä toteuttamaan, eliminoitaisiin, eliminoituisi myös mahdollisuus politiikkaan ylipäänsä.

Eräs keskeinen ilmiö, joka oli havaittavissa Deng Xiaopingin noustua valtaan ja joka on sijoitettavissa pragmatistiseen sfääriin, oli teknokratian esiinmarssi. Mao Zedongin aikanaan teknokratia oli ollut melko kehnossa asemassa, josta kielii hyvin maolaiset sloganit "*Politiikka ottaa komennon*" ja "*Punaisuus ohi eksperttiyden*". Maolainen ajatus poliittisen tietoisuuden ja luokkataustan vaikutuksesta koulutukseen romutettiin, teknisten eksperttien auktoriteetti suhteessa punaisiin kaadereihin ja tavallisiin

työläisiin palautettiin ja tieteellinen johto introdusoitiin yrityksenä nostaa teollisten operaatioiden tehokkuutta (Baum 1980, 2-3). Deng hylkäsi näin maolaisen oletuksen siitä, että tiede ja teknologia omasivat erotettavissa olevia luokkaominaisuuksia ja kuuluivat yhteiskunnan poliittis-ideologiseen superstruktuurin sfääriin.

Deng Xiaoping esittikin, että tiede ja teknologia olivat itse asiassa produktiivisia voimia (*shengchan li*), jotka olivat luonteeltaan paitsi luokka-neutraaleita, niin myös universaaleita. Näin Deng pyrki lisäämään tiedemiesten liikkumavaraa työskennellä vapaammin. (ks. Baum 1994, 57) Yleiseksi käytännöksi otettiin eksperimentaalinen politiikka, jossa koealueilla tehtiin reformeja ja seurattiin kuinka ne toimivat. Tätä voitaisiin kutsua eräänlaiseksi laboratoriotalouspolitiikaksi, jossa uusia (usein) talouspoliittisia metodeja kokeillaan käytännössä. Mikäli koe on onnistunut, kuten esimerkiksi olivat kommuuniuudistus ja kaupunkien yritysreformi, introdusoidaan ne maanlaajuisesti. (ks. Chang 1988, 122) Tässä manifestoituu "Neljä modernisaatiota"⁹ (*si ge xian dai hua*), jonka eetos on *de facto* instrumentaalinen ja pragmatistinen.

Mao Zedong uskoi ihmisten, lähinnä massojen, muokkaavan kokonaisuudessaan ihmisyyden kohtaloa. Näin ollen maolaisuuteen ei kuulunut usko teknologiaan, vaan tekniikka tuli korvata melko primitiivisellä uskolla 'puhtaaseen' politiikkaan. Tästä seurasi välttämättä, että teknisen tiedon ja poliittisen korrektiuden suhde oli luonteeltaan dialektinen. (Starr 1979, 285-6) Laajemmassa mittakaavassa tämä tarkoitti tekniikan olevan johdettavissa metafysisellä tietoisuuden tasolla, jossa poliittinen tietoisuus korvasi 'teknologian fetisismien', so. henki materian. Mitä puhtaampi poliittinen tietoisuus, sitä parempi tulos kokonaisvaltaisesti, koska kaikki oli redusoitavissa politiikkaan. Yhtälö muodostaa täydellisen vastakohtan Deng Xiaopingin ajatusmalliin, jonka mukaan tekniikka ottaa yliotteen politiikasta, koska mitään puhdasta poliittista tietoisuutta ei ole, tai ainakaan sillä ei ole lopputuloksen kannalta merkitystä. Sen sijaan poliittisesti tiedostamatonkin on nostettava esiin,

⁹Neljä modernisaatiota oli alunperin Zhou Enlain jo vuonna 1954 formuloima idea, jossa modernisaatio pyrittiin ulottamaan maatalouteen, puolustukseen, tieteeseen ja teknologiaan. Mao Zedongin poliittinen ajattelumalli kuitenkin lykkäsi modernisaatioiden toteutumista. Deng Xiaopingin noustua valtaan neljä modernisaatiota otettiin Puolueen viralliseksi tavoitteeksi, jonka tuli toteutua vuoteen 2000 mennessä. (ks. Li 1995, 422-3)

mikäli hän on kyvykäs. Deng (1995, 378-82) painottikin, että monet Puolueen virat tullaan täyttämään pätevyyden, ei poliittisen taustan mukaan. Dengille tyypillinen tapa olikin vali(tut)ta(a) tehtäviin paras mahdollinen kandidaatti ja antaa hänen yrittää parhaansa (Pye 1995, 16). Taktiikka säilytti Dengin suvereeniuden ja esti häntä tehokkaasti joutumasta itse vastuuseen mahdollisista poliittisista tai taloudellisista epäonnistumisista.

4.3 Poliitiikan personifioituminen

Politiikkaa pidetään melko yleisesti sosiaalisena, toisin sanoen ihmisten kanssakäymiseen liittyvänä toimintana, jonka olennainen osa on 'aloittaminen' (ks. esim. Arendt 1989, 175-247). Tämä käsitys politiikasta tarjoaa kuitenkin melko ahtaan mallin, mikäli tällainen politiikan tulkinta pyritään asettamaan kiinalaiseen poliittiseen kontekstiin. Tällä voidaan ymmärtää lähinnä sitä, että ajatus politiikasta (tai poliittisesta toiminnasta) jonkun alkuna ylenkatsoo paitsi jo olleen, niin myös tulevan. Näin ollen tulkinnalla ei ole historiallista syvyyttä, koska tärkeintä on *jetztzeit*. Lisäksi Kiinassa poliittinen valta näyttäisi olevan maskissa, toisin sanoen julkinen sfääri ei tarjoa poliittisesti 'paljastavaa' toimintaa, koska todellinen poliittinen peli käydään julkisuudelta piilossa ja sen erottaminen vaatii erittäin hyvää poliittista lukutaitoa.

Onkin siis vaikea määrittää mitä poliittinen tällöin oikeastaan on. Ratkaisuni on abstrahoida poliittinen historiallisen prosessin kautta. Koska prosessissa on aina vallalla jokin suuri poliittinen katsanto, on kaikki poliittinen viime kädessä redusoitavissa siihen, toisin sanoen politiikka on koko prosessin olemuksen ilmentymää. Kutsun tätä 'kaikenpolitiikkaa' holopolitiikaksi. Holopolitiikka sisällyttää itseensä kokonaisvaltaisesti koko aikajakson poliittisen. Holopolitiikka-abstrahoinnin avulla on siis mahdollista introdusoida laajoja kokonaisuuksia 'yhden politiikan' alle, ja välttyä näin politiikan spesifiltä formalisoinnilta.

Sitoutuminen historialliseen prosessiin määrittää politiikkaa ennen kaikkea temporaalisin määrein. Tämä ei kuitenkaan merkitse 'sulkeutumista' politiikan aspatialisoinnin mielessä, vaan pyrkimyksenä on pikemminkin tarjota sellainen mielekäs apparaatti, jolla voidaan määrittää jokin aikajakso poliittiseksi kokonaisuudeksi, vallitsevaksi poliittiseksi katsannoksi. Väitänkin, että jonkin temporalisen jakson löysä formalisointi on suuressa määrin holopolitiikan sfääriin kuuluvaa. Esimerkiksi Mao Zedongin aikakautta kutsutaan yleisesti maolaiseksi ja nyttemmin Deng Xiaopingin ajanjaksoa dengiläiseksi. Kuitenkaan kummallekaan käsitteelle on mahdotonta antaa mitään spesifiä sisältöä, koska kyseiset henkilöt ja viime kädessä vain heidän tekemänsä teot ilmentävät ko. käsitteitä. Näin ollen maolaisuus kuoli Mao Zedongin kuollessa, samoin kuoli dengiläisyys Deng Xiaopingin kuoltua. Käsitteinä maoismi ja dengismi saavat temporalisen luonteen, toisin sanoen niille 'määrätään' tietty ajanjakso, jossa ne ilmenevät. Ajanjaksojen käsitteellistäminen ja eräänlainen ajan eponyminen kuvaaminen antaa koko historialliselle jaksolle holopoliittisen luonteen, koska viime kädessä ajanjaksojen olemus määrittyy politiikan kautta.

Reinhart Koselleck (1985, 267-89) abstrahoi kaksi historiallista kategoriaa, kokemustilan (*space of experience*) ja odotushorisontin (*horizon of expectation*), jotka edustavat hyvin pitkälle yleistettyjä formulointeja muistuttaen historian sekä spatiaalisesta että temporalisesta dimensioista. Kategorioina kokemus ja odotus sisällyttävät itseensä nykyisyyden ja tulevaisuuden, joista molemmat reflektoituvat menneisyyden kautta. Kokemus voidaan määritellä melko löyhästi vallitsevaksi menneisyydeksi (*present past*), jonka historialliset tapahtumat voidaan paitsi muistaa, niin myös sisällyttää nykyisyyteen. Samoin odotus on määriteltävissä persoonaspesifiksi tai inter-personaaliseksi tilaksi, joka vallitsee 'ei vielä' (*not yet*). Odotuksen ei vielä -tila implikoi odotuksille horisontin, jonka takana aukeaa uusi kokemustila, mutta jota ei vielä kuitenkaan voi nähdä.

Koselleckin kategorioiden kautta voidaan selventää dengismiä ja myös eksplikoida politiikan personifioitumista, joita kutsun politiikan 'kasvoiksi'. Ensinnäkin jonkin

ajanjakson nimeäminen liittyy lähinnä pyrkimykseen saada jollekin temporaaliselle jatkumolle tunnistettava nimike, josta juuri tämä ajanjakso muistetaan. Näin ollen nimetty ajanjakso on vallitsevaa menneisyyttä, jotain joka muistetaan olleeksi, ja jota voidaan reflektoida nykyisyyteen ja tulevaisuuteen. Tällä logiikalla dengismi on spesifi temporaalinen ideologia-formulointi, koska se linkkaa historiallisen kokemuksen nykyisyyteen. Dengismin ideologinen syvyys on siis jonkin tietyn ajanjakson kokemustila, joka määrittää dengismin olemuksen ja kasvot.

Politiikan kasvot ovat jonkun temporaalisen määreen abstrakti kvaliteettiformulointi. Kasvot antavat ajanjaksolle tietyn tunteen, poliittisen eetoksen, jonka kautta temporaalinen voidaan 'arvottaa'. Poliitikalla on aina jotkut kasvot, joista sen voi tunnistaa. Tunnistamisella en tarkoita sitä, että kasvot olisivat joitain tiettyjä, varsin eksakteja poliittisia toimenpiteitä, jotka jollain tapaa konstruoivat politiikan kasvopiirteet. Pikemminkin kysymys on siitä, että kasvot ilmentävät nimenomaan *holopoliittisesti* ajanjakson eetosta, antaen sille tietyt kvaliteetit. Poliitiikan kasvot ovat siis tietynlainen ajan hengen ilmentymä, eponyyminen politiikan käsitys. Tällä tarkoitan sitä, että kulloisenkin ajan politiikka saa nimensä eponyymisesti kokemustilan kautta, ollen näin identifioitavissa ko. ajan kuvaksi eli kasvoiksi.

Ei ole lainkaan yllättävää, että varsinkin reformit identifioituvat erityisen vahvasti henkilöihin, kuten on nähty esimerkiksi post-kommunistisissa maissa. Koska reformeihin mielletään yleensä suuri toivo ja odotukset, on onnistunut reformipolitiikka tietyssä mielessä lunastus, joka peilautuu reformeja edeltäneeseen ajanjaksoon muodostaen kokemustilaan drastisen kahtiajakautuneen miellelyhtymän, joka liikkuu akselilla ennen-nyt ja huono-hyvä. Tässä valossa Kiinan kommunistisen puolueen takertuminen Deng Xiaopingin nimeen näyttää vähintäänkin ymmärrettävältä. Hylätessään dengismin Puolue hylkäisi myös hänen kasvonsa, joihin suurin osa kiinalaisista identifioi post-maolaisen muutoksen parempaan. Tämä ei ole mahdollista ainakaan niin kauan, kuin on kyetty luomaan 'jiangismi', joka on jatkumo ja uusi historiallinen hyppy seuraavalle tasolle. Jiangismi ei kuitenkaan ole nähdäkseni mahdollista ennen sopivan kokemustilan muotoutumista, vaikkakin joidenkin

tulkintojen mukaan jiangismiin ollaan jo siirtymässä (ks. esim. Korhonen 1997, 53). Tämä siirtymä on selvä odotushorisontti, jossa ollaan 'ei vielä'.

Odotushorisontin ja kokemustilan abstrahointi liittyy pitkälti *ancien régime* 'luomiseen'. Yleisesti *ancien régime* liitetään vallankumousta edeltäneeseen aikaan, jolloin vallankumouksen ideologia määrittää ja reflektoi kokemustilan historiallista kuvaa. Näin siis *ancien régime* on osa uutta ideologiaa, joka konstruoi vision menneestä luoden itsestään legitiimin antiteesin vallitseelle poliittiselle eetokselle. Vallinnut aikakausi saa pejoratiivisen konnotaation, siitä tulee historiallinen toimija tiettyine persoonallisuuksineen ja oman tahdon omaava vihollinen. Kommunistista vallankumousta edelsi pitkä taistelu, jossa vihollinen yritti estää 'vapautusta'. Tämä selittää myös viivästykset ja vaikeudet joita prosessin aikana on koettu, mutta myös mystifioi ja personifioi ne. Yhtä lailla maolaiset vuodet saivat viimeistään 1978 *ancien régime* statuksen; maolaisesta aikakaudesta luotiin taantunut ja epämiellyttävä kuva, jota vasten voitiin peilata argumentteja reformipolitiikasta 'pakkona'. Maolaisen politiikan kasvoja ei ollut tietenkään vaikeaa stigmatisoida, koska kokemustilan täytti "hukatut vuodet" eli Kulttuurivallankumous.

4.4 Esimerkki politiikan personifioitumisesta - Taivas ja Valtias

Keisari representoi Kiinassa näkymätöntä valtaa. Häneen personifioitui koko valtakunta ja hallinnon legitimizeetti, vaikka hän oli koko kansalle silmän ulkopuolella oleva hallitsija. Keisari oli siis olemassa vain ihmisten mielissä immanenttina poliittisena toimijana, jonka valta oli omnipotenttia *de facto*. Keisarin valta perustui Taivaan mandaattiin, jossa ilmenee kiinalainen kosmologinen ajattelu. Kiinalaisilla ei ole maailman syntyteoriaa, vaan Taivas miellettiin ylimmäksi kosmiseksi voimaksi (ks. Fairbank 1994, 63). Koska Taivas oli näkyvä, oli se voimana immanentti, mikä teki myös Taivaan mandaatin omaavasta immanentin, koska Taivas edusti hänen hallintoaan.

Kiinalainen poliittinen kulttuuri operoi traditionaalisesti premissillä, jossa omnipotenssi sijaitsee näkymättömyyden mysteerissä (Pye 1995, 7). Kysymyksessä on siis myytinomainen (tai mystifioitu), kaiken sisälleen sulkeva koodi, jonka kautta kyseenalaistamaton toiminta tulee mahdolliseksi. Myyttiä on myös mahdoton refutoida, koska se on totaalinen, toisin sanoen se ei ole totta eikä valhetta. Tällä tarkoitan lähinnä sitä, että myytti saa voimansa juuri siitä, että se on kaikkialla, mutta ei kuitenkaan missään. Kaikissa kulttuureissa auktoriteetin mystisyys lepää illuusiassa, jonka mukaan oikeudenmukaiset johtajat ovat jollain erityisellä tavalla erilaisia kuin muut, so. 'tavalliset' ihmiset. Näin ollen auktoriteetin magiikka on ihmisten mielissä, jotka ovat innokkaita osoittamaan kunnioitusta tarvitsemilleen johtajille. Johtajat saavat näin imaginaarisia kvaliteetteja, joiden kautta he kykenevät vastaamaan Taivaan tahtoon, joka on ihmisten hyvinvointi. (Pye 1995, 8) Koska Taivas reflektoi valtaa ja peittää koko maailman, oli koko maailma myös politiikan legitimitetin mittari. Taivaan mandaatin holopoliittisesta luonteesta johtuen luonnonmullistukset kuten tulvat, maanjäristykset, kuivuus ja jne. indikoivat hallitsijan moraalin löyhtymistä ja näin ollen myös mandaatin horjumista tai jopa päättymistä.

Politiikka personifioituu viime kädessä hallitsijan kautta. Hallitsija antaa kulloisellekin aikakaudelle 'kasvot', joissa personifioituu paitsi kyseisen ajan poliittinen todellisuus, myös politiikan identiteetti, Valtiaan tahto. Poliittinen todellisuus projisoi aikakauden faktisia poliittisia tapahtumia, joiden kautta ajanjakso saa historiallisen arvonsa. Poliittikan identiteetti taas ilmentyy politiikan nimenä, lähinnä hallitsijan immanentissa mielikuvassa, jonka kautta historiallisesti arvoitettu aikakausi saa nimensä. Näin ollen esimerkiksi Mao Zedongin aikakausi vuoteen 1976 saa arvonsa tuona aikana tapahtuneiden tapahtumien kautta ja nimetään Maon mukaan maolaiseksi, yhtä lailla kuin käytännön politiikkaa kutsutaan maoismiksi.

Mao Zedongin aikaiset epäonnistuneet taloudelliset ja poliittiset eksperimentit stigmatisoivat maolaisuuden, jota osoittaa Maon toiminnan hyväksyminen aina vuoteen 1956 asti ja esimerkiksi Kulttuurivallankumouksen tuomitseminen. Suhteeksi Maon teoista saatiin 70 prosenttia hyvää ja 30 prosenttia pahaa, joka on melko selvä osoitus

konsekventialistisesta politiikan arvioinnista (ks. Deng 1995, 51 & esim. Fairbank 1994, 408). Näin kasvot saavat ilmeensä tekojen kautta. Mikäli aikakausi on poliittisesti iloinen, toisin sanoen taloudellisesti ja poliittisesti melko vakaa, on politiikan kasvot tuosta ajasta ihmisten mielissä hymyilevät.

Vuoden 1978 valtaannousu nosti Deng Xiaopingin politiikan kasvoiksi, jotka olivat aina 1976 asti olleet Mao Zedongin. Vuodet 1976-78 olivat tietysti mielessä kasvotonta aikaa, koska vaikka Hua Guofeng oli virallisesti Kiinan johdossa, oli melko selvää ettei hän kauan kykenisi asemaansa pitämään. Mao oli luonut itselleen henkilökultin, jota Hua ei olisi missään olosuhteissa kyennyt lunastamaan. Mao-kultti oli outo sekoitus vanhaa kiinalaista auktoriteetti-tarvetta ja kommunistista henkilöpalvontaa. Auktoriteetti on Kiinassa pyramidimainen, jossa korkeimmalla oli keisari ja sittemmin Mao Zedong. Päinvastoin kuin perinteinen keisari, Mao pyrki tekemään itsestään näkyvän; patsaat ja kuvat muistuttivat hänen vallastaan, keskeiset ajatukset oli koottu Pieneen punaiseen kirjaan, jne. Mao turvautui siis politiikan fetisismiin, jossa politiikka redusoi kaiken muun.

Deng Xiaoping turvautui kuitenkin aivan eri tyyliseen johtamisstrategiaan kuin Mao Zedong. Kollektiivisen johtamisen käsite introdusoitiin (ainakin periaatteessa) politiikkaan, toisin sanoen maolainen yhden miehen henkilömyytti demystifioitiin. Deng ei pitänyt hallussaan mitään Puolueen korkeimpia virkoja, eikä hän suostunut edes presidenttiyteen ko. viran korvatussa vanhan puhemiehen viran (ks. esim. Evans 1993, 244). Vaikka Deng oli näin ollen näkymätön, oli hän silti Kiinan suvereeni hallitsija. Itse asiassa Deng käyttäytyi juuri traditionaalisen kaavan mukaan, jossa johtaja (keisari) pysyy silmän ulkopuolella ja itse tapahtumat kertovat hänen ominaisuuksistaan ja vallan legitimitetistä.

Deng Xiaopingin aikana Kiinan talous lähti voimakkaaseen kasvuun. Laiska analyysi pitää johtajaa vastuussa kaikesta tapahtuneesta, kuten Lucien W. Pye (1995, 5) huomauttaa. On kuitenkin myös mahdotonta tutkia koko superstruktuuria ja näin ollen selvittää eksaktisti kuka on vastuussa mistäkin. Voidaan kuitenkin nähdä selvästi

kuinka politiikan kasvot muuttuivat siirryttäessä Maon aikakaudesta Dengin aikakauteen. Maon aikana politiikan kasvot olivat saaneet arpisen ilmeen; jatkuvan vallankumouksen introdusoiminen aiheutti väkivaltaisuuksia, Suuri harppaus veti talouden kuralle, jne. Talouden kasvu sen sijaan aiheutti odotusten nousemisen ja Dengin näkemisen miehenä uudistusten takana. Deng Xiaopingia alettiin kutsua reformien arkkitehdiksi, nimitys joka entisestään asetti hänet muiden puoluejohtajien yläpuolelle. Koska arkkitehti tekee 'vain' piirustukset, ei hän ole vastuussa siitä, mikäli rakentajat eivät osaa rakentaa piirustusten mukaan. Varsinkin Dengin kuoltua on Puolueen nykyiset johtajat yhä vastuussa, jotta edetään piirustusten mukaan, lähinnä siitä että talous jatkaa kasvuaan. Näin ollen arkkitehti-metafora asettaa jokaisen poliittisen teon konsekventialistiseen matriisiin: poliitikkojen tekoja ei tarkastella tekoina *an sich*, vaan puhtaasti siltä kannalta, mitkä niiden seuraamukset ovat (vrt. Paastela 1995, 94).

Politiikka on olemukseltaan Janus-kasvoista, toisin sanoen politiikalla on aina kaksi puolta, jotka ovat useimmiten keskenään ristiriidassa. Jaottelu ei kuitenkaan perustu varsinaisesti 'kantilaiselle' hyvän ja pahan erottelulle tai 'arendtilaiselle' julkinen-contra-yksityinen -dikotomialle. Esimerkiksi vuoden 1978 jälkeiset reformit voidaan nähdä Joseph Fewsmithin (1991, 27) tapaan politiikkana, joka oli suunnattu Puolueen sisällä olevaa maolaista traditiota vastaan. Kuitenkin samalla reformit asettivat vastakkain myös koko kommunistisen liikkeen 'tuottaneet' dilemmat (lähinnä marxilainen tulkinta yhteiskunnasta, so. luokat) ja ylipäänsä koko vallankumouksen. Janus-kasvoisuus ilmentää siis politiikan ambivalenttisuutta; koska politiikalla on aina kahdet kasvot, on jokainen poliittinen ratkaisu hyvä ja huono, moraalinen ja moraaliton, riippuen katsantotavasta jolla asiaa tarkastelee. Poliitikassa on siis tietyllä tavalla sisäänrakennettu itseliikunnan mekanismi, joka ilmentää poliittisten asioiden dialektista suhdetta.

4.5 Dialektiikka

Dialektiikan introdusoiminen dengiläisen politiikan sfääriin saattaa vaikuttaa epäluontevalta. Voitaisiin helposti esittää väite, jonka mukaan dialektiikka kuului nimen omaan maolaiseen kontradiktioiden hallitsemaan politiikkaan, eikä suinkaan dengiläiseen, reformistiseen politiikkaan. Väite on kuitenkin puolinainen. Siinä missä maolainen politiikka piti kontradiktioita ja näin ollen myös dialektiikkaa keskeisenä osana teoreettisella (tai ideologisella) tasolla, on dengiläinen reformipolitiikka käytännön *logiikaltaan* dialektista. Tämä tarkoittaa lähinnä sitä, että jotta jonkun prosessin eteneminen olisi ylipäänsä mahdollista, on prosessissa ilmaannuttava kontradiktioita eli lähinnä poliittisia konflikteja, jotta mitään tapahtuisi. Tässä aktualisoituu prosessin 'tuleminen', poliittisten katsantojen tosiasiallinen olemus. Voidaan sanoa, että dengiläisen reformipolitiikan logiikka myötäilee hegeliläistä geneettistä kehitystä (*Entwicklung*), joka on periaatteessa prosessin kehityskaari osinaan syntyminen, elämä, kuolema ja muodonmuutos eli toisin sanoen kysymys on potentioiden aktualisoitumisesta (ks. Hänninen 1981, 133-4). Näin ollen prosessin jokainen vaihe nostaa esiin prosessin sisäisiä kontradiktioita, jotka mahdollistaa *todellisen* kehityksen, joka voidaan nimetä myös modernisaatioksi.

Tämä kontradiktioiden emergenttiys prosessissa ei ole reformivaiheessa samaa kuin vallankumouksen vaiheessa. Mao uskoi että todellinen kehitys oli objektien sisäistä ja välttämätöntä itseliikuntaa (toisin sanoen kontradiktioit ilmaantuvat objektien sisällä, ei toisten objektien välillä). Tämä uskomus asetti aksiooman itseliikunnasta, ja jatkuvasta ja väistämättömästä muutoksesta (ks. Wakeman 1973, 296-7). Tämä implikoi prosessien olevan perättäisiä toisensa korvaavia emergenttejä muutossyklejä, jotka ovat todellisen kehityksen nimissä välttämättömiä.

Syklinen malli ei ole Kiinassa lainkaan uusi. Kiinalainen historiakäsitys on itsessään syklinen, toisin sanoen historia on vain vastaosa ihmisyyden sfäärissä, Taivaan ja Maan jatkuvissa sykleissä (de Bary, 1960, 204-5). Näin ollen muutos on muuttumattomuutta, koska Taivaan ja Maan välillä vallitsee ikuinen dialektinen suhde. Tämä merkitsee

myös muutoksen käsitteen 'lepäämistä' kahden kategorian, spatiaalisen ja temporaalisen sekoituksessa, koska temporaalista yritettiin ymmärtää spatiaalisin käsittein. (Wilhelm 1980, 3-5) Muutos, joka on perusolemuksestaan temporaalinen, miellettiin staattiseksi, koska Taivas ja Maa spatiaalisina käsitteinä kuvasivat historian kulkua. Ajan käsite on siis hyvin konkreettinen ja se on välittömästi koettavissa ja ymmärrettävissä. Aika ei edusta vain pelkkää abstraktia kehityksen ideaa, jossa todellisuus tapahtuu, vaan jotain joka itse tapahtuu todellisuudessa ja tuo sen täydellistymiseen, samalla tavalla kuin spatiaalinen ei vain 'ilmaannu' mieleen ekstension skeemana vaan jonain 'täytettynä', dialektisena määreenä, 'raskaana' mahdollisuuksista. (ibid., 17)

Myös kongzilainen koulukunta 'näki' historian syklisenä. Muutos ei siis aktualisoitunut 'tulemisessa' vaan se oli periaatteessa loppumaton. Tämä tarkoitti lähinnä juuri muutoksen muuttumattomuutta, toisin sanoen kaiken staattisuutta perusluonnoltaan. Näin ollen myös kehityksen idea oli tuntematon, joten *Entwicklung* oli periaatteessa ajatuksena mahdoton. Päämääränä nähtiinkin kehityksen sijaan dekadenssin välttäminen ja yhteiskunnallisen mädäntymisen estäminen. (Cohen 1974, 110) Näkemys on paitsi devolutionaarinen, toisin sanoen kaikki kehitys johtaa huononemiseen, niin myös *jo* olevan nostamiseen parhaaksi mahdolliseksi (saavutettavissa olevaksi) asiantilaksi. Kongzilainen (erityisesti tietenkin realistinen) koulukunta edusti siis erittäin konservatiivista näkökantaa, jossa historia ja aika työskentelee sivistystä vastaan.

Omaperäiseen kehityksen ideaan nojaava maolainen politiikka jäi selvästi dialektiseksi ideatasolla. Kontradiktiot vallitsivat kyllä Mao Zedongin puheissa ja kirjoituksissa, mutta politiikan todellinen logiikka ei ollut dialektista. Jotta politiikka olisi todella dialektista, on sen oltava sitä itsessään, ei ylhäältä asetettuna kuten maolaisuus. Näin ollen maolaisuus pyrkiessään jatkamaan vallankumoutta sen jo tapahduttua, formalisoi dialektiikan ja pakotti sen maolaiseen jatkuvan vallankumouksen kategoriaan. Sen sijaan reformipolitiikka on vallankumouksen loogisena jatkumona jo itsessään dialektista. Koska reformipolitiikan logiikka perustuu muutokseen, on dialektiikka sen

olemuksen perustaso. Tämä tarkoittaa sitä, että dengiläinen reformipolitiikka näyttäisi olevan politiikkaa, jossa muutosprosessit korvaavat toisensa osana suurempaa kehitysprosessia. Reformipolitiikka on siis todellisen kehityksen sfääri, josta on mahdollista löytää tietty dialektinen logiikka.

Jokaisen poliittisen prosessin alla 'lepää' potentiaalinen kontradiktio stabiilitetti vs. kaaos. Jotta kaaoksen nouseminen esiin voitaisiin estää, on muutoksella oltava sellainen logiikka, jolla kehitystä voidaan kontrolloida. Toisin sanoen kehitysprosessissa pyritään yhdistämään maksimaattinen (haluttu) muutos ja poliittinen disiplina. Maksimaattinen muutos ei suinkaan tarkoita politiikan täydellistä suunnanmuutosta (esimerkiksi kommunismista demokratiaan, mikäli näitä voidaan pitää vastapareina), vaan se voidaan ymmärtää yksinkertaisesti haluksi saavuttaa tietty muutosvauhti riskeeraamatta poliittista valtaa. On kuitenkin huomattava, että muutos (tai kehitys) ei ole koskaan 'kivuton'. Jokaisella reformilla on siis vastareaktio, tietty poliittinen voima, joka pyrkii jarruttamaan muutosta. Vuoden 1976 jälkeen poliittiset vastaparit olivat dengiläinen koalitio, joka kannatti maolaisuuden purkamista, sekä vanhoillinen koalitio, joka pyrki ainakin jossain määrin jatkamaan maolaista linjaa, mutta jonka pääasiallinen huoli oli kommunismin romuttuminen ja liiallinen 'demokratia' ja 'liberalisaatio'.

Vastareaktio voidaan nähdä joko eräänlaisena vastastrategiana reformien vastustajien kurissa pitämiseen tai juuri päinvastaisesti strategiana liiallisten reformien estämiseen. Mielekkäämmän tulkinnan muodostaa reformistien strategia, jossa pyritään 'löytämään' ja säilyttämään *momentum* reformeille, joita konservatiivit vastustavat. Näin reformistit noudattavat strategiaa, jossa pyritään noudattamaan lisääntyvien reformien metodia eli toisin sanoen asteittaista vapauttamista, omaksumaan melko joustava ja tinkivä asenne reformien tuomiin ongelmiin, puolustautumaan ongelmista aiheutunutta kritiikkiä vastaan sekä vihdoinkin 'hyväksyvän' asenteen omaksumista konservatiivien aiheuttamaan taloudelliseen ja poliittiseen kiristämiseen (ks. Harding 1987, 86-90). Koska reformipolitiikka joutui tasapainoilemaan kahden ääripään välillä pyrkien näin ainakin periaatteessa 'keskitielle', oli muutoksen logiikka välttämättä

dialektinen.

Reformipolitiikan dialektiikkaa voidaan kuvata Richard Baumin (1994, 5-9 & 1993, erityisesti 340-5) tavoin *fang/shou*-syklin kautta, jonka logiikka edustaa melko tarkasti maolaista käsitystä uusien syklien emergenttiydestä kehityksen prosessissa. *Fang* tarkoittaa käsitteenä "irti päästämistä" tai "löysäämistä", kun taas *shou* merkitsee "tiukentamista". *Fang/shou*-sykli voidaan siis ymmärtää reformi/taantumus-syklinä, mutta en näe tätä välttämättömänä. Pikemminkin kysymyksessä on reformipolitiikan looginen kaava, jonka molemmat osat ovat alaosa reformipoliittista prosessia. Reformipolitiikan 'metodi' siis noudattaa kaavaa, jossa valtiosiipi heiluu aktiivisen interventionismin (*shou*) ja rajoitetun liberalisaation (*fang*) välillä. *Fang/shou*-sykli voidaan jakaa edelleen neljään osaan, jossa syklin eri vaiheet seuraavat toisiaan.

Syklin ensimmäinen vaihe on fleksibiliteetti, joka korvautuu epäjärjestyksellä, jolloin kontrollin tarve lisääntyy. Tämä johtuu lähinnä siitä, reformipolitiikan vastapari, konservatiivit, näkevät epäjärjestyksen heikkoutena, 'huononemisenä'. Kontrolli korvautuu jäykkyydellä, jolloin poliittinen muutostahti hidastuu ja jopa pysähtyy. Näin konservatiivinen, staattinen ja devolutionaarinen katsanto rauhoittuu, kuten myös liiallinen into reformeihin. Jäykkyysvaiheen jälkeen vuorossa on taas fleksibiliteetti, jolloin reformit jälleen 'liikkuvat', toisin sanoen 'melko tyytyväinen' ilmapiiri mahdollistaa kehityksen jatkumisen. Sykli demonstroi politiikan kiihtyvyyttä ja hidastuvuutta, toisin sanoen reformipolitiikan keskeisenä ideana on säilyttää poliittinen disiplinaani pyrkimällä estämään vauhdin kiihtyminen liian kovaksi ja tätä kautta hallitsemattomaksi.

Reformien logiikkaa voidaan tulkita myös 'siirtymillä', kuten esimerkiksi Brantly Womack (1991, 80) tekee. Womack tematisoi A-E -spektrin, jossa A:n ja E:n väliin jäävät ääripäitä 'kevyemmät' poliittiset mahdollisuudet. Spektrin logiikka on yleistäen seuraava: politiikan ollessa B, siirtymä tapahtuu ääripäähän (joka on siis A), joka edustaa poliittisesti joko konservatiivista tai reformistista siipeä. A:n ajautuessa vaikeuksiin siirtymä heilahtaa toiseen ääripäähän (D), mistä siirrytään edelleen

'reunalle' (E). Jälleen tämän ajautuessa kriisiin vuorossa olisi B-A -siirtymä. Näin B-A ja D-E edustavat kahta toisille vastakkaista poliittista linjaa, joiden vuorottelu muodostaa poliittisen mallin, jossa on sisäänrakennettu logiikka. C:n rooli on tässä skeemassa melko epäselvä, kuten myös se, kuka viime kädessä 'heilauttaa' poliittisen aloitteen A:n ja E:n välillä.

Fang/shou-sykli muodostaakin luontevamman instrumentin tutkittaessa dengiläisen reformipolitiikan aktualisoitumista, koska tässä poliittiset positiot ovat selvemmin havaittavissa. Kiinalainen kommunistiteoreetikko Deng Liqun formuloi skeeman, jossa *fang/shou*-sykli sovitettiin kattamaan vuodet 1978-1987. (ks. Liite 1) Skeemassa *fang*-vaihe vallitsee aina parillisina vuosina, kun taas *shou*-vaihe vallitsee parittomina. Skeemassa ajanjakso on jaettu viiteen kahden vuoden mittaiseen sykliin, joissa tietyt avaintapahtumat ovat ilmentämässä syklin eri vaiheita. Skeeman kuudes kierros edustaa Baumin (1994, 6) ekstrapolaatiota, joka kattaa vuodet 1988-89. Vaikka skeema on melko jäykkä, on vuoden kattava sykli mielekäs ja jopa perusteltu, koska temporaalisen ymmärtäminen spatiaalisin käsittein voidaan sovittaa eri vuodenaikoihin (talvi, kevät, kesä, syksy).

Fang/shou-skeema tarjoaa paitsi loogisen apparaatin tematisoida reformipolitiikkaa ja sen logiikkaa, niin myös kronologisen jatkumon, jossa voidaan tarkastella faktisia poliittisia tapahtumia ja seurata näin dengismin potentioiden aktualisoitumista. Koko vuosikymmenen läpikäyminen ja analysoiminen ei ole tämän työn puitteissa mahdollista. Niinpä nähdäkseniärkevin tapa pyrkiä käsittelemään konkreettisella tasolla reformipolitiikan dialektiikkaa on noudattaa Deng Liqunin skeeman asettamaa kaavaa, toisin sanoen lähteä skeemassa esitettyjen tapahtumien kautta havainnollistamaan *fang/shou*-vaihtelua.

4.6 Esimerkki dialektiikasta - tapaus 'demokratia-muuri'

Puolueilla, kuten kaikilla instituutioilla, on tapana vaalia itsesäilyttäviä mekanismeja. Toisin sanoen ne välttämättä etsivät pohjaa kannatukselle ja uusille ideoille vahvistaakseen itseään. (Lipset 1968, 180) Ehkä klassisin esimerkki on reformien 'sieppaamisen' taktiikka, jossa vallassa oleva(t) turvautuvat reformeihin ennaltaehkäisyä tavoitteenaan lujittaa valtaansa (ks. esim. Krasin 1972, 120). *Fang/shou*-taktiikkaa voidaan myös pitää tällaisena itsesäilyttävänä metodina, jossa reformien kautta pyritään luomaan uutta kannatuspohjaa ja vahvistamaan Puoluetta, mutta myös säilyttämään valta ja poliittinen aloite. Vaikka kysymyksessä ei ole varsinaisesti mikään mekanismi, on *fang/shou*-vaihtelun *nexus* dialektiikkaan, toisin sanoen tiettyyn abstraktiin apparaattiin nivoutuva malli. Mallissa on havaittavissa objektiivisen lainalaisuuden ja subjektiivisen tekijän suhde, toisin sanoen determinismin ja voluntarismin synteesi.

Determinismi sisältää vahvan miellelyhtymän politiikan kokonaisvaltaisuuteen, jossa prosessin holopoliittinen luonne ei näyttäisi jättävän yksilölle mahdollisuuksia vaikuttaa. Voluntaristinen aspekti taas nostaa esiin kontingentin, sporadisen poliittisuuden, jossa tapahtumat vyöryvät spastisina tahtoimpulsseina, eräänlaisena jokaisen historiallisen toimijan henkilökohtaisena politiikkana. Tähän dualismiin on kuitenkin löydettävissä synteesi, objektiivisen ja subjektiivisen dialektiikka, jossa molemmat osapuolet nivoutuvat osiksi prosessia. Prosessi edustaa determinististä tilaa, jolla on päämäärä, mutta jossa on myös tarpeeksi liikkumavaraa subjektiiviselle toiminnalle.

Keväällä 1978 ihmisten oikeus julkaista *dazibao*-julisteita oli asetettu perustuslakiin yhtenä neljästä suuresta vapaudesta (*sida*)¹⁰. Tämä aiheutti aktiviteettia Xidan-muurilla

¹⁰Termi *sida* on viittaa "neljään suureen", jotka ovat vapaasti käännettynä puheenvapaus, mielipiteitten esittämisen vapaus, poliittisten debattien vapaus sekä *dazibao*jen kirjoittamisen vapaus (*da ming, da fang, da zi bao, da bian lun*). Näistä kaksi ensimmäistä olivat poliittisia periaatteita, joita kaksi jälkimmäistä periaatetta käytännönsä toteuttivat. (Li 1995, 419) Erityisesti *dazibaot* olivat suosittuja, koska niiden kautta voitiin ilmaista anonyymisti tyytymättömyyttä valtiovaltaa kohtaan, mutta myös propagoimaan 'dissidenttien' mielipiteitä (ks. Bonavia 1978,144).

aivan Beijingin keskustassa, jossa alkoi ilmaantua erityisesti *fanshi paita* kritikoivia ja Mao Zedongin poliittiseen arvostelukykyyn liittyviä kirjoituksia sekä arvioita edesmenneen Puhemiehen suhteesta Kulttuurivallankumoukseen ja nk. 'ultravasemmistolaisiin'. (Baum 1994, 69-70) Tämänsuuntainen debatti oli verraten tervetullutta Deng Xiaopingin kannalta, joka suhtautuikin *dazibaojen* ilmestymiseen aluksi varsin myötämielisesti, koska ainakin Hua Guofengin klikin julkinen kritikoiminen oli uudistusmielisten silmissä justifikaatio reformipolitiikalle.

Deng Xiaopingin suhtautuminen *dazibaoissa* esitettyihin arvioihin oli kuitenkin ambivalenttia; vaikka Dengin fraktio oli selvä hyötyjä Xidan-muurilla käynnissä olevasta debatista, oli Mao Zedongin kritikoiminen nimeltä vähintäänkin arveluttavaa. Mao oli Puolueen perustaja, teoreetikko ja vallankumouksen 'sydän', Kiinan Lenin ja Stalin, jonka kritikoiminen oli implisiittisesti myös koko Puolueen arvostelua. Näin ollen kritiikin kohteeksi joutui Maon myötä koko marxismin validiteetti, sosialismin yliveraisuus ja Puolueen legitimitetti (ks. Ch'i 1991, 28).

Kiinan keisareilla oli tapana aika-ajoin avata väylä kritiikille (*yanlu*), mutta usein tuloksena oli kritiikin yltyminen liian voimakkaaksi ja drastisten vastatoimien alkaminen (Fairbank 1994, 365). Ei ollut lainkaan yllättävää, että Deng Xiaoping oli varautunut kriittisistä julkaisuista. Mao Zedong oli avannut myös ikkunan kritiikille ns. "Sadan kukan kampanjassa" (1956-57), jossa intellektuaaleja oli usutettu kritikoimaan Puolueen kaadereita. Mao uskoi, että *intelligentsiasta* vain noin kolme prosenttia oli asennoitunut kielteisesti marxismiin, joten kampanja olisi konstruktiiivinen ja representoisi "ei-antagonistisia kontradiktioita" ihmisten välillä, toisin sanoen se toisi esiin kommunismille lojaalien kerrostumien arvion sosialismin rakentamisesta Kiinassa ja sen faktisesta tilasta. (ibid., 364)

Mao Zedong (1966a, 9) uskoi, että ihmisten välisten kontradiktioiden ratkaiseminen epitomisoituu formulaan "yhteenkuuluvuus, kritiikki, yhteenkuuluvuus", jonka kautta asioiden oikea luonne 'paljastuu'. Kaava tuo esiin idean poliittisesta elaboraatiosta, jossa kritiikin prosessi alkaa yhteenkuuluvuuden tilasta edeten kontradiktioiden

ratkaisemiseen kritiikin kautta, joka johtaa uuteen yhteenkuuluvuuteen ja uuteen perustaan. Aika-ajoin toistettuna tämän piti tuoda todellinen kehitys esiin. Mao siis hylkäsi idean konflikti-vapaasta sosialismista ja piti kontradiktioita välttämättöminä myös sosialismissa. Itse kampanjan lopputulos oli kuitenkin päinvastainen 'arvioiden' yltyessä fundamentaaliseksi kritiikiksi Puoluetta vastaan aiheuttaen poliittista levottomuutta ja jopa mellakoita.

Xidan-muurin debatti oli tavallaan Deng Xiaopingin Sadan kukan kampanja, joka oli kuitenkin luonteeltaan huomattavasti spontaanimpi kuin Mao Zedongin ylhäältä aloittama kampanja 1956. Kritiikki oli kuitenkin kaksiteräinen miekka; vaikka debatti oli pitkälti juuri reformipolitiikkaa suosivaa ja maolaisuutta stigmatisoivaa, saattoi kritiikki kuitenkin kehittyä helposti koko systeemin kyseenalaistavaan suuntaan. Näin tapahtuikin hiljalleen, kun *dazibao*issa alettiin yhä voimakkaammin kritikoida Kiinan koko poliittista järjestelmää. Lisäksi poliittinen demokratisaatio ja ihmisoikeuskysymykset alkoivat nousta yhä keskeisemmäksi teemaksi Xidan-muurilla.

Aluksi melko kapea poliittinen debatti alkoi siis eskaloitua yhä kärkevämpään ja Puolueen kannalta epämieluisampaan suuntaan. Eräs *dazibao* oli esimerkiksi osoitettu avoimeksi kirjeeksi Yhdysvaltain presidentti Jimmy Carterille, jossa todettiin "totuuksien olevan universaaleja" ja "vaatimus ihmisoikeuksista on yhteinen kaikille" (Baum 1994, 73). Implisiittisesti kritiikki alkoi siis asettaa paineita poliittiselle liberalisaatiolle, jonka keskeisenä elementtinä olisi mielipiteenvapaus ja demokratia. Deng Xiaoping irritoitui tämänsuuntaisista kannanotoista, mikä herätti epäilyn hänen fraktionsa motiiveista ja intentioista. Jossain *dazibao*issa alettiin jopa kritikoida Dengiä nimeltä, mikä alkoi kääntää Puolueen reformistisen siivenkin asenteen Xidan-muurin, nk. 'demokratia-muurin', vastaiseksi.

Joulukuun 5. päivänä 1978 nuori dissidentti Wei Jingshen julkaisi kuuluisan *dazibaon* nimeltä "Viides modernisaatio". Wei hyökkäsi avoimesti Deng Xiaopingia vastaan huomauttaen hänen luvanneen sosialistista demokratiaa ja legaliteettia, mutta päätyneen harjoittamaan diktatuuria. Vaikka Dengiä syytettiin näin pyrkimisestä

"Maoksi Maon paikalle", puolusti hän yhä ihmisten oikeutta ilmaista mielipiteensä ilman kurinpalautuksen pelkoa. Osoituksena Puolueen suvaitsevaisesta linjasta kritiikkiä kohtaan Deng rehabilitoi nk. "Li Yizhe"-ryhmän¹¹, joka oli ollut pidätettynä ilman oikeudenkäyntiä jo vuodesta 1974. Signaali, jonka ryhmän vapautuminen antoi, oli kuitenkin Puolueelle epämieluisa ja väärän suuntainen. Vuodenvaihteessa useita poliittisia *underground*-lehtiä alkoi ilmestyä, joissa keskusteltiin melko poleemisen tyyliin 'päivänpoliittisista' asioista. (ibid., 73-8)

Poliittinen tilanne alkoi käydä yhä herkemmäksi muun muassa ihmisoikeuksia ja demokratiaa vaativien mielenosoitusten käynnistyttyä Beijingissä Tiananmenin aukiolla. Lisäksi Puolueen sisällä alkoi esiintyä eritoten konservatiivien (eli käytännössä *fanshi pain*) keskuudessa yhä suurempaa huolta dissidenttien lisääntyvästä toiminnasta, mikä lisäsi paineita ratkaista 'ongelma' mahdollisimman pikaisesti. Myös Deng Xiaopingin fraktio alkoi repeillä osan ottaessa tiukan linjan ja osan peräänkuuluttaessa poliittista suvaitsevaisuutta. Dengin ratkaisu oli pyrkiä kompromissiin ehdotuksella, jonka mukaan "annettaisiin ihmisten julkaista muutamia *dazibaoja*, otettaisiin kiinni muutama väärintekijä ihmisoikeusliikkeestä ja annetaan muiden tehdä mitä he haluavat". (Baum 1994, 73-8) Ehdotuksen tarkoitus oli selvästikin pyrkiä koko Puoluetta tyydyttävään ratkaisuun, jossa ongelma ratkeaisi antamalla kaikille 'vähän'. Tämä taktiikka näyttäisi olleenkin Dengin taktiikka aina vuodesta 1979, jolloin tapaus 'demokratia-muuri' saatiin päätökseen.

Deng Xiaopingin ehdotus tulkittiin kuitenkin molemmissa yleisöissä eri tavalla kuin mitä ehkä osattiin odottaa. Puolueen sisällä konservatiivien painostus lisääntyi ja Demokratia-liikkeen rohkeus taas kasvoi. Wei Jingshen kokeili Dengin 'keskitien' rajoja julkaisemalla lehdessään (joka oli poleemisesti nimeltään *Explorations*) artikkelin, jossa hän hyökkäsi erittäin voimakkaasti Dengin johtajuutta vastaan. Wei katsoi Dengin riisuneen demokratian puolustajan maskinsa, pettäneen ihmiset ja vihdoinkin käyneen läpi metamorfoosin "diktatoriseksi fasistiksi" ultra-vasemmistolaiseen

¹¹Ryhmän nimi tulee kolmen herran, *Li Zhengtianin*, *Chen Yigangin* ja *Wang Xizhen* nimistä. Ryhmä oli julkaissut lähinnä Kulttuurivallankumousta arvostelevan *dazibaon* Guangzhoun keskustassa, joka oli johtanut pidätykseen. (Baum 1994, 74)

muottiin sovitettona (Baum 1994, 78). Tämä aiheutti Puolueen vastareaktion, joka ilmeni lähinnä kahdella tavalla. Ensiksikin Puolue pyrki vahvistamaan oikeutensa hallita. Deng 'palasi' maolaisiin "neljään kardinaaliprinsiippiin" (*sixiang jiben yuanze*)¹² ja totesi vain "sosialistisen demokratian" olevan sallittua. Näin annettiin ymmärtää, että demokratia tulisi toimimaan vain Puolueen kautta ja reformipolitiikan tavoitteena ei ollut poliittisen liberalisaation toteuttaminen. Toiseksi, Puolue teki ankaran vastahyökkäyksen Wei Jingshengin kaltaisia dissidenttejä vastaan. Puolue julisti ihmisoikeuksien olevan tekopyhä porvarillinen käsite, joilla itseäänkunnioittamattomat ihmisoikeusadvokaatit pyrkivät vetoamaan imperialistien huomion saavuttamiseksi. Samalla Puolue aloitti kampanjat "sosialistisen moraalien" kohottamiseksi ja "liberalisaatiota" vastaan kirjallisuudessa. (Ch'i 1991, 31)

Neljä päivää Wei Jingshengin kokeiltua poliittisen toleranssin rajoja, hänet pidätettiin yhdessä muutaman toverinsa kanssa. Weitä kumppaneineen syytettiin sotilaallisesta vakoilusta¹³, vastavallankumouksellisesta agitaatiosta ja proletariaatin diktatuurin syrjäyttämisyriyksistä. Demokratia-muuri suljettiin uhkana "sosiaaliselle järjestykselle ja kansalliselle turvallisuudelle" ja poliittiset *dazibaot* korvattiin, paradoksaalista kyllä, mainoksilla. Lisäksi Deng Xiaoping vaati Puoluetta poistamaan "neljä vapautta" perustuslaista, koska hän katsoi niiden antavan Wei Jingshengin kaltaisille rikollisille mahdollisuuden aiheuttaa poliittista levottomuutta. Artikla 45 poistettiin perustuslaista elokuun 30. 1980, romuttaen samalla käytännössä Puolueen ulkopuolisen poliittisen järjestäytymisen mahdollisuuden. (Meisner 1996, 118-23)

Tapaus demokratia-muuri käsittää kahden vuoden mittaisena syklinä *fang/shou-*vaihtelun dialektiikkaa. Vuoden 1978 poliittisen ilmapiirin vapautuminen aiheutti

¹²Neljä kardinaaliprinsiippiä ovat sosialistisella tiellä pysyminen, proletariaatin diktatuurissa pitäytyminen, Kommunistisen puolueen hegemonian säilyttäminen sekä marxismi-leninismien ja Mao Zedongin ajatuksen noudattaminen (Li 1995, 438-9, ks. myös Deng 168-91).

¹³Syyte oli seurausta Kiinan lyhyestä sodasta Vietnamia vastaan. Sota oli pääasiallisesti osa Kiinan Neuvostoliiton vastaista politiikka, joskin syynä oli ainakin osittain Vietnamin hyökkäys Kamputseaan. Helmikuussa 1979 Kiina suoritti 'vastahyökkäyksen' Vietnamiin joutuen kuitenkin peräytymään johtuen Vapautusarmeijan huonosta kunnosta. Maaliskuuhun mennessä kaikki joukot olivat vetäytyneet. (Dietrich 1986, 254-7)

kritiikin nousemisen esiin, jolloin näennäisesti tyyni poliittinen ilmapiiri muuttuu vapautumisen myötä ensin varovaisen kyseenalaistavaksi ja viimein kaikki rajat rikkovaksi 'vasarakritiikiksi'. Vuosien 1978-79 poliittiset tapahtumat voidaan sijoittaa melko vaivattomasti "fleksibiliteetti-epäjärjestys-kontrolli-jäykkyys"-kaavaan. Dengin pitäytyminen kritiikin sallimisessa oli selvästi fleksibiliteetti-vaihetta. Kritiikki lisääntyi sitä mukaa kun huomattiin Puolueen pysyvän erossa meneillään olevasta debatista, joka aiheutti epäjärjestys-vaiheen alkamisen. Rajumpi ja fundamentalisempi kritiikki koko sosialistista systeemiä kohtaan aiheutti poliittisen kaaoksen, jonka balansoiminen oli ensisijaisen tärkeää Puolueen kannalta. Kontrolli-vaihe alkaa selvästi Dengin vetoamisesta "neljään kardinaaliprinsiippiin", jonka tuloksena alkoivat sekä poliittiset pidätykset että kampanjat. Jäykkyys-vaihe seurasi pahimman kuohunnan tasoituttua; tietyn ajan 'hiljaisuuden' jälkeen kontrolli taas vähenee yleensä kampanjan ollessa ohi.

5 'Kettu' ja 'leijona' 15. kansalliskongressissa

Kiinan kommunistisen puolueen 15. kansalliskongressi (12.-18.09.1997) oli ensimmäinen ns. uuden sukupolven puoluekokous. Deng Xiaoping oli kuollut helmikuussa 1997, joten Jiang Zemin oli jossain määrin samassa asemassa kuin Deng vuosina 1976-8. Erona oli kuitenkin poliittisen ja taloudellisen tilanteen ratkaiseva vastakohtaisuus; siinä missä 11. kansalliskongressia edelsi yhteiskunnallinen kaaos ja talouden stagnaatio, oli vuonna 1997 Kiinalla takanaan 20 vuotta taloudellista kasvua ja melko stabiili poliittinen tilanne. Yhtäläisyytenä voidaan mainita uuden legitimitietin hakeminen, josta vallanvaihdossa on aina kysymys. Päinvastoin kuin Dengillä 1978, Jiangilla näyttäisi olevan suurimmat ongelmat vakuuttaa "suuri yleisö" eli kansa, joka on epävarma uudesta suunnasta. Koska Dengillä oli periaatteellisesti "populaarinen mandaatti", hänen ei tarvinnut pitää hallussaan Puolueen korkeita virkoja, eikä se olisi ollut hänelle strategisesti järkevääkään. Jiangin on taas pidettävä niistä mahdollisimman moni, koska häneen kohdistuu poliittinen paine sekä sisältä että ulkoa.

Tässä mielessä Jiang Zeminin poliittinen positio oli myös huomattavasti vaikeampi kuin Deng Xiaopingin. Deng oli periaatteessa 'ulkona' siitä poliittisesta apparaatista, joka viime kädessä oli vastuussa 'kansalle'. Näin Deng ei ollut virkansa puolesta poliittisessa vastuussa, koska mitään virkaa ei ollut. Sen sijaan Jiangin asema voi käydä tukalaksi, mikäli vallanvaihdokseen liittyy poliittista turbulenssia ja taloudellista stagnaatiota. Tämä implikoisi Jiangin olevan kykenemätön hoitamaan tehtäväänsä ja lunastamaan Dengin aseman maan johtajana *de facto*.

Poliittisen positionsa varmistamiseksi Jiang Zemin valitsi 15. kansalliskongressissa strategiakseen hyvin yksinkertaisen kaavan: Deng Xiaoping 'palasi' haudasta legitimoimaan Jiangin johtajuutta ja käsite "Deng Xiaopingin teoria" kanonisoitiin lopullisesti koko Puolueen ohjenuoraksi. Jiang ylisti Dengin teoriaa "sosialismin rakentamiseksi kiinalaisin piirtein" ja teoreettisia kontribuutioita Kiinan

reformipolitiikalle ja avautumiselle, nostaan ne marxismi-leninismiin ja Mao Zedongin ajatuksen rinnalle (Baum 1998, 141). Samalla Jiang nosti Dengin valtansa perustaksi, käyttäen hyvin pitkälti samaa logiikkaa kuin Hua Guofeng, joka oli pyrkinyt Maoksi Maon paikalle vuosina 1976-78.

Deng Xiaopingin teorian nostaminen Puolueen viralliseksi linjaksi merkitsi välttämättä Dengin aseman muutosta. Vuodesta 1992, jolloin Deng teki kuuluisan matkansa Kiinan eteläosien kaupunkeihin (*nansun*), keski- ja paikalliskaaderit alkoivat pitää "Deng-seminaareja", jonka lisäksi yli 100 miljoonaa kopiota Dengin valituista puheista ja kirjoituksista painettiin (Lam 1995, 36-38). Näin Dengin poliittinen positio alkoi muistuttaa Mao Zedongin statusta, joskin Maon "neljä kardinaaliprinsiippiä" korvattiin Dengin teoreettisilla 'formuloinneilla' ja "neljällä modernisaatiolla". Helppo, mutta ainakin jossain määrin oikeassa oleva tulkinta näkee Dengin aseman nostamisen pelkkänä justifikaation hakemisena Kiinan uudelle johdolle. Deng Xiaopingin teorian korostamiseen voidaan kuitenkin löytää muitakin syitä kuin pelkkä vallan säilyttämisen funktio, joka välttämättä implikoi ainakin jonkin asteisen legitimititeettikriisin olemassaoloa.

Deng Xiaopingin asema ei kuitenkaan alkanut korostua aivan yllättäen ja ikään kuin spontaania väylää noudattaen. Dengin aseman nostamiseen ja tietynlaiseen mystifiointiin oli epäilemättä yhtenä syynä huoli post-dengiläisestä aikakaudesta, toisin sanoen pyrittiin hallitsemaan tulevien vuosien mahdollisia vaikeuksia. Yksi näistä vaikeuksista on kiistatta Puolueen legitimitetin mureneminen, mutta myös Puolueen sisäinen vastareaktio. Dengin ollessa poissa Kiinan suunta haluttiin varmistaa, eli lähinnä estää neo-maolaiset tendenssit. On myös huomattava, että signaali oli suunnattu ulkomaille, joiden sijoituksista Kiina oli yhä enenevässä määrin riippuvainen. Näin Dengin Xiaopingin teorian tematisointi palveli paitsi vakuutuksena sille, että talouden olosuhteet eivät muuttuisi, niin myös pyrkimyksenä antaa tulevaisuuden politiikalle teoreettinen kehys.

Deng Xiaopingin teoria voidaan kuitenkin nähdä tulkintani mukaan ensisijaisesti poliittisena argumenttina, jonka avulla ei ainostaan pyritä legitimoimaan jo hallussa olevaa valtaa, vaan myös uusintamaan kokonaisvaltaisesti Puolueen ideologiaa. Toisin sanoen teoria toimii koko Puolueen linjan 'puolustuksena', totaalisen argumenttina, jonka avulla voidaan 'oikein' tulkiten turvata Kiinan matka kohti menestystä ja vaurautta. Dengin aikana Puolueen teoreettinen perusta ja puhdas ideologia, marxismleninismi, sai yhä joustavimmat rajat. Näin se muuttui poliittisesta dogmasta muodolliseksi periaateksi, joka on tietyn historiallisen tilanteen tulos ja näin ollen revisioitavissa. Praktisen ideologian piirissä poliittisen toiminnan kriteeriksi on siis vaihtunut materiaallinen menestyminen ja eräänlainen numeromystiikka, jotka reflektivat politiikan onnistumista.

Deng Xiaopingin teoreettisen 'työn' laadusta on myös sen epämääräisyydestä johtuen ollut käsitteellistä hämäryyttä. Siinä missä Jiang Zemin puhuu Deng Xiaopingin teoriasta, on usein puhuttu myös "Deng Xiaopingin ajatuksesta" (ks. esim. Lam 1995 & Wu 1996). On mahdollista, että ennen vuotta 1997 ja 15. kansalliskongressia mitään vakiintunutta termiä ei ollut olemassa, joten käsitteellinen hämäryys on ymmärrettävää. Kuitenkin viimeistään Jiang Zeminin puhe sinetöi Dengin teoreettisen kontribuution muotoon teoria. Toisekseen ajatus oli 'varattu' Mao Zedongin käyttöön, mikä epäilemättä lisäsi Puolueen haluja nimetä Dengin poliittiset formulat toiseen muotoon.

Kuinka Jiang Zemin sitten käyttää Deng Xiaopingin teoriaa poliittisena argumenttina? Ensinnäkin on syytä eksplikoida se, minkä olen tässä työssä nimennyt argumentiksi. Argumenttihan on perinteisesti perustelu, jonka tavoitteena on vakuuttaa kuulija. En lähde tarkastelemaan argumenttiteorioita, vaan pyrin määrittelemään käsitteen mahdollisimman yksinkertaisesti. Se, minkä tässä yhteydessä ymmärrän poliittiseksi argumentiksi, on perustelu, jonka tavoitteena on saavuttaa argumentin asettajan sille 'määräämä' tehtävä. Näin ollen argumentti voi olla puhe, kirjoitus tai vaikka polttoitsemurha, mikäli tämä on argumentin 'suorittajan' motiivin mukainen akti.

Jiang Zeminin argumenttiympäristö on käsillä olevassa työssä 15. kansalliskongressin avajaispuhe¹⁴. Tämän argumentin pääasiallinen 'avain' on Deng Xiaopingin teoria, jolla Jiang siis puheessaan argumentoi. Jaottelen puheesta esiin luetut argumentit neljän eri aspektin mukaan (historia, talous, nationalismi ja tulevaisuus). Tarkoitukseni on sovittaa aspektit työn kontekstualisoivaan osaan osin latentisti, mutta osin myös täysin immanentisti. Pyrin osoittamaan myös, että argumentoidessaan Dengin kautta, Jiang toimii pitkälti 'machiavellistisella' periaatteella, jonka keskeisenä osana on itselle edullisten perspektiivien introdusoiminen poliittiseen puhuntaan ja nationalismiin korostaminen. Tähän viittaa kappaleen otsikon 'kettu' ja 'leijona', joita Niccolò Machiavelli käytti ruhtinaansa ominaisuuksien metaforina. Machiavellin (1997, 73-6) mukaanhan (varsinkin uuden) ruhtinaan tuli olla sekä kettu että leijona, jotta hän osaisi välttää ansat ja pelottaisi sudet. Näin ollen ruhtinas oli suuri teeskentelijä ja näyttelijä, joka valitsi vaatteensa tilanteen mukaan. Keskeisenä periaatteena ruhtinaalla on viime kädessä voitollisuus ja asemansa säilyttäminen. Jiangin asemassahan on ilmeisen tärkeää pystyä 'pelaamaan' itsensä sellaiseen tilanteeseen, josta käsin tapahtumia voidaan hallita.

5.1 Historia

Ensimmäinen argumentti, jonka kautta Jiang Zemin Deng Xiaopingin teoriaa käyttää, voidaan nimetä historialliseksi. Argumentin historiallisuus viittaa erityisesti "voittajan historiaan", eli lähinnä Puolueen saavutuksiin ja Kiinan 'vapauttamiseen' vallankumouksen kautta. Tällainen historiallinen argumentti voidaan määritellä traditionaaliseksi, koska se nojaa tiettyyn yhteiseen kokemukseen, jonka kautta pyritään vahvistamaan ja yhdistämään poliittista organisaatiota. Näin argumentissa yhdistyy kokemus ja historiallinen saavutus, jotka ovat vallitsevan menneisyyden tuomista esiin. Historiallinen prosessi on luonteeltaan muistuttava ja vahvistava, toisin sanoen keskeisenä ajatuksena on luoda mielikuva menneisyyden ja nykyisyyden välille.

¹⁴Käytän puheesta Kiinan kansantasavallan Yhdysvaltain suurlähetystön internetissä julkaisemaa versiota, minkä takia seuraavissa kappaleissa en viittaa puheeseen sivunumeroilla, vaan pelkällä tekijän (eli Jiang Zemin) nimellä.

Jiang määrittää Kiinan historiallisen prosessin kolmen muutoksen kautta, jonka viime vuosisata (eli 1900-luku) on todistanut. Ensimmäinen on vuoden 1911 vallankumous, jonka avulla keisari syrjäytettiin ja Kiinan 'nuorentaminen' voitiin aloittaa. Vallankumous epäonnistui kuitenkin saavuttamaan tarvittavia sosiaalisia muutoksia ja vapauttamaan kansan. Tässä tehtävässä sen sijaan onnistui toinen muutos, joka on tietenkin Kiinan kansantasavallan perustaminen ja sosialistisen järjestelmän introdusoiminen vuonna 1949. Kansan vallankumouksen yhteydessä onnistuttiin syrjäyttämään vuonna 1911 jäljelle jääneet "kolme vuotta" eli imperialismi, feudalismi ja byrokraattinen kapitalismi. Vihdoin kolmannen muutoksen aiheutti reformipolitiikka, joka merkitsi Kiinan avautumista ja pyrkimystä sosialistisen modernisaation saavuttamiseen. Tämän "uuden vallankumouksen" arkkitehti oli Deng Xiaoping, jonka alaisuudessa Puolue tarkisti historiallisen kokemuksensa ja omaksui uuden linjan rakentaa sosialismia kiinalaisin piirtein.

Yleisenä johtopäätöksenä näistä muutoksista Jiang Zeminin mukaan on, että vain Kiinan kommunistinen puolue pystyy rakentamaan Kiinasta vahvan ja menestyvän valtion. Vaikka menneisyydessä (jolla Jiang selvästi tarkoittaa maolaista periodia) ei kyetty 'vangitsemaan' historiallisia mahdollisuuksia, olivat erityisesti viimeiset 20 vuotta (so. 1978-) kyenneet luomaan suotuisat olosuhteet vallankumoukselle ja sosialismin rakentamiselle. Näin Jiang pyrkii luomaan mielikuvan vallitsevasta menneisyydestä, toisin sanoen hän määrittää todellisen kehityksen alkaneen vasta Deng Xiaopingin reformipolitiikan myötä. Vallankumouksella Jiang tarkoittaakin epäilemättä juuri reformipolitiikkaa, ei niinkään "jatkuvaa vallankumousta", joka heijastelisi maolaista käsitystä.

Puheessa tuodaan selvästi esiin myös historiallisen kehityksen prosessi, jossa Kiina on saavuttanut kaksi historiallista hyppyä:

"The Chinese Communist Party attaches great importance to the guiding role of theory. Since the Chinese people found Marxism-Leninism, the Chinese revolution has taken an entirely new look. The integration of Marxism-Leninism with China's reality has experienced two historical leaps, resulting in two great theories. The result of the first leap was a correct theory, a body of correct principles and a summary of experience that have been confirmed in the practice of the Chinese revolution and construction. Its principal founder being Mao Zedong, our Party has called it Mao Zedong Thought. The result of the second leap was the theory of building socialism with Chinese characteristics. Its principal founder being Deng Xiaoping, our Party has called it Deng Xiaoping Theory. These two great theories so achieved are the crystallization of the practical experience and collective wisdom of the Party and the people"

Näin ollen Deng Xiaopingin teoria on historiallinen jatke Mao Zedongin ajatukselle, historiassa oikeaksi osoittautunut periaate, joka yhdistää marxismi-leninismiin totuudet tämän päivän Kiinaan, edustaen uuden asteen marxismia. Mao Zedongin ajatus oli siis oikea siinä historiallisessa tilanteessa, jossa Kiina kamppaili kohti vapautumista eli vallankumousta. Deng Xiaopingin teoria on vapautumista seuraavaa prosessia, jonka pääasiallinen päämäärä on vastata niihin haasteisiin, jotka Puolue itselleen asetti vallankumouksen yhteydessä. Toisin sanoen Puolueen on välttämättä pystyttävä etsimään totuutta tosiasioista ja tuomittava toimintansa sen mukaan, kykeneekö se ylläpitämään produktiivisten voimien kasvua yhteiskunnassa, lisäämään ihmisten hyvinvointia ja ylipäänsä vahvistamaan sosialistista valtiomuotoa. Deng Xiaopingin teorian noudattaminen merkitsee siis viime kädessä niiden lupauksen lunastamista, jotka Kiinan taloudelliseen nousuun kohdistuu.

Jiang Zemin argumentointi historian avulla muistuttaa läheisesti Deng Xiaopingin argumentointia, jonka keskeinen piirre oli implisiittinen viittaus historialliseen kokemukseen. Deng (1994, 204-6) muistuttaa Puolueen olevan juuri se taho, joka on mahdollistanut Kiinan nousun semi-feudaalisesta maasta sosialistiselle tielle, joka viime kädessä on taloudellisen kasvun edellytys. Näin ollen kapitalismi ja väärät tendenssit eivät olisi osa historiallista prosessia, vaan pikemminkin osa sitä taannuttavaa, kaaokseen johtavaa kehitystä. Puolueen hegemonian murtuminen ja

myös maolaisuuteen palaaminen merkitsisivät olosuhteiden huonontumista, eikä Kiinan kansalla olisi näin ollen enää mahdollisuutta menestyä, "historiallista mahdollisuutta".

Historiallisen argumentoinnin keskeinen tehtävä on siis oikeaksi osoittamisen tarve. Historia vetoaa välittömään kokemukseen, joka piirtää historialliselle ajalle siihen väistämättä kuuluvat kasvonpiirteet. Kysymys on mielikuvan luomisesta, jonka poliittinen legitimizeetti välttämättä tarvitsee. Historiallinen argumentti on myös olemukseltaan arvottava ja vertaileva. Se käy sisäistä keskustelua jo olevan ja menneen välillä, jolloin historiallinen arvo määrittyy menestymisen ja epäonnistumisen kautta. Menestyksekkäs historia ei voi tulla hylätyksi, koska samalla hylättäisiin historiallinen 'voitto'. Koska voimakkaan muutoksen (~ vallankumous) saavuttamiseen ja uudelle järjestykselle perustuvan mandaatin lunastamiseen tarvittaisiin *ancien régime*n luominen, ei voittajan historiaa pystytä ylittämään 'vain' uusiin tarpeisiin vetoamalla.

5.2 Talous

Deng Xiaopingin teorian käyttäminen 'aseena' taloudelliseen argumentointiin on yllätyksetöntä ja vailla täsmällisyyksiä, koska Dengin taloudellinen kompetenssi tai ylipäänsä intressit taloudellisiin formulointeihin ovat hämärän peitossa. Yksi dengismin keskeisistä sfääreistä on kuitenkin taloudellisen kasvun ylläpitäminen ja ennen kaikkea taloudelliset reformit, jotka viime kädessä toimivat mittarina reformipolitiikan onnistumisesta. Jiang Zemin kiinnittää puheessaan suurta huomiota kahteen talouden kannalta keskeiseen seikkaan: Kiinan historialliseen tilaan sekä talouden kehittämiseen ja re-strukturointiin.

Historiallisesti Kiina on Jiangin mukaan yhä sosialismin esiasteella:

"...the Party has correctly analyzed China's conditions and formulated the scientific thesis that China is still in the primary stage of socialism... One of the fundamental reasons for our failings in building socialism prior to the convocation of the Third Plenary Session of the Eleventh Central Committee is that some of our tasks and policies overstepped the primary stage of socialism. One of the basic reasons for the achievements in the reform, opening up and the modernization drive over the recent period of nearly 20 years is that we corrected the erroneous concepts and policies transcending the primary stage of socialism and rejected the erroneous proposition that we should give up the basic system of socialism."

Socialismin esiasteella oleminen merkitsee, että Kiina on alikehittynyt maa, koska sosialismi on kommunismin esiaste. Jiang huomauttaakin, että Kiinan on edettävä todellisesta tilanteesta, eli lähinnä "tosiasioista", ei subjektiivisista haluista tai dogmaattisista marxilaisista tulkinnoista. Tämä tarkoittaa, että kehitys on prosessi, jonka on välttämättä käytävä läpi kaikki siihen kuuluvat vaiheet, koska muuten tärkeä historiallinen vaihe ohitettaisiin. Tämän historiallisen vaiheen tärkein tehtävä on produktiivisten voimien kehittäminen, johon näyttäisi lukeutuvan sosialismin ja markkinatalouden yhdistäminen. Jotta tehtävässä onnistuttaisiin, on Kiinan avauduttava yhä voimakkaammin ja otettava oppia lähinnä tekniikasta ulkomailta, mukaan lukien kapitalistiset maat. Sisällöllisesti "socialismin esiasteen"-teoria antaa korkeimman priopriteetin produktiivisten voimien kehittämiseksi, jolloin tärkein kriteeri on taloudellinen menestys (Baum 1998, 141-2).

Jiang Zeminin taloudelliset formuloinnit voidaan liittää Deng Xiaopingin teksteihin (tarkoittaen lähinnä hänen puheitaan) kolmen leikkauspisteen kautta: Kiinan historiallisen (=alikehittyneen) tilan korostaminen, tarve oppia ulkomailta eli ns. "open door" - politiikka sekä reformipolitiikan 'puskeminen' voimakkaasti eteenpäin, joka voidaan ymmärtää erityisesti taloudellisen kasvun korostamisena. Jokaisella leikkauspisteellä on oma funktio, toisin sanoen ne palvelevat poliittisessa retoriikassa jotain tiettyä tehtävää, joskin ne ovat myös tiettyssä mielessä Kiinan tämän hetkisen poliittisen agendan perusta.

Ensimmäinen leikkauspiste, alikehittyneisyyden korostaminen, liittyy läheisesti "sosialismin esiasteen" -teoriaan (*she hui zhu yi chu ji jie duan lun*). Alunperin Zhao Ziyangin vuonna 1987 introdusoima teoria sisältää kaksi pääteesiä: Kiina on jo sosialistinen yhteiskunta (so. puitteet, vallankumous), mutta yhteiskunta on silti vielä sosialismin esiasteella (so. taloudellinen tilanne) (Li 1995, 399-400). Tämä osin jopa ristiriitainen teoria implikoi ennen kaikkea näkemyksen kehitysprosessista, jonka on läpikäytävä kaikki sille kuuluvat vaiheet. Näin mikä tahansa voima, joka pyrkii tämän prosessin keskeyttämään, johtaa väistämättä kaaokseen ja saavutetun menettämiseen.

Sosialismin esiasteen eräs välttämätön edellytys on stabiliteetti. Jiang ottaa varsin selvän kannan toteamalla:

"...it is the utmost importance to balance reform, development and stability and to maintain a stable political environment and public order. Without stability, nothing could be achieved. We must uphold the leadership by the Party and the people's democratic dictatorship. We should promote material progress and cultural and ethical progress, attaching equal importance to both. We must eliminate all factors jeopardizing stability, oppose bourgeois liberalization and guard against the infiltrative, subversive and splittist activities of the international and domestic hostile forces. We must balance the intensity of reform, the speed of development and people's ability to sustain them, promoting reform and development amid social and political stability and securing social and political stability through reform and development."

Edellytysten saavuttamiseksi on pitäydettävä Deng Xiaopingin teorian peruslinjassa, jossa yhdistyy Puolueen linja talouden, politiikan ja kulttuurin 'kentillä' sekä historiallinen kokemus. Näin ollen poliittinen ja taloudellinen stabiliteetti kulkevat käsi kädessä, toisin sanoen molemmat ovat toistensa ehtoja. Tässä Jiang myötäilee Chen Yun formuloimaa "talouden lintuhäkkiteoriaa" (*niao long jing ji lun*), jonka mukaan 'vapaan' talouden ja suunnitelmatalouden suhde on jotakuinkin verrattavissa lintuun häkissään (ks. esim. Li 1995, 289-92). Talouden liberalisaatio ei siis saa riistäytyä pois valtion eli lähinnä Puolueen hallinnasta, koska tämä johtaa kaaokseen.

Stabiliteetin korostaminen kehityksen ehtona on hyvin ominainen Deng Xiaopingin puheille. Voitaisiin jopa väittää, että se on hänen poliittisen 'sanomansa' sielu yhdessä Puolueen hegemonian kanssa, jotka ovat tietysti tiukasti yhteydessä toisiinsa. Deng

(1994, 241) painottikin, ettei demokratiaa voida introdusoida Kiinaan sellaisena kuin länsimaat sen ymmärtää, koska tuloksena olisi kaaos¹⁵. Näin Deng linkkaa poliittisen hegemonian stabiliteettiin. Samaan 'johtopäätökseen' päätyy myös Jiang Zemin, joka korostaa sosialismin esiasteen välttämättömän ehdon olevan stabiliteetti, jota vain Puolue on kykenevä ylläpitämään.

Deng Xiaoping omaksui stabiliteetin säilyttäjän ja poliittisen kentän balansoijan roolin. Hän pyrki siis käymään "kahden rintaman sotaa" molempia Puolueen sisällä olevia ääripäitä vastaan, toisin sanoen valitsemaan "keskilinjan" ääripäiden välillä (vrt. *fang/shou* - strategia, myös C:n politiikka). Näin Deng oli joko reformisti tai konservatiivi, riippuen tilanteesta. Tämä merkitsi myös reformiprosessin olevan itserajoittava ja itsekontrolloiva poliittinen linja, jota Puolue vallallaan monopolisoi. (Womack 1991, 83) Jiang Zeminin ongelma on siis lähinnä siinä, onnistuuko hän pysymään 'ulkona' fraktioiden välisistä kiistoista ja lunastamaan näin poliittisen suvereeniuden, joka näyttäisi viime kädessä olevan vallassa pysymisen ehto.

Toinen leikkauspiste, "open door" - politiikka, on kiistatta Deng Xiaopingin suurimpia kontribuutioita post-maolaiseen aikakauteen. Mao Zedongin aikana Kiina oli sulkeutunut yhteiskunta, jolloin ulkosuhteet olivat 'jäissä' muutamaa poikkeusta lukuunottamatta. Kuitenkin Dengin ajama avautumisasiikasta ei ollut Kiinan kokonaisvaltaista avaamista. Pikemminkin kysymys on talouden avaamisesta, ei poliittisesti 'väärin' tendenssien maahantuontia. Avautumisasiikan keskeinen tavoite näyttääkin olevan Kiinan aseman nostaminen taloudellisesti maailmanpolitiikan tärkeimpien maiden joukkoon, ei niinkään sosiaalipoliittinen integraatio ja sitä kautta järjestelmän muuntuminen 'länsimaisemmaksi'. Niinpä Kiinan on kuljettava omaa polkuaan, kuten se teki myös vallankumouksen yhteydessä. Pelkällä mekaanisella matkimisella Kiina ei tavoitteitaan saavuta. (ks. Deng 1994, 14 & 100-1).

¹⁵Tämä ei ole välttämättä yllättävää, koska demokratian käsite klassisissa kiinalaisissa teksteissä on muodossa *min zhi zhu* eli vapaasti käännettynä *ihmisten hallitseminen* ("the ruling of the people"), olkoonkin että nykyinen termi *min zhu* tarkoittaa lähinnä *ihmisen hallintaa* ("people rule"). (ks. Womack 1991, 55)

Avautumispolitiikan keskeinen funktio on ulkomaisten pääomien houkuttelu ja sitä kautta Kiinan talouden kasvun varmistaminen. Se on signaali, joka kertoo Kiinan pysyvän oikealla tiellä. Näin avautumispolitiikka viestittää terminä Kiinan modernisaatiosta ja on kutsu "tulla kylään" (Siika 1999, 9). Kiinan avautumisen logiikka on siis hyvin lähellä eräänlaista *maxi/mini* -prinsiippiä, jonka tarkoituksena on maksimoida Kiinan oikeudet ja intressit, ja minimoida vastuu ja normatiiviset kulut (Yahuda 1995, 149).

Siinä missä "sosialismin esiasteen" ja "open door" -politiikan funktiot ovat ainakin osin latenteja, on talouden eteenpäin painaminen sanomaltaan melko yksinkertainen. Sosialismi kiinalaisin piirtein tarvitsee välttämättä jatkuvaa taloudellista kasvua, jotta legitimizeettiperusta säilyy ja voidaan osoittaa kehitystä tapahtuvan. Talouden painaminen tarkoittaa periaatteellisesti tiettyjen (väljien) tavoitteiden formuloimista ja niiden saavuttamista. Esimerkiksi Deng Xiaoping (1995, 16) formuloi jo vuonna 1975 talouden kaksivaiheisen kehityksen agendan, jossa ensimmäisen viiden vuoden aikana taloudelliset puitteet saatetaan 'kuntoon' ja seuraavan 25 vuoden Kiina nostetaan "voimakkaaksi sosialistiseksi valtioksi". Joulukuussa 1979 Japanissa vieraillessaan Deng (ks. 1995, 240) tarkensi tavoitteeksi BKT:n nelinkertaistamisen vuoteen 2000 mennessä, jolloin Kiinan pitäisi karistaa jälkeenjääneisyys, parantaa ihmisten elinolosuhteita, kohottaa maan kansainvälistä asemaa ja ylipäänsä kyetä antamaan ihmiskunnalle oma kontribuutionsa.

5.3 Nationalismi

Kolmas Jiang Zeminin tapa käyttää Deng Xiaopingin teoriaa argumenttina on nationalismin¹⁶ korostaminen. Nationalistista 'lietsontaa' ei Jiangin puheesta tietenkään löydy, koska puheen yhtenä kohdeyleisönä ovat ulkomaalaiset toimittajat ja poliitikot. Puheessa nousee nationalismin puitteissa kaksi teemaa ylitse muiden: "rauhanomainen re-unifikaatio" ja "yksi maa, kaksi järjestelmää". Molemmat käsitteet nojaavat voimakkaasti Dengin formulointeihin, joskin esimerkiksi "Hong Kongin kysymys" ja lähinnä sen kapitalistisen systeemin säilyttäminen vallansiirron jälkeen nousi esiin jo vuonna 1957 Zhou Enlain toimesta (ks. Li 1995, 524-7).

Käsitteiden perussanoma on sovittileva ja kärsivällinen. On kuitenkin syytä huomioida tapa, jolla esimerkiksi "Taiwanin kysymys" ja vuonna 1997 ajankohtainen Hong Kongin luovutus Jiang Zeminin puheessa käsitellään. Ennen rauhanomaisen re-unifikaation ja yksi maa, kaksi järjestelmää käsittelyä, Jiang nostaa esiin kansallisen puolustuksen ja armeijan kehittämisen "erikoisasiat". Vaikka osio on lyhyt, on sillä selvä viesti. Jiang korostaa ennen kaikkea, että armeijan tulisi omaksua *aktiivisen* puolustuksen strategia sekä parantaa koulutustaan ja modernisoida tekniikkaansa. Toisin sanoen Jiang ajaa Kansan Vapautusarmeijan ammattimaistamista ja koko puolustusteollisuuden saattamista 'vallankumouksellisuudesta' teknisesti kilpailukykyiseksi.

Rauhanomainen re-unifikaatio viittaa käsitteenä niiden alueiden palauttamiseen, jotka 1800- ja 1900-lukujen aikana menetettiin. Toisin sanoen kysymyksessä on eräänlainen Keskustan valtakunnan restauraatio, jota kaikki modernin Kiinan johtajat ovat korostaneet muodossa tai toisessa. Jopa taiwanilaiset ovat yhtä mieltä siitä, että Tiibet, osa Indokiinaa, Etelä-Kiinan saaret, Sisä- ja Ulko-Mongolia, osa Venäjän hallussa

¹⁶Käsitteellisen epäselvyyden välttämiseksi puhun nationalismista hieman irti sen varsinaisesta merkityksestä. Nationalismihan viittaa kansaan, ollen näin pitkälti temporaalinen käsite. Koska Kiinassa on useita etnisiä ryhmiä ja varsinainen 'kiinalaisuus' on näin ollen imaginaarinen 'ominaisuus', olisi ehkä järkevämpää puhua patriotismista, joka on enemmänkin spatiaalinen käsite. Kiinasta on puhuttu jopa "kansattomana valtiona" (nationless state)(ks. esim. Siika 1999, 30) Käsillä olevassa työssä käytetään kuitenkin käsitettä nationalismi, koska esimerkiksi Jiang Zeminin argumentointiin liittyy läheisesti kiinalaisuuden korostaminen.

olevasta Siperiasta, ainakin osa Japanin hallitsemista Ryukyu-saarista sekä Macao ja Hong Kong kuuluvat Keskustan valtakuntaan (Faust & Kornberg 1995, 39).

Kysymyksessä on jossain määrin *danzhonghua*-käsitteen määrittelemistä maantieteellisesti, joskaan se ei käsitteenä implikoi spesifejä geografisia rajoja (ks. Harding 1995, 31). Koska *dazhonghua* voi saada pejoratiivisen ja ekspansionistisen konnotaation muistuttaen Japanin 'yhteistyöorganisaatiosta' ja pyrkimyksistä luoda Itä-Aasiasta yhtenäinen (so. japanilainen) alue, on rauhanomainen re-unifikaatio käsitteenä huomattavasti miedompi formulointi.

Rauhanomainen re-unifikaatio implikoi käsitteenä prosessia, joka voi olla pitkä. Koska voimatoimet eivät ole avain, on pyrittävä ns. poliittiseen ratkaisuun. Koska Kiinan maantieteellisistä rajoista ja ylipäänsä maan olemisesta periaatteessa 'yksi' vallitsee konsensus niin manner-Kiinassa kuin Taiwanillakin, ovat yhdistymisen esteet etupäässä ideologisia. Lisäksi "kahden Kiinan" - politiikka on väistämättä sodan lähde, joka ei hyödytä kumpaakaan osapuolta (ks. Deng 1994, 69).

Siinä missä rauhanomainen re-unifikaatio edustaa poliittista päämäärää, on yksi maa, kaksi järjestelmää tuon päämäärän käytännön järjestely. Alunperin Taiwania varten luodun järjestelmän perusidea on, että pääosa Kiinasta pysyy sosialistisena, kun taas Taiwan, Hong Kong ja Macao pitävät omat (lähinnä kapitalistiset) järjestelmänsä ainakin seuraavat 50 vuotta. Syy yksi maa, kaksi järjestelmää luomiseen näyttää viime kädessä olevan halu saada Taiwan palautetuksi valtakunnan yhteyteen siten, että voimatoimien käyttämiseltä vältytään. Koska sekä Hong Kongin (1997) että Macaon (1999) palauttamiselle oli asetettu selvät aikarajat, oli niiden palauttamisesta saatavat kokemukset suuntaa-antavia niin Kiinalle kuin Taiwanillekin. Näin ollen onnistuneet vallansiirrot ja Kiinan "ikuinen lupauksistaan kiinnipitäminen" (ks. Deng 107-9) olisivat selvä signaali aloittaa neuvottelut Kiinan yhdistämisestä.

Jiang Zemin vastustaa Deng Xiaopingin tavoin yrityksiä hajottaa Kiina. Kuitenkin päinvastoin kuin Deng tai ainakin huomattavasti jyrkemmin sanankääntein, Jiang 'näkee' Taiwanin itsenäisyshalujen olevan ulkovaltojen masinoimaa:

"However, the growth of the splitting tendency on the Taiwan Island and interference of certain foreign anti-China forces have stood in the way of peaceful reunification as big obstacles, which of course have met with determined opposition from the Chinese people including our compatriots in Taiwan. We shall stick to the principle that there is only one China and oppose splitting, the "independence of Taiwan", the attempt to create "two Chinas" or "one China, one Taiwan" and any interference by foreign forces. We shall not allow any forces whatsoever to change Taiwan's status as part of China in any way. We shall work for peaceful reunification, but we shall not undertake to renounce the use of force. This is not directed against our compatriots in Taiwan, but against the interference of foreign forces with China's reunification and against the schemes to bring about the "independence of Taiwan"... No matter how many difficulties and obstacles are in store for us, the complete reunification of the motherland and the all-around rejuvenation of the Chinese nation will certainly come true, for all the Chinese on the both sides and living elsewhere will proceed from the fundamental interests of the Chinese nation and go forward hand in hand."

Puhuminen Kiinan hajottamisesta on selvästi luettavissa voimakkaaseen nationalistiseen retoriikkaan. Taustalla heijastelee pelko maan pirstoutumisesta, joka saattaa olla edessä, mikäli "tietyt voimat" saavat vapaat kädet. Näin keskeinen pelko on ennen kaikkea Kiinan valtion yhtenäisyyden jatkumon katkeaminen, joka nostaa valtion kansan edelle (ks. Siika 1999, 31). Tämä näkemys saa perustelunsa osin sanasta *aiguozhuyi*, nationalismi, joka tarkoittaa maan rakastamisen aatetta, eikä ole näin ollen etniseen ryhmään tai rotuun (saatikka kansaan) linkkautunut käsite (ks. *ibid.*, 29). Nationalismi ei kuitenkaan voi pelkästään määräytyä 'vain' maan tai valtion mukaan vaan siihen on liityttävä myös tietyt attribuutit, joiden mukaan käsite voidaan kategorisoida.

Allen S. Whiting (1995, 295) jakaa mahdolliset post-dengiläisen ajanjakson nationalismiin tyypit kolmeen eri kategoriaan: affirmatiiviseen (*affirmative*), assertiiviseen (*assertive*) ja aggressiiviseen (*aggressive*). Affirmatiivinen nationalismi keskittyy erityisesti "meihin" ryhmänä, joka voi olla ylpeä saavutuksistaan ja omaa muutenkin positiivisia attribuutteja. Assertiivinen nationalismi lisää "heidät" lähinnä negatiivisena ryhmänä, joka on potentiaalinen meidän intressien ja jopa identiteetin

haastaja. Aggressiivinen nationalismi puolestaan edustaa kovaa linjaa, jossa jokin spesifi vihollinen identifioidaan sellaiseksi vakavaksi uhaksi, jota vastaan on välttämätöntä puolustaa tärkeimpiä kansallisia intressejä. Näin ollen nationalistisen puhunnan kohde on joko valtio tai kansa. Esimerkiksi Kiinan kansantasavallan media, kuten myös Jiang Zemin, käyttää molempia 'kohteita', kuten "Kiina", "isänmaa" (*zuguo*)¹⁷, "Kiinan kansa" (tarkoittaen periaatteellisesti 'kaikkia' kiinalaisia eli *dazhonghuan* piiriin kuuluvia), jne.

Jiang Zeminin puheesta voidaan selvästi lukea esiin affirmatiivinen puhunta, jossa korostetaan "meitä" kiinalaisen kansan mielessä, toisin sanoen hän puhuu koko *dazhonghuan* puolesta. Tällä Jiang viittaa Kiinan 'uudistumiseen', joka on kaikkien kiinalaisten yhteinen saavutus ja lopullinen voitto imperialismista. Meihin liitetään kivuttomasti myös Taiwan, jota vastaan ei pyritä formuloimaan poliittisia kontradiktioita, vaan pikemminkin houkuttelemaan yhteiseen päämäärään, joka on väistämätön. Sen sijaan assertiivinen nationalismi näkyy ainakin jossain muodossa reunifikaation 'estäjiä' vastaan suunnatussa puhunnassa. Näiden tiettyjen voimien päämääriin näyttäisi kuuluvan Kiinan pitäminen heikkona ja hajaantuneena, jotta "heidän" hegemoninen asemansa säilyisi vaarantumattomana. Assertiivisessa nationalismissa Kiina nähdään siis selvästi 'antiteesinä' niille voimille, jotka viime kädessä ovat vastuussa "kahden Kiinan" kaltaisesta politiikasta.

Hegemonismin antiteesi-ajattelu heijastuu parhaiten Kiinan ulkopoliittikkaan, jonka keskeinen tehtävä on Jiangin mukaan "itsenäinen rauhan ulkopoliittikka". Ehkä enemmän kuin todellinen poliittinen agenda, hegemonismin vastustaminen on argumentti sellaista ulkopoliittista doktriinia vastaan, jonka tosiasiallinen päämäärä on toisten asioiden sekaantuminen.

¹⁷ *Zuguo* on periaatteessa temporaalinen käsite, joka tarkoittaa tarkalleen käännettynä "esi-isien maata", joskin se käännetään usein myös "isänmaaksi" (engl. motherland) (Whiting 1995, 295n).

Jiang Zemin hyökkääkin hegemonismia vastaan tutuin asein:

"We should oppose hegemonism and safeguard world peace. All countries should settle their disputes and conflicts through peaceful consultations instead of resorting to force or the threat of it. No country should interfere in the internal affairs of another country under any pretext, still less bully the weak and invade or subvert other countries. We do not impose our social system and ideology upon others, nor will we allow other countries to force theirs upon us."

Näin ollen Kiina katsoo olevansa sisäpolitiikan suhteen 'suvereeni' toimija, jonka tekemisiä ei voida arvioida hegemonismin harjoittajien taholta tulevien ohjeiden mukaan. Näin ollen Jiangin näkemys kansainvälistymisestä ei ole yhteisten ohjesääntöjen sopiminen (poislukien ns. 'yleiset' sopimukset), koska ne viime kädessä koskettavat ja rajoittavat itsenäisten valtioiden sisäpolitiikkaa. Tämä näkemys perustuu Kiinan ulkopolitiikan kulmakiveen, "viiteen rauhanomaisen rinnakkaiselon periaatteeseen" (*he ping gong chu wu xiang yuan ze*), jotka prinssiipeinä ovat kuitenkin lähinnä symbolisia. Prinssiipit ovat:

1. Molemminpuolinen kunnioitus toisen alueellista koskemattomuutta ja suvereniteettia kohtaan
2. Molemminpuolinen hyökkäämättömyys
3. Puuttumattomuus toisen osapuolen sisäisiin asioihin
4. Tasa-arvo ja molemminpuolinen hyöty
5. Rauhanomainen rinnakkainelo (Siika 1999, 22)

Nämä jo vuonna 1954 introdusoidut prinssiipit ovat osin olleet pelkkä moderni myytti, joskin ne ilmaisevat myös Kiinan halun 'sallia' itselleen ulkopoliittisesti arkaluontoisten asioiden itsenäisen hoidon. Näin ollen prinssiippien mukainen viisas ulkopolitiikka näyttäisi olevan pitäytymistä sisäpolitiikassa, näkemys joka muistuttaa melko huomattavasti klassista *Zhongguo*-paradigmaa, tosin ilman 'barbaareita' ja tribuuttijärjestelmää.

5.4 Tulevaisuus

Tulevaisuuteen liittyvä argumentointi liittyy läheisesti poliittiseen legitimizeettiin, toisin sanoen argumentoinnilla pyritään kuvaamaan sitä todellisuutta, joka on edessä, so. odotushorisontissa. Jiang Zeminin puhetta voidaan pitää legitimizeettihakemuksena sekä kansalle että Puolueelle, mutta en näe sitä pelkästään sellaisena. Kuitenkin se on selvästi yksi puheen sanomista, toisin sanoen Jiang haluaa viestittää, että hän kykenee vastaamaan tulevaisuuden haasteisiin. Näin Jiang pyrkii nostamaan kolmannen sukupolven Puolueen johtoon ja viime kädessä myös poliittiseen vastuuseen, ja tietenkin itsensä tämän sukupolven ytimeen. Tästä kertoo myös 15. kansalliskongressin valitseman keskuskomitean 'kompetenssi'; uusi keskuskomitea oli paitsi laajempi (193 täysjäsentä, 151 varajäsentä), niin myös nuorempi, paremmin koulutettu ja teknokraattisempi kuin edeltäjänsä (Baum 1998, 142). Tuloksena oli siis ainakin teoriassa aikaisempiin keskuskomiteoihin verrattuna paremmin hallinnollisesti toimiva elin, jonka 'tehtävä' on ylläpitää Puolueen legitimizeettiä, so. olla mandaatin arvoinen.

Kiinalaisessa politiikassahan hallinnon legitimizeetti perustui traditionaalisesti Taivaan mandaattiin, johon vaikutti pääasiallisesti hallitsijan moraalit ja kyky vastata Taivaan tahtoon. Näin ollen legitimizeetti on pikemminkin uskomus ja ajatusmalli kuin varsinaisesti legaalinen konsepti (Yang 1996, 204). Kommunistisen vallankumouksen saavuttama legitimizeetti perustui onnistuneen kapinan oikeutukseen, joka antoi Puolueelle mahdollisuuden toteuttaa omaa (lähinnä maolaista) poliittista visiotaan. Dengiläinen ajanjakso oli introdusoinut legitimizeetin mittariksi talouden, jolloin pääpainopiste siirtyi poliittiseen ja taloudelliseen rationalisaatioon ja legalisaatioon marxilaisen ideologian jäädessä taka-alalle (ibid., 202). Talouden painottaminen korostaa stabiliteetin merkitystä, joka voidaan argumentoida lähes moraalisena 'pakkona', koska juuri stabiliteetti mahdollistaa kehityksen, joka on viime kädessä legitimizeetin perusta.

Legitimeetin lunastus ei kuitenkaan ole pelkästään taloudellisten onnistumisien varassa, koska talouden eetos on viime kädessä 'ei-sankarillista'. Koska talous perustuu

pitkälti lukuihin, toisin sanoen kylmiin tosiasioihin, on sen sfääristä vaikeaa löytää 'sankaria', joka soveltuisi kommunistisen puolueen moraaliseksi 'kilveksi'. Lisäksi markkinatalouden sankari on kapitalisti, toisin sanoen individualistinen yrittäjä, jonka pääasiallinen tavoite on hyödyttää vain itseään. Sen sijaan suunnitelmataloudessa voidaan luoda merkkejä, jotka ovat kollektiivisesti saavutettuja, kuten suuret rakennukset, kampanjat, jne. Näin koko kansa on *heeros*, jonka ansiota saavutukset ovat. (ks. Fewsmith 1991, 32-6) Koko kansakunnan korostaminen nostaa väistämättä esiin nationalistisen puhunnan, joka peilaituu ulospäin paitsi itsenäisenä argumenttina, niin myös osana tulevaisuuden määrittelyä.

Tulevaisuudella argumentointi on useita kerrostumia omaava retorinen kuvio. Reinhart Koselleckin mukaanhan tulevaisuus on odotushorisontti, jossa ollaan ei-vielä. Tulevaisuus edellyttää myös menneisyyttä, jo ollutta, kokemustilaa. Näin ollen Jiang Zeminin puheen kokemustila on post-dengiläiset reformit, jotka ovat klassisen kiinalaisen poliittisen ajattelun mukaisesti mandaatin arvoisia, koska ihmisten hyvinvointi (eli lähinnä varallisuus) lisääntyy. Koska vallitsevalla menneisyydellä on menestyvät kasvot, on tulevaisuuden pakko tarjota vielä parempaa, muuten Jiangin mandaatti alkaa vääjäämättä murentua. Jiangin tarjoama nationalistinen puhunta pyrkii siis siirtämään mahdollisten takaiskujen syyn "heihin", asettamalla "meidät" kollektiivisesti vastuuseen tulevaisuudesta. Tulevaisuus on "meidän" tehtävä, "me" itse vastaamme siitä, millainen odotushorisontti viime kädessä toteutuu.

Kiinan kommunistisen puolueen poliittinen legitimizeetti nojaa siis yhä voimakkaammin taloudelliseen nationalismiin. Tämän suuntainen argumentti nostaa maan taloudellisen kehityksen, Kiinan taloudellisen aseman nostamisen maailmassa ja ihmisten elintason parantamisen tärkeämmiksi kuin maan poliittisen liberalisaation tai demokratisaation. Näiden tavoitteiden toteutumisen 'ehto' on poliittinen ja sosiaalinen stabiilitteetti. Deng Xiaopinghan varoitti, että mikäli Kiina ei käytä tätä tilaisuutta hyväkseen kehittää maastaan taloudellisesti ja poliittisesti voimatekijää, on maa vaarassa jäädä pysyvästi alikehittyneeksi. (Yang 1996, 212-3) Näin taloudellinen kehitys on viime kädessä kiinni kansasta, joka 'oikealla' käytöksellä pystyy

edesauttamaan Kiinaa, ja 'väärällä' syöksemään maan kaaokseen.

Kollektivisoimalla tulevaisuuden yhteiseksi ponnistukseksi, Jiang Zemin vaikeuttaa samalla mahdollisuuksiaan saavuttaa Mao Zedongin ja Deng Xiaopingin tavoin poliittisen ikonin asema. Tämä näkyy myös esimerkiksi 15. kansalliskongressin jälkeisissä lehtiartikkeleissa, jotka melko lakonisesti totesivat Jiangin puheen 'olemassaolon' ja puhuivat mieluummin kolmannen sukupolven kollektiivisesta johtajistosta, jota Jiang Zemin johtaa (ks. esim. Baum 1998, 149).

Päinvastoin kuin Deng Xiaoping vuosina 1976-8, Jiang Zemin pyrkii positiivisella vahvistamisella nostamaan omaa asemaansa. Tällä tarkoitan lähinnä sitä, että dengismin genesis oli mahdollinen aivan erityisesti siitä syystä, että maolainen poliittinen fantasma kulutti loppuun kansan poliittisen 'kuumeen'. Näin pragmatistinen puhunta riisui politiikan mystiikasta, toisin sanoen se käänsi selkensä ideologiselle fetisismille ja vaati asioiden todellisen luonteen tunnustamista. Jiangin pääasiallinen tavoite näyttäisi sen sijaan olevan Dengin tieteellisen työn ainakin osittainen mystifiointi, jonka kautta pyritään yhdistämään dengismin positiiviset mielikuvat ja kokemukset jiangismiin. Jiangismin luominen ei kuitenkaan onnistu, ellei dengismin kasvoja pystytä merkittävästi laajentamaan, toisin sanoen tuomaan jotain perustavalla tavalla uutta meneillään olevaan aikakauteen.

Selkein tapa luoda jiangismi on ajaa dengismi 'loppuun', joka tarkoittaa lähinnä Deng Xiaopingin asettamien tavoitteiden saavuttamista. Kun Dengin formuloimat teoriat on pantu käytäntöön ja niiden kautta saavutetut konkreettiset tulokset ovat nähtävissä, voidaan teoreettinen ja historiallinen tilanne uudelleenarvioida, ja synnyttää uusiin, juuri tietyn ajanjakson vaateisiin vastaava teoreettinen systeemi, joka täydentää "kolmantena historiallisena hyppynä" Mao Zedongin ajatusta ja Deng Xiaopingin teoriaa. Tämä selittää Jiangin 'tarpeen' tuoda Deng Xiaopingin teoriaan omia elementtejä, kuten juuri nationalistisen puhunnan. Koska Kiina on nouseva taloudellinen ja poliittinen mahti, on nationalismi näin ollen melko luonnollinen osa kansakunnan uutta heräämistä. Niinpä jiangismin genesiksen merkittävin kysymys

saattaa olla rauhanomaisen re-unifikaation saavuttaminen, joka oli myös Deng Xiaopingin teorian keskeisimpiä osia.

6 Epilogi: uusi auringonnousu?

G.W.F. Hegelin (1978, 70-101) mukaan historia alkaa idästä ja loppuu länteen. Näin maailmanhistoria kulkee auringon tavoin, nousten valona itämailta, laskien "hengen suuren päivätyön" jälkeen länteen (lähinnä Eurooppaan). Maailmanhistorian kulku kuvastaa siis hengen siirtymistä "yhden vapauden" valtakunnasta "kaiken vapauteen", joka on sfäärinä aivan erityisen ominainen germaaniselle maailmalle. Historian kehitys etenee 'lapsuusajan' despotismista (Itämaat), 'poikavuosien' demokratiasta ja aristokratiasta (Kreikka ja Rooma) vihdoin 'kypsyyteen', joka on monarkia (germaaninen maailma). Hengen realisaatio on siis kehityksen kulku, joka ilmenee historian liikkumisena omalla kehällään, tietynlaisen järjen valon aktualisoitumisena.

Vaikka historia ei ollut Hegelille syklinen määre, voidaan askarrella ajatuksella, jonka mukaan Aasiaa kohtaisi maailmanhistorian uusi auringonnousu. Tämä merkitsisi periaatteellisesti historian toteamista pyöriväksi, toisin sanoen kehällä liikkuvaksi 'näyttämöksi', jonka esirippu nousee ja laskee tietyn logiikan mukaan. Tämän logiikan mukaan Kiinan nousu olisi väistämätön Feeniks-linnun syntymä, joka ilmentää uuden historiallisen vaiheen esiinmarssia. Tämä oikeuttaisi alkaneen vuosituhannen kutsumista todelliseksi "Aasian vuosituhanneksi".

Maailmanhistorian näyttämön suuret siirtymät ovat tietenkin pitkälti spekulatiivisia ja osin romantisoituja visioita, joskin niiden taustalta voidaan löytää myös perustellumpia argumentteja. Synteesinä tutkimuksen tuloksista voisi esittää väitteen, jonka mukaan Kiinassa tapahtunut muutos on aivan erityisesti muuttamassa poliittisessa eetoksessa, toisin sanoen vallitsevassa katsannossa, olevan politiikan 'sielun'. Klassinen katsantohan pyrki suurimmaksi osaksi staattisuuteen, eräänlaiseen muuttumattomuuden muutokseen. Tämä merkitsi myös kiinalaisen poliittisen koodin olevan sidottu spatiaaliseen, ja temporaalinen ymmärrettiin lähinnä historiallisena, jo olleeseen sidottuna.

Kiinan taloudellinen kasvu ja nationalistisen liikehdinnän voimistuminen saattaa muuttaa klassista paradigmaa kuitenkin tulevaisuus-orientoituneeksi. Tämän myötä kansan odotukset alkaisivat yhä enemmän ohjalla poliittisia päämääriä, koska voimistuva valtio ei voi menettää kasvojaan, toisin sanoen sen on välttämättä osoitettava uusi asemansa. Siirtymä historiallisesta, stabiilitteettia korostavasta, 'pessimistisestä' paradigmasta futuristiseen, aktiiviseen ja 'optimistiseen' näyttäisi olevan samalla siirtymä lännestä itään; länsimaiden yhä enenevässä määrin korostaessa tarvetta 'säilyttää', pyrkii esimerkiksi Kiina yhä suurempaan muutokseen, jonka perusajatuksena on maan voimistuminen ja nouseminen 'omalle paikalleen'. Näin ollen varsinkin Eurooppa pyrkii 'asemasotaan' lähinnä yhdistymällä ja kokoamalla voimiaan.

Kiinan modernisaation ja nousun *primus motor* on epäilemättä muodollisesti Deng Xiaopingin teoria. Tämä teoria on erinomainen esimerkki siitä kuinka poliittinen argumentti voi omata useita kerrostumia. Deng Xiaopingin kasvot ja 'dengismin' positiivinen kokemustila yhdistyvät teoriassa, joka melkein itsenäisesti ohjaa maan kehitystä. Kuten Kiinan historiallisesta jatkumosta voidaan tulkita, menestyksestä historiaa vastaan ei ole oikeuttettua kapinoida, koska Taivaskaan ei 'itke'. Teoria toimii näin legitimitietin säilyttäjän roolissa, mutta myös sen muokkaajana. Jiang Zeminin pyrkimyksenä on siis viime kädessä pyrkiä muokkaamaan Deng Xiaopingin teoriasta sellainen, jonka kautta hänen oma asemansa vahvistuisi. Juuri tästä syystä Jiangin tulkinta korostaa nationalismia, joka paitsi sumentaa ideologisia ongelmia, myös valjastaa maassa kytevän poliittisen potentiaalin Kiinan kommunistiselle puolueelle mieluisampaan käyttöön.

Laajemmassa mittakaavassa totesin historian olevan prosessi, jonka perustaso on dialektisuus ja 'uljaampi' olemus sykli. Lähinnä tämä tarkoittaa peruskehityksen olevan välttämättä kontradiktioiden pelikenttä, koska kehitystä ei ilmene ilman toisiaan vastakkain asettautuvia voimia. Näiden voimien taistelu muodostaa syklisen jatkumon, jossa aktualisoituu syntymä ja kuolema. Kiinalainen ajankäsitys ei ole tuntenut lineaarista aikaa, jonka perusideana on kehitys. Sen sijaan aika ymmärrettiin sykliksi, jossa hallitsijat ja tapahtumat vaihtuvat itse olosuhteiden pysyessä samoina. Näin ollen

hyvinä aikoina, syklin aallonharjalla, pyritään väistämättä säilyttävään, stabiiliteettia korostavaan politiikkaan.

Kiinan kommunistisen puolueen yksi suurista kysymyksistä tulee epäilemättä olemaan maan yhdistäminen, rauhanomainen re-unifikaatio. Tämän tavoitteen takana oleva retoriikka on pitkälti ollut melko säyseää, mutta se saattaa olla kovenemassa nationalistisen puhunnan voimistuessa. Tilanteen täydellisen uudelleenarvioinnin aiheuttaisi Taiwanin liittäminen Kiinan kansantasavaltaan, jolloin *Zhongguon* seuraava siirto olisi arvaamaton, koska yhdistymiseen liittyvä retoriikka oli suunnattu pääasiallisesti Taiwania silmälläpitäen. Näin käsite rauhanomainen re-unifikaatio saattaisi muuttua pelkäksi re-unifikaatioksi, joka implikoisi myös sotilaallisen doktriinin tarkistamisen olevan ajankohtainen.

Kiinalaisen politiikan retoriset kuviot ovat jääneet nähdäkseni vaille tarpeellista huomiota, joskin niiden tutkiminen on myös verraten haastavaa. 'Jyväskyläläisen' valtio-opin suuntautuneisuus retoriikan tutkimiseen antaisikin mielestäni mainiot valmiudet suunnata tulevaisuudessa aivan erityisen kiinnostuksen Deng Xiaopingin teorian tapaisiin käsitteisiin, joiden käyttöä ja perusteita kiinalaisessa poliittisessa ympäristössä olisi mukavaa tutkia.

Lähteet:

Arendt, Hannah (1958) *The Human Condition*. Chicago: The University of Chicago Press.

Avineri, Shlomo (1972) *Hegel's Theory of the Modern State*. Cambridge: Cambridge University Press.

de Bary, Wm. Theodore (1960) (ed.) *Introduction to Oriental Civilizations. Sources of Chinese Tradition. Vol. I*. Compiled by Wm. Theodore de Bary, Wing-Tsit Chan & Burton Watson. New York: Columbia University Press.

Baum, Richard (1980) (ed.) *China's Four Modernizations: the New Technological Revolution*. Boulder: Westview Press.

--- (1980) 'Introduction'. Teoksessa Richard Baum (ed.) *China's Four Modernizations: the New Technological Revolution*. s. 1-19. Boulder: Westview Press.

--- (1993) 'The Road to Tiananmen: Chinese Politics in the 1980s'. Teoksessa Roderick MacFarquhar (ed.) *The Politics of China 1949-1989*. s. 340-471. New York: Cambridge University Press.

--- (1994) *Burying Mao. Chinese Politics in the Age of Deng Xiaoping*. Princeton: Princeton University Press.

--- (1998) 'The Fifteenth National Party Congress: Jiang Takes Command?' *The China Quarterly*. Vol. 153, s. 141-156.

Bo, Shuren (1983) 'Astrometry and Astrometric Instruments'. Teoksessa China Knowledge Series (1983) *Ancient China's Technology and Science*. s. 15-32. Beijing: Foreign Languages Press.

Bonavia, David (1977) 'Anti-Teng Campaign'. *East Asian Review*. vol. IV, no. 2, s. 143-157.

Bridgham, Philip L. (1973) 'The International Impact of Maoist Ideology'. Teoksessa Chalmers Johnson (1973) (ed.) *Ideology and Politics in Contemporary China*. s. 326-51. Seattle: University of Washington Press.

Chan, Wing-Tsit (1967) 'Chinese Theory and Practice, with Special Reference to Humanism'. Teoksessa Charles A. Moore (ed.) *The Chinese Mind. Essentials of Chinese Philosophy and Culture*. s. 11-30. Honolulu: East-West Center Press.

- Chang, David Wen-Wei (1988) *China Under Deng Xiaoping. Political and Economic Reform*. New York: St. Martin's Press.
- Chang, Yi-Chun (1976) *Factional and Coalition Politics in China. The Cultural Revolution and Its Aftermath*. New York: Praeger Publishers.
- Ch'en, Jerome (1979) *China and the West. Society and Culture 1815-1937*. London: Hutchinson & Co.
- Ch'i, Hsi-Sheng (1991) *Politics of Disillusionment. The Chinese Communist Party Under Deng Xiaoping, 1978-1989*. New York: M.E. Sharpe, Inc.
- China knowledge series (1983) *Ancient China's Technology and Science*. Beijing: Foreign Languages Press.
- Cohen, Paul A. (1974) *Between Tradition and Modernity. Wang T'ao and Reform in Late Ch'ing China*. Cambridge: Harvard University Press.
- Deng Xiaoping (1994) *Selected Works of Deng Xiaoping. vol. III. (1982-1992)*. Beijing: Foreign Languages Press.
- (1995) *Selected Works of Deng Xiaoping. vol. II. (1975-1982)*. Beijing: Foreign Languages Press.
- Dietrich, Craig (1986) *People's China. A Brief History*. New York: Oxford University Press.
- Evans, Richard (1993) *Deng Xiaoping and the Making of Modern China*. New York: Viking.
- Fairbank, John King (1986) *The Great Chinese Revolution: 1800-1985*. New York: Harper & Row Publishers.
- (1994) *China. A new history*. Cambridge: The Belknap Press.
- Faust, John R. & Kornberg, Judith F (1995) *China in World Politics*. Boulder: Lynne Rienner Publishers, inc.
- Fewsmith, Joseph (1991) 'The Dengist Reforms in Historical Perspective'. Teoksessa Brantly Womack (1991) (ed.) *Contemporary Chinese Politics in Historical Perspective*. s. 23-52. Port Chester: Cambridge University Press.
- Fitzgerald, C.P. (1964) *The Birth of Communist China*. London: Penguin Books.
- Halmesvirta, Anssi (1994) (ed.) *Eurooppalainen ihminen. Todellisuutta, ihanteita ja pelkoja*. Jyväskylä: Gummerus.

Harding, Harry (1995) 'The Concept of "Greater China": Themes, Variations and Reservations'. Teoksessa David shambaugh (1995) (ed.) *Greater China. The Next Superpower?* s. 8-34. Oxford: Oxford University Press.

Harley, J.B. & Woodward, David (1994) (eds.) *The History of Cartography, vol. II, book II: Cartography in the Traditional East and South-East Asian Societies*. Chigaco: The University of Chigaco Press.

Hart, Thomas G. (1971) *The Dynamics of Revolution. A Cybernetic Theory of the Dynamics of Modern Social Revolution With a Study of Ideological Change and Organizational Dynamics in the Chinese Revolution*. Stockholm: University of Stockholm.

Hegel, G.W.F. (1978) *Järjen ääni. Historianfilosofian luentojen johdanto*. Helsinki: Gaudeamus.

Henderson, John B. (1994) 'Chinese Cosmographical Thought: the High Intellectual Tradition'. Teoksessa J.B. Harley & David Woodward (eds.) *The History of Cartography, vol. II, book II: Cartography in the Traditional East and South-East Asian Societies*. s. 203-227. Chigaco: The University of Chigaco Press.

Hood, Steven (1994) 'Reform and Factional Strife in China: Chinese Marxism and the Legacy of Deng Xiaoping'. *Asian Thought and Society. An International Review*. Volume XIX, no. 56, s. 124-135.

Hsü, Immanuel C.Y. (1970) *The Rise of Modern China*. New York: Oxford University Press.

Hänninen, Sakari (1981) *Aika, paikka, politiikka. Marxilaisen valtioteorian konstituutiosta ja metodista*. Oulu: Kirjapaino Osakeyhtiö Kaleva.

Israel, John (1973) 'Continuities and Discontinuities in the Ideology of the Great Proletarian Cultural Revolution'. Teoksessa Chalmers Johnson (1973) (ed.) *Ideology and Politics in Contemporary China*. s. 3-46. Seattle: University of Washington Press.
Johnson, Chalmers (1973) (ed.) *Ideology and Politics in Contemporary China*. Seattle: University of Washington Press.

Korhonen, Pekka (1997) 'China's Economization'. Teoksessa Nils H. Winter (ed.) *Political and Economic Implications of Asia-Pacific Economism*. s. 41-57. Åbo: Åbo Akademi University Press.

- Koselleck, Reinhart (1985) *Futures Past. On the Semantics of Historical Time*. Massachusetts: The MIT Press.
- Krasin, J.A. (1971) *Vallankumousprosessin dialektiikka. Metodologisia ongelmia*. Helsinki: Kansankulttuuri Oy.
- Lam, Willy Lo-Lap (1995) *China After Deng Xiaoping. The Power Struggle in Beijing Since Tiananmen*. Singapore: John Wiley & Sons.
- Legge, James (1985) *The Chinese Classics, vol. III: The Shoo King or the Book of Historical Documents*. Taipei: Southern Materials Center, Inc.
- Li, Chien-Nung (1956) *The Political History of China 1840-1928*. Princeton: D. Van Nostrand Company, Inc.
- Li, Dun J. (1969) (ed.) *China in Transition: 1517-1911*. New York: Van Nostrand Reinhold Company.
- Li, Kwok-sing (1995) *A Glossary of Political Terms of the People's Republic of China*. Hong Kong: The Chinese University Press.
- Li, Ma-Tou [Matteo Ricci] (1969) 'The Earth is a Sphere'. Teoksessa Dun J. Li (1969) (ed.) *China in Transition: 1517-1911*. s. 19-20. New York: Van Nostrand Reinhold Company.
- Li, Shih-Yao (1969) 'Five Rules to Regulate Foreigners'. Teoksessa Dun J. Li (1969) (ed.) *China in Transition: 1517-1911*. s. 29-34. New York: Van Nostrand Reinhold Company.
- Lipset, Seymour Martin (1968) *Revolution and Counterrevolution. Change and Persistence in Social Structures*. New York: Basic Books.
- MacFarquhar, Roderick (1993) *The Politics of China 1949-1989*. New York: Cambridge University Press.
- Machiavelli, Niccolò (1997) *Ruhtinas*. Juva: WSOY.
- Mao Tse-Tung (1966) *On the Correct Handling of Contradictions Among the People*. Beijing: Foreign Languages Press.
- (1967) *On Contradictions*. Beijing: Foreign Languages Press.
- (1968) *Analysis of the Classes in Chinese Society*. Beijing: Foreign Languages Press.

- Meisner, Maurice (1986) *Mao's China. A History of the People's Republic*. New York: The Free Press.
- (1996) *The Deng Xiaoping Era. An Inquiry into the Fate of Chinese Socialism 1978-1994*. New York: Hill and Wang.
- Mikkeli, Heikki (1994) *Euroopan idea. Eurooppa-aatteen ja eurooppalaisuuden pitkä historia*. Jyväskylä: Gummerus.
- Moore, Charles A. (1967) (ed.) *The Chinese Mind. Essentials of Chinese Philosophy and Culture*. Honolulu: East-West Center Press.
- Naughton, Barry (1995) 'Deng Xiaoping: the Economist'. Teoksessa David Shambaugh (1995) (ed.) *Deng Xiaoping. Portrait of a Chinese Statesman*. s. 83-106. Oxford: Clarendon Press.
- North, Robert C. (1966) *Chinese Communism*. Verona: Officine Grafiche Arnoldo Mondadori.
- Paastela, Jukka (1995) *Valhe ja politiikka*. Tampere: Gaudeamus.
- Palonen, Kari (1988) *Tekstistä politiikkaan*. Hämeenlinna: Vastapaino.
- Pelissier, Roger (1963) *The Awakening of China*. London: Secker & Warburg.
- Pirttilä, Ilkka (1979) *Johdatusta yhteiskuntatieteiden metodologiaan*. Vaasa: Gaudeamus.
- Pye, Lucian W. (1995) 'An Introductory Profile: Deng Xiaoping and China's Political Culture'. Teoksessa David Shambaugh (1995) (ed.) *Deng Xiaoping. Portrait of a Chinese Statesman*. s. 4-35. Oxford: Clarendon Press.
- Riker, William H. (1962) *The Theory of Political Coalitions*. New Haven: Yale University Press.
- Salert, Barbara (1976) *Revolutions and Revolutionaries*. New York: Elsevier.
- Schram, Stuart R. (1963) *The Political Thought of Mao Tse-Tung*. New York: Praeger.
- Schurmann, Franz (1968) *Ideology and Organization in Communist China*. Berkeley: University of California.
- Shambaugh, David (1995) (ed.) *Deng Xiaoping. Portrait of a Chinese Statesman*. Oxford: Clarendon Press.
- (1995) 'Deng Xiaoping: the Politician'. Teoksessa David Shambaugh (1995) (ed.) *Deng Xiaoping. Portrait of a Chinese Statesman*. s. 49-82. Oxford: Clarendon Press.
- (1995) (ed.) *Greater China. The Next Superpower?* Oxford: Oxford University Press.

- Schwartz, Benjamin I. (1970) *Communism in China. Ideology in Flux*. Cambridge: Harvard University Press.
- Siika, Marita (1999) (ed.) *Kiinan modernisaatio*. Vammala: Vammalan Kirjapaino OY.
- (1999) 'Miten modernisoituva Kiina toimii - ideologia, instituutiot ja toimijat. Esimerkkinä ulkosuhteet'. Teoksessa Marita Siika (1999) (ed.) *Kiinan modernisaatio*. s. 6-87. Vammala: Vammalan kirjapaino OY.
- Smith, Richard J. (1996) *Chinese Maps*. Hong Kong: Oxford University Press.
- Solomon, Richard H. (1973) 'From Commitment to Cant: the Evolving Functions of Ideology in the Revolutionary Process'. Teoksessa Chalmers Johnson (1973) (ed.) *Ideology and Politics in Contemporary China*. s. 47-77. Seattle: University of Washington Press.
- Starr, John Bryan (1979) *Continuing the Revolution. The Political Thought of Mao*. New Jersey: Princeton University Press.
- Sun, Yat-sen (1981) *The Three Principles of the People. The Great Bright Way for China*. Taipei: China Publishing Company.
- Turunen, Ari (1994) 'Europe paljastaa American: eurooppalaisen maailmankuvan hahmottuminen'. Teoksessa Anssi Halmesvirta (toim.) *Eurooppalainen ihminen. Todellisuutta, ihanteita ja pelkoja*. s. 75-94. Jyväskylä: Gummerus.
- Wakeman, Frederic Jr. (1973) *History and Will. Philosophical Perspectives of Mao Tse-Tung's Thought*. Berkeley: University of California Press.
- (1975) *The Fall of Imperial China*. New York: The Free Press.
- Walsh, David F., Best, Paul J. & Rai, Kul B. (1995) *Governing Through Turbulence. Leadership and Change in the Late Twentieth Century*. Westport: Praeger.
- Whiting, Allen S. (1995) 'Chinese Nationalism and Foreign Policy After Deng'. *The China Quarterly*. No. 142. s. 295-316.
- Wilbur, C. Martin (1976) *Sun Yat-Sen. Frustrated Patriot*. New York: Columbia University Press.
- Wilhelm, Hellmut (1980) *Heaven, Earth and a Man in the Book of Changes. Seven Eranos Lectures*. Seattle: University of Washington Press.
- Winter, Nils H. (1997) (ed.) *Political and Economic Implications of Asia-Pacific Economism*. Åbo: Åbo Akademi University Press.

- Womack, Brantly (1991) (ed.) *Contemporary Chinese Politics in Historical Perspective*. Port Chester: Cambridge University Press.
- (1991) 'In Search of Democracy: Public Authority and Popular Power in China'. Teoksessa Brantly Womack (ed.) *Contemporary Chinese Politics in Historical Perspective*. s. 53-89. Port Chester: Cambridge University Press.
- Wu, Jie (1996) *On Deng Xiaoping Thought*. Beijing: Foreign Languages Press.
- Wu, John C.H. (1967) 'Chinese Legal and Political Philosophy'. Teoksessa Charles A. Moore (ed.) *The Chinese Mind. Essentials of Chinese Philosophy and Culture*. s. 211-237. Honolulu: East-West Center Press.
- Yahuda, Michael (1995) 'Deng Xiaoping: the Statesman'. Teoksessa David Shambaugh (1995) (ed.) *Deng Xiaoping. Portrait of a Chinese Statesman*. s. 143-64. Oxford: Clarendon Press.
- Yang, Benjamin (1998) *Deng. A Political Biography*. New York: M.E. Sharpe.
- Yang, Zhong (1996) 'Legitimacy Crisis and Legitimation in China'. *Journal of Contemporary Asia*. Vol. 26, no. 2, s. 201-20.
- Yee, Cordell D. K. (1994) 'Traditional Chinese Cartography and the Myth of Westernization'. teoksessa J.B. Harley & David Woodward (eds.) *The History of Cartography, vol. II, book II: Cartography in the Traditional East and South-East Asian Societies*. s. 170-202. Chigaco: The University of Chigaco Press.
- Young, L.K. (1970) *British Policy in China 1895-1902*. Oxford: Clarendon Press.

Muut lähteet:

Jiang Zemin (1997) *Hold High the Great Banner of Deng Xiaoping Theory for All-round Advancement of the Cause of Building Socialism with Chinese Characteristics to the 21st Century*. Presidentti Jiang Zeminin raportti Kiinan kommunistisen puolueen 15. kansalliskongressissa, osoitteessa <http://www.china-embassy.org/Cgi-Bin/Press.pl?15report>

Liite 1: Deng Liqunin skeema.

Vuosi/vaihe

Avaintapahtumat

I kierros: 1978-9

1978 (fang)

- "Totuuden kriteeri"-debatti
- Tapaus 'demokratia-muuri'
- 11. keskuskomitean täysistunto
- Wei Jingshengin pidätys
- Neljä kardinaaliprinsiippiä

1979 (shou)

II kierros: 1980-1

1980 (fang)

- Gengshen-reformit
- Paikallisvaalit
- Taloudellinen 'sovittaminen'
- Bai Huan kritikointi

1981 (shou)

III kierros: 1982-3

1982 (fang)

- Perustuslain revisiointi
- "Humanismi" ja "alienaatio"-debatit
- Anti-hengellisen saasteen kampanja

1983 (shou)

IV kierros: 1984-5

1984 (fang)

- Urbaanireformit ja "avoimet kaupungit"-politiikka
- Kulttuurillinen ja artistinen vapaus
- Taloudellinen kiristäminen
- Porvarillisen liberalisaation kritikointi

1985 (shou)

V kierros: 1986-7

1986 (fang)

- Gengshen-reformien henkiinherättäminen
- Opiskelijamielenosoitukset
- Hu Yaobangin erottaminen
- Kampanja porvarillista liberalisaatiota vastaan

1987 (shou)

Liite 1 jatkuu...

VI kierros: 1988-9

1988 (fang)

-Neoautoritaarisuus (loppuvuosi -87)

-Hallinnollinen reformi

1989 (shou)

-Hallin. reformi jäihin (lv. -88)

-Tiananmenin romahdus